889.108
K998t

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ
ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΥΠΟ
ΒΑΣ. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ

The Library of the
JAN 26 1981
University of Illinois
at Urbana-Champaign

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τυποις ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ
1940

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
STACKS

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ
ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΥΠΟ
ΒΑΣ. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τύποις ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ
1940

889.108
K998t

Ὅταν ξεκινοῦσα γιὰ τὴ συλλογὴ τῶν τραγουδιῶν τῆς Χαλκιδικῆς, εἶχα πάντα στὸ νοῦ μου τὶς δυσκολίες, ποὺ τονίζει ὁ σεβαστός μου καθηγητὴς κ. Στ. Κυριακίδης στὴ διδασκαλία, στὶς μελέτες καὶ τὶς ὁμιλίες του, τὶς σχετικὲς μὲ τὴ συλλογὴ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ. Ὅμως ὁ καλὸς πόθος τῆς συλλογῆς νικοῦσε ὅλες τὶς δυσκολίες μέσα στὴ σκέψη μου. Ὡς τόσο μόνο σὰν βρέθηκα μπροστὰ στὶς ἴδιες τὶς δυσκολίες, τότε δοκίμασα ἀληθινὰ καὶ ἐξακρίβωσα πόσο δύσκολη καὶ ἐπικίνδυνη σὲ βάρος τῆς ἐπιστήμης εἶναι ἡ συλλογή. Χίλια δυὸ ἐμπόδια σοῦ παρουσιάζονται στὴν καταγραφὴ καὶ γενικὰ στὴν συγκέντρωση τοῦ ὑλικοῦ. Πρόσωπα τοῦ λαοῦ, ποὺ σὲ ξεγελοῦν, ἀδυναμίες δικές σου, ποὺ οὔτε κἂν τὶς ὑποψιαζόσουν στὴν ἀρχὴ καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα. Ἡ «γριά», ποὺ τυπικὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ καλύτερο θησαυροφυλάκιο, στὴν οὐσία τὶς περισσότερες φορὲς καταντᾷ τὸ πιὸ ἀνασφάλιστο ταμεῖο γιὰ τὸ θησαυρὸ τοῦ λαοῦ. Ὁ νέος ἄνθρωπος πάλι μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ σχολείου καὶ τῆς ἐποχῆς του εἶναι μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀγάπη καθυστερημένη γιὰ τὰ τραγούδια τοῦ τόπου του. Κ' ἔτσι ἡ ἐργασία τῆς συλλογῆς δὲν γίνεται μονάχα δύσκολη, παρὰ καὶ βλαβερὴ πολλὲς φορὲς στὴν ἐπιστήμη τῆς λαογραφίας. Ὡς τόσο οὔτε ὁ φόβος τῆς δυσκολίας οὔτε ὁ κίνδυνος τῆς κακῆς συλλογῆς εἶναι καλὴ ἀπολογία γιὰ τὴν ἀποφυγὴ κάθε προσπάθειας. Μονάχα πὼς καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ εἶναι σημεῖα, ποὺ ἀποζητοῦν ὁλόκληρη τὴν προσοχή μας. Ὅποιος μπορεῖ νὰ τὰ πηδήση μὲ καταφρόνια χωρὶς ἄλλο δὲν θὰ κάμη συλλογὴ χρήσιμη.

Καὶ σὰν ἦταν νὰ κάμω ἐγὼ ἄλλη μιὰ φορὰ τώρα συλλογὴ δημοτικῶν τραγουδιῶν—ποὺ θὰ γίνη χωρὶς ἄλλο, ἂν θὰ βοηθήση ὁ καιρός—θὰ ἤξερα καλὰ πὼς δὲν εἶναι ἱκανὴ ἑτοιμασία ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀτόμου μοναχά, ὅσο ἁγνὴ κι ἂν εἶναι. Θὰ ἤξερα καλὰ νὰ λάβω τὰ μέτρα μου καὶ θὰ προσπαθοῦσα νὰ ἔχω πάντα στὸ νοῦ μου, ποιὲς εἶναι οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ μία τέτοια ἐργασία.

πόθος σὲ πράξη ψυχική. Ἀλλιῶς ἡ ἐργασία του θὰ εἶναι τυπικὴ καὶ πολὺ λίγο χρήσιμη. Γιὰ νὰ ὑψωθῇ ὅμως ὁ πόθος αὐτὸς σὲ ψυχικὸ γεγονός, πρέπει νὰ πυρώνεται ἀπὸ τὴν καλὴ γνώση τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν· πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μελετήσῃ κανεὶς πολλὰ τραγούδια ἢ καλύτερα ὅλα τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Κὶ ἀκόμη πιὸ πολύ, πρέπει ν' ἀκούσῃ πολλά, νὰ τ' ἀκούσῃ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴν πηγή τους στὴ φυσική τους μορφή. Κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ εἰπῇ πὼς ἔκανε συλλογή, ἂν τὸ πρωῒ πρώτη φορὰ ἐπισκεφθῇ τὸ χωριὸ καὶ τὸ βράδυ ἀρχίσῃ τὴν καταγραφή. Πρέπει νὰ ζήσῃ προσωπικὰ ὁ ἴδιος τὶς ἐκδηλώσεις ὅλες τοῦ τόπου, ποὺ πρόκειται νὰ καταγράψῃ τὰ τραγούδια του. Γι' αὐτὸ τὸ καλύτερο εἶναι νὰ κάνῃ κανεὶς συλλογὴ μονάχα ἀπὸ τὸν τόπο του, ἀλλιῶς θὰ ἔχῃ μεγάλη ἀποτυχία στὸ γλωσσικὸ τοὐλάχιστο μέρος, μιὰ καὶ δὲν τοῦ εἶναι συνείδηση τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ τόπου. Κ' ἔχω πολλὰ παραδείγματα γι' αὐτό, ὅλα τὰ τραγούδια τῆς Χαλκιδικῆς, τὰ δημοσιευμένα ἀπὸ ὑπαλλήλους ξενομερίτες καὶ εἰδικὰ τὴ συλλογὴ τοῦ Πέτση, ποὺ τὰ ἀμέτρητα γλωσσικὰ καὶ μετρικὰ σφάλματά της τὴν κάνουν ὕποπτη καὶ σχεδὸν ἄχρηστη.

Εἶν' ἀπαραίτητα ἐφόδια αὐτά, ποὺ εἴπαμε. Ὅμως καταντοῦν πολλὲς φορὲς κὶ αὐτὰ ἀκόμα τυπικά, ἂν σοῦ λείπῃ κάποια σοβαρὴ ἱκανότητα νὰ διαλέγῃς τὰ κατάλληλα πρόσωπα, καὶ σ' αὐτὰ πάλι τὴν κατάλληλη ὥρα, τὴν κατάλληλη ψυχικὴ διάθεση. Πρέπει νὰ βρῇς τὴ «γριά» σου ἢ γενικὰ τὸ πρόσωπο, ποὺ θὰ σοῦ γίνῃ ὁδηγὸς κ' ἑρμηνευτὴς τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ τὸ πετύχῃς στὴν κατάλληλη στιγμή. Ἀλλιῶς θὰ σ' ὁδηγήσῃ ἄσχημα. Πρέπει τὸ πρόσωπο αὐτὸ νὰ ἔχῃ ὅλα τὰ κανάλια τῆς ψυχῆς του ἀνοιχτά. Ἀλλιῶς θὰ ἀκοῦς τὴν ἠχὼ ἴσως τῆς ζωῆς σου, κὶ ὄχι τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ στὸ κύλισμα της.

Αὐτὰ θὰ ἔχω στὸν νοῦ μου, ὅταν πρόκειται νὰ ξεκινήσω ἄλλη μιὰ φορὰ γιὰ συλλογὴ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ. Στὴ σημερινή μου συλλογὴ δὲ μπορῶ νὰ ὁρκισθῶ πὼς εἶναι τέλεια ὅλα· ὅμως στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα, στὴ γλωσσικὴ διατύπωση τῶν τραγουδιῶν, δὲν δέχομαι καμμιὰ ὑπόνοια, κὶ ὅποιος ἀσχοληθῇ ἀπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ μὲ τὴ συλλογή μου, πρέπει νὰ ἔχῃ διαμαντένια πίστη πὼς ἀκούει ἄνθρω-

Εἶν' ἀνάγκη νὰ γεννηθῇ πρῶτα ὁ πόθος τῆς συλλογῆς. Καὶ πάλι δὲν θὰ ἔφτανε αὐτό, γιὰ νὰ βοηθήσῃ κανεὶς πραγματικὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ νὰ χαρῇ μαζὶ καὶ τὴν ἐργασία του, ἂν δὲν ὑψωθῇ ὁ

πον Χαλκιδικιώτη νὰ τοῦ τὰ λέῃ. Γιατὶ τὸ ξέρω καλὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Χαλκιδικῆς, σχεδὸν μιλῶ σ' αὐτό [1].

Β. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

---

[1]) Παρ' ὅλην τὴν ἀξιέπαινον προσπάθειαν τοῦ συλλογέως, ὅπως ἀποδώσῃ ἀκριβέστατα τὸ ἰδίωμα, ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀπαντήσῃ μερικὰς ἐλαφρὰς ἀνακολουθίας. Κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν παρηκολουθήθη πιστῶς τὸ χειρόγραφον. Δυστυχῶς ἡ μὴ παρουσία τοῦ συλλογέως ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτυπώσεως ἠμπόδισε τὴν διόρθωσιν τῶν μικρῶν τούτων ἀνακολουθιῶν, αἱ ὁποῖαι ἴσως νὰ ὀφείλωνται καὶ εἰς τοὺς ὑπαγορεύσαντας καὶ ὄχι εἰς τὸν συλλογέα. Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν ἠκολουθήθη τὸ ἐν τῇ Λαογραφίᾳ χρησιμοποιούμενον σύστημα. Ἐδηλώθη δηλ. ἡ μὲν οὐράνωσις διὰ τῆς ὀξείας ('), ἡ δὲ δασύτης διὰ τῆς δασείας (῾). Ἐγένετο δὲ χρῆσις καὶ τῶν λατινικῶν στοιχείων b, d, g.

Σ. Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Ἄσματα ἐργατικά	σελ. 1
2.	Συναφῆ πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τὶς γιορτές .	» 1
3.	Παιδικά	» 6
4.	Τῆς ἀγάπης	» 8
5.	Τοῦ γάμου	» 29
6.	Τῆς ξενιτειᾶς	» 33
7.	Μοιρολόγια	» 36
8.	Κλέφτικα	» 39
9.	Ἱστορικά	» 46
10.	Σατυρικά	» 52
11.	Γνωμικά	» 57
12.	Περιστατικά	» 58
13.	Ἀκριτικά	» 61
14.	Παραλογές	» 73
15.	Λιανοτράγουδα	» 89
16.	Προσθῆκαι	» 91

Α΄ ᾼΣΜΑΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ

1. Ἄναψι, φουτίτσα μου, νὰ βράσουμι τοὺ γάλα·
νὰ φάου ἰγὼ τοὺ γάλα
κ᾽ ἰσ῾ὺ d' baλιουκουκκάλα [1]).

2. Ψήσου, γίδα μ᾽, ψήσου
κὶ ρούϊδουκουκκινίσου,
ὅσοὺ νὰ λ´ειτρουγήσου,
νὰ σ῾ὶ ξικουκκαλίσου [2]).

3. Δῶ σφάζου τοὺ λαγὸ
κὶ ᾽κεῖ πααίν´ τοὺ αἷμα.
Δῶ σφάζου τοὺ λαγὸ
κὶ ᾽κεῖ πααίν´ τοὺ αἷμα [3]).

Β΄ ΣΥΝΑΦΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Α΄) Χελιδονίσματα.

4. Χιλιδόνα πέρασ῾ι
᾽ποὺ τὴ Μαύρη θάλασσα,
θάλασσαν ἰπέρασ῾ι,
πύργουν ἰθιμέλιουσ῾ι
κ᾽ ἔκατσι κὶ λάλησ῾ι
γράμματα βασίλικα,
ποὺ μαθαίνουν τὰ πιδιά.
Μάρτης μᾶς ἦρτι,
καλῶς μᾶς ἦρτι,
τὰ δέντρ᾽ ἀνθίζουν,
τὰ λειβάδια πρασινίζουν
κὶ τὰ ζῷα χαίρουντι.
Ἔξου, ψύλλοι, πόντικοι,
μέσα γάμους κὶ χαρά,
κὶ τοὺ Πάσκα μας μὶ ᾽γειά.
Νὰ ζήσ῾τι ν᾽ ἀκούσ῾τι τ᾽ χιλιδόνα.

---

[1]) Λέγεται στὰ Βραστὰ τῆς Χαλκιδικῆς στὸ ἄναμμα τῆς φωτιᾶς. Τὸ λένε ὅμως μόνο οἱ πολὺ γριὲς καὶ τὰ παιδάκια.

[2]) Λέγεται στὸ ψήσιμο κρέατος ἀπὸ τὰ ἴδια πρόσωπα.

[3]) Λέγεται στὸ ἄναμμα τῆς φωτιᾶς, ὅταν καπνίζῃ πολύ. Τὸ λένε τὰ παιδάκια δείχνοντας μὲ τὰ χέρια τους μιὰ κατεύθυνση, ποὺ νομίζουν ὅτι θὰ πάῃ ὁ καπνός, ὅταν τὸ ποῦν, γιὰ νὰ μὴ πηγαίνῃ ἀπάνου τους.

5. Χιλιδόνα ἔρχιτι ἀπού τὴν Ἀραβία,
φέρνει φέρνει ἄνοιξι, φέρνει καλουκαῖρι.
Κὶ μεῖς γιὰ τούτου ἤρταμι,
νὰ σᾶς παρακαλ'έσουμι,
νὰ μᾶς δώσ͑τι πέντ' αὐγά,
πέντ' αὐγά, πεντὶ κουκά,
κὶ ἄλλα πέντι d' bάσκαλια,
νὰ τὰ βάνου κλουσσαριά,
νὰ γιννάῃ ἡ κλουσσαριὰ
κὶ νὰ σ͑έρνῃ τὰ πουλιά,
καθὼς ἡ μάννα τὰ πιδιά [1]).

Β') Τῆς περπερούνας.

6. Πιπιροῦ δρουσουλουγάει
κὶ τοὺν Θιὸ παρακαλάει,
γιὰ νὰ βρέξ͑ ὁ Θιὸς ν'ιρό,
γιὰ νὰ γ'ένουν τὰ ψουμιά,
τὰ ψουμιὰ κὶ τὰ σιτάρια,
τοῦ Θιοῦ τὰ παρασπόρια.
bάρις bάρις [2]) τοὺ ν'ιρό,
λίμνις λίμνις τοὺ κρασ͑ί [3]).

Γ') Κάλαντα πρωτοχρονιάτικα.

7. Ἅγιους Βασίλης ἔρχιτι ἀπού τὴ Gισαρεία,
βαστάει εἰκόνα κὶ χαρτί, χαρτὶ κὶ καλαμάρι,
τοὺ καλαμάρι ἔγραφι κὶ τοὺ χαρτὶ λαλοῦσ͑ι.
«Βασίλη μ', ποῦθιν ἔρχισ͑ι; κὶ ποῦθι κατιβαίνεις;
—Ἀπού τὴ μάννα μ' ἔρχουμι, στοὺ δάσκαλου παaίνου.

---

1) Τὰ ὑπ' ἀριθ. 4 καὶ 5 λέγονται στὴν Ἀρναία. Τὴν πρώτη Μαρτίου ὁμάδες παιδιῶν παίρνουν μιὰ χελιδόνα στὰ χέρια τους ξύλινη καὶ γυρνῶντας ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι τὰ τραγουδοῦν. Καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ παρατηρεῖται κάποια μετρικὴ ἀνωμαλία, αὐτὸ συμβαίνει, γιατὶ ἀλλάζει ἐπίσης καὶ τὸ ἀντίστοιχο μέλος. 2) bάρις, ἑνικὸς bάρα=μικρὸς καὶ ἀβαθὴς λάκκος στὴ γῆ, γεμᾶτος νερό. 3) Λέγεται ἀπὸ παιδάκια στὴν Ἀρναία. Ὅταν ἔχῃ μεγάλη ξηρασία, στολίζουν ἕνα παιδάκι μὲ πρασινάδες καὶ λουλούδια. Τὸ παιδάκι αὐτὸ μὲ συνοδεία ἄλλων παιδιῶν γυρίζει στὰ σπίτια καὶ λένε τὸ τραγοῦδι αὐτό. Πάνω ἀπὸ τὰ σπίτια τοῦ ρίχνουν νερὸ καὶ λεφτά. Τὸ παιδάκι, ὅταν βρέχεται, κάνει κάτι κινήσεις καὶ πηδήματα σὰν ἄγριο χορό.

Παοὺ νὰ πάρου τοὺ χαρτὶ κὶ πίσου νὰ γυρίσου.
—Κάτσι νὰ φᾶς, κάτσι νὰ πχ΄ῇς, κατσὶ νὰ τραγουδήσῃς.
—Νὶγώ γραμματα μάθινα, τραγούδια δὲν ἠξ^ε^εύρου.
Τὴν ἄλφα βῆτα πὄμαθα, νὰ σᾶς τὴ ḋραγουδήσου.»
Κὶ στοὺ ραβδὶ ἀκούμπησ^ε^ι, νὰ πῇ τὴν ἄλφα βῆτα,
κὶ τού ραβδι ἦταν ξηρό, χλουρὰ βλαστάρια ἀπόλ΄κι,
κὶ ἀπὰν στὰ χλουρουβλάσταρα πιρδίκια καθιζ^ε^μένα,
ἀν΄έβηναν, κατέβηναν, δρουσίζουν τοὺν ἀφέντη,
ματά ξαναδιφτέρουν΄ι, δρουσίζουν τὴν ġυρά του.
Κὶ μεῖς καλῶς σᾶς ηὕραμι σὰν ḋοὺ ġαλὸ τοὺ χρόνου.

8. Κυρά μου, τοὺν ὑγιόκα σου, κυρά μου, τοὺν ὑγιό σου
οὐḋὰς τοὺν bρουτουγένν΄ησ^ε^ις κὶ οὐḋὰς κοιλουπουνοῦσ^ε^ις,
ἰγὼ στὴ bόρτα σ^ε^τέκουμαν, τοὺν Θιὸ παρακαλοῦσα.
«Θιέ μ', νὰ γίνῃ βάσιλιας, νὰ γίνῃ θιουκρίτης,
νά 'χῃ τὴν ġιφαλὴ χρυσῆ κὶ τὰ μαλλιὰ μιτάξι,
νά 'χῃ κὶ τὰ δουντάκια του ἄγνὸ μαργαριτάρι.»
Κὶ μεῖς καλῶς σᾶς ηὕραμι σὰν ḋοὺ ġαλὸ τοὺ χρόνου.

9. Ἡ μάννα πὄχ΄ ἑνὰν ὑγιόν, ὑγιὸν κὶ χαϊδιμένουν,
τοὺν ἤλουζι, τοὺν χτένιζι κὶ στοὺ σκουλειὸ τοὺν σ^ε^τέλ΄ν΄ει.
Κὶ δάσκαλους τοὺν ġάρτιρει μὶ τὴ χρυσῆ τὴ βέργα.
«Νὖγιέ μ', ποῦ 'νι τὰ γράμματα κὶ ποῦ 'νι τοὺ χαρτί σου;
—Τὰ γράμματά 'νι στοὺ χαρτὶ κὶ νοῦς μου πέρα, πέρα,
περά, περὰ στὶς ἔμουρφις, περὰ στὶς μαυρουμάτις,
πὄχουν τοὺ μάτι θὰν ἰλιά, τοὺ φρῦδι θὰ γαϊτάνι,
τοὺ δόλιου τοὺ ματόφυλλου σὰν ḋὴν ἰλιὰ βαμμένου.»
Κὶ μεῖς καλῶς σᾶς ηὕραμι σὰν ḋοὺ ġαλὸ τοὺ χρόνου.

10. Κυρὰ μ', τὴ θυγατέρα σου, τὴν bούλιουχαϊδιμένη,
γραμματικὸν τὴν ἔδουκις κὶ παπαδιὰ θὰ γ΄ένῃ.
Γυρεύ' ἀμπέλια ἀτρύγητα, χουράφια μὶ τὰ στάχυα,
γυρεύει κὶ τὴ θάλασσα μὶ οὖλα τὰ καράβια,
γυρεύει κὶ τοὺ ġῦρ Βουρ^ε^ά, νὰ τὰ καλαρμινίσ^ε^ῃ.

11. Κυρά μου, τὰ πιδάκια σου Θιὸς νὰ σ^ε^ τὰ χαρίσ^ε^ῃ,
νὰ σ^ε^τήσῃς ἄσπρουν χλάμπουρου [1]) στὴ μέση στὴν αὐλή σου,

---

[1]) Χλάμπουρουν=φλάμπουρο. Τὸ στήσιμο τοῦ φλάμπουρου εἶναι σημάδι χαρᾶς καὶ εὐτυχίας.

νὰ χαίρουντι οἱ φίλοι σου, νὰ σκάνουν οἱj οὐχτροί σου [1]).

12. Ἕνας παπᾶς κοιμήθηκι μεσὰ στοὺ Ἅγιου βῆμα.
Κανὲς [2]) κὶ δὲν gουτάει [3]) νὰ πάῃ, νὰ πῇ νὰ τοὺν ξυπνήσ῾ῃ.
Μόν' ἡ κυρὰ βασίλισσα, κυρὰ βασιλουπούλα,
κόφτει κλουνὶ βασιλικόν, στοὺ μάγουλου τοὺν gρούει.
«Σ῾ήκου, παπᾶ μου, δέσπουτα, κὶ μὴ βαρυκοιμᾶσ῾ι.
Ἂν ἔχῃς ἄσπρα, δόζ μας τα, φλουριὰ μήν dα λυπᾶσ῾ι,
ἂν ἔχῃς κὶ κανὲ λιανό [4]), κέρνα τὰ παλληκάρια.»

13. «Ἀφέντη μ', ἀφιντούτσικι μ', πέντι βουλ'ὲς ἀφέντη,
πέντι κρατοῦν τοὺ μαύρου σου, δέκα τοὺν gαλλιγώνουν
κὶ πέντι τοὺν bιρίκαλουν· «Ἀφένdη μ', καβαλλίκα».
Ἀφέντης καβαλλίκιψι σ῾ ἀσ῾τέρινου μουλάρι,
πὄχει ἄστρι στὴ μύτη του, φιγγάρι στὰ καπούλια,
κὶ πίσου στὴν gουβέρτα του τρεῖς Φράγκουποῦλ'ις παίζουν,
παίζουν κὶ μασκαραίνουντι, γιὰ νὰ ξυπνήσ῾ ἀφέντης.
«Ξύπνησ῾, ἀφέντη μ', ξύπνησ῾ι κὶ μὴ βαρυκοιμᾶσ῾ι.
Ἂν ἔχῃς ἄσπρα, δόζ μας τα, φλουριὰ μήν dα λυπᾶσ῾ι,
ἂν ἔχῃς κὶ κανὲ λιανό, κέρνα τὰ παλληκάρια.
Κέρνα τ', ἀφέντη μ', κέρνα τα, νὰ σ῾ὶ πουλιουχρουνίσουν,
νὰ ζήσ῾ῃς χρόνια ἑκατὸ κὶ νὰ τὰ διαπιράσ῾ῃς,
κὶ ἀπ' τὰ διακόσ῾ια ὕσ῾τιρα ν' ἀσ῾πρίσ῾ῃς, νὰ γιράσ῾ῃς,
νὰ γ'ένῃς σὰν dοὺν Ὄλυbου, σὰν ἄσπρου πιρισ῾τέρι.»

14. Ἰσ῾ένα πρέπ', ἀφέντη μου, τρουβᾶς [5]) κὶ δικανίκι,
νὰ σ῾ὶ τραυοῦνι τὰ σ῾κυλλιὰ κὶ πέντι δέκα λύκοι.

15. Κυρά μου, ἡ ὑγιόκας σου, ἡ dαρdαρουψειριάρης,
ἀποὺ τὴ ψεῖρα τὴ bουλλὴ στοὺ dοίχου πάει κὶ ξ῾έτι.

---

1) Τὰ ὑπ' ἀρ. 7, 8, 9, 10, 11 λέγονται κατὰ τὰ χαράγματα τῆς Πρωτοχρονιᾶς στὰ Βραστά, τὸ πρῶτο σ' ὅλα τὰ σπίτια, τὸ δεύτερο ἢ τὸ τρίτο στὰ σπίτια, ποὺ ἔχουν μοναχογυιό, τὸ τέταρτο, ὅπου ἔχουν μοναχοθυγατέρα, καὶ τὸ πέμπτο στὸν παπᾶ. 2) Κανὲς = κανένας, κανείς. 3) gουτάει, τὸ ρῆμα κουτῶ=τολμῶ. 4) Λιανὸ = νόμισμα τούρκικο. [Συνήθως λιανὸς σημαίνει μικρός, λιανὰ δὲ τὰ κέρματα — Σ. τ. Δ.] 5) Τρουβᾶς σημαίνει μικρὸ σάκκο πλεγμένον μὲ τρίχινο νῆμα, ποὺ τὸν κρεμοῦν ἀπ' τὸν ὦμο στὶς δουλειές. Τέτοιους σάκκους ἔχουν καὶ οἱ ζητιάνοι, καὶ γι' αὐτὸ δίνουν τέτοια εὐχὴ τὰ παιδάκια.

16. Σ' αὐτὰ τὰ σ'πίτια πού 'ρταμι, γιουμᾶτα καλιακούδια,
τὰ μσὰ γιννοῦν, τὰ μσὰ κλουσσοῦν, τὰ μσὰ σᾶς βγάζν τὰ μάτια [1]).

Δ') Βαΐτικα [2]).

17. Γιὰ [3]) νόμ'τι [4]) τὴν ἀγάϊπη μου, γιὰ διώξτι μι κὶ μένα,
γιὰ διώξτι μι πὰν ḍοὺ βουνό, νὰ κουβαλῶ λιθάρια,
λιθάρια μὶ τοὺν ὤμου μου κὶ ἄμμου μὶ τὴ bουδιά μου,
νὰ φκιάσου τὴν ἀγάϊπη μου λουλοῦδι συρματένιου,
νὰ τοὺ φουρῇ πᾶσα γιουρτή, πᾶσα πίσημη μέρα.

18. Γραμματικέ μ' κὶ ψαλ'τικέ μ' κὶ ψάλ'τη μ' κὶ ἀν'ιγνώσ'τη μ',
ποὺ κάθισι κὶ διάβασι τοῦ βασιλιᾶ τοὺ γράμμα.
Κὶ βασιλιᾶς σὰν ḍ' ἄκουσ'ι, γαbρὸ θέλ' νὰ τοὺν gάμη
κἂν στὴ μικρὴ κἂν στὴ ḍρανή.

19. Ἡ μάννα της τὴν εἶχι μιά, μικρὴ κὶ χαϊδιμένη,
τὴν ἤλουζι, τὴ χτένιζι στὰ σύνν'ιφα τὴ gρύβει,
κὶ φύσηξι τὰ σύνν'ιφα κὶ φάνικιν ἡ κόρη
κὶ φάν'καν τὰ ξανθά τ'ς μαλλιὰ κὶ τὰ ψιλά τ'ς γιουρḍένια.

20. Τ' ἄσπρα τὰ λουλούδια, τὰ γιαννιώτικα,
τὰ φουροῦν τὰ παλληκάρια μοὺν gὶ μουναχά,
τὰ φουρεῖ ἡj ἀγάπη μου μοὺν gὶ μοναχιά.
«Δόζ μου, μάννα μ', τοὺ μαχαῖρι, θέλου νὰ σφαγῶ,
κὶ τοὺ αἷμα μου νὰ τρέξῃ μέσ' τὴ bόρτα σου,
νὰ πουτίσῃ τρεῖς μηλίτσις, δυὸ τριανταφυλλιές.»

21. Πουλίνις [5]) ποὺ πιρπάτησα, Ρουσσιὰ καὶ Φραγκιά,
δὲν εἶδαν τὰ ματάκια μου τέτοια κουρασιά,
πὄχει στὰ χείλη βάμμα, στοὺ μάγουλου ἰλιά,
κὶ ἀνάμισα στὰ στήθια χρυσῆ πουρτουκαλλιά.

---

1) Καὶ τὰ παραπάνω πρωτοχρονιάτικα τραγουδιοῦνται στὰ Βραστά, τὸ 13 στοὺς καλοὺς νοικοκυραίους, τὰ 14, 15, 16 στὰ σπίτια, πού, ἀφοῦ ποῦν ἄλλο, δὲν τοὺς δώσουν τίποτε. 2) Τὰ ὑπ' ἀριθ. 17, 18, 19, 20, 22 τραγουδιοῦνται τὴν παραμονὴ τῶν Βαΐων ἀπὸ μικρὰ παιδάκια ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα. Τὸ 21 τὴν ἴδια ἐποχὴ στὸ Ζαγκλιβέρι. 3) Γιὰ - γιὰ = ἢ - ἤ.
4) Νόμ'τι = δόμ'τι = δῶστε μου. 5) Πούλινις = πόλεις.

22. Καλότυχους ἀφέντης μας μὶ τοὺς ὕγιοὺς ἄπὄχει !
Ἕνας μαθαίν' τὰ γράμματα κ' ἧj ἄλλους τήνι γράψη
κὶ τρίτους ἡ μικρότιρους μαθαίνει τὴ gαβάλλα.

Γ' ΠΑΙΔΙΚΑ

23. Τσίν, τσίν, τοὺ λιλί,
τοὺ λιλί, τοὺ σιγανό,
πίν' ἡ δράκους τοὺ ν'ιρὸ
κὶ κοιτάει τοὺν οὐρανό.
«Ὄραν'ι, κουτσόραν'ι,
ποῦ' ν' τοὺ πιδί, ποὺ βάφτισις ;
—Ἔκατσ^ει νὰ φάη γάλα
κὶ κατάπχ'ι τὴ χουλιάρα.»
Ἀλαbάκ', κουκκαλάκ',
πέσ^ει ξύλου κὶ ξυλάκ',
φκιάσ^ε ἀνώια κὶ κατώια
κ' ἱκατὸ παράθυρα,
στοὺν ἀν'ήφουρου τσαρβούλια,
στοὺ gατήφουρου διρμάτια,
πάρι κ' ἕνα δικαν'κάκ',
μὴ σ^εὶ φᾶν' οἱ βρουκουλάκ',
κ' ἔβγα ὄξου στοὺ κιλλάρι,
νὰ σ^εὶ djῇ τοὺ παλληκάρι
κὶ ἂν σ^ε ἀρέσ^εη νὰ σ^εὶ πάρῃ [1]).

24. Ἔχου χήνα, ποὺ γιννάει,
ποὺ γιννάει σαράdα αὐγά,
κάνει ἕνα, κάνει δυό,
κάνει τρία τέσσιρα,
ὥς - τα - δί - κα - τέ - σσι - ρά.

25. Ἴλιαν'ι, bιbίλιαν'ι, bιbίλια, bιλιαdάνgα,
τσακώνου πέdι πέρδικις κὶ πέdι πιρδικούλια
μὶ τοὺ σπαθί, μὶ τοὺ γυαλί, μὶ τοῦς καροῦς τοὺ φύλλου.
Ἔβγα, κλ'έφτ', τσάκου του γιράκ',
ἔ - βγα - σὺ - gού - ρλου - μάτ'.

26. Κώτσιαρι, dιγρί, dιγρί,
τ' ἄλουγου σ' παχύ, παχύ,
δό μ' τὴ θυγατέρα σου
κὶ ἂν dὴν gάνου τίπουτα,
κόψ^ει τοὺ κιφάλι μου,
ρίξ^ε του μέσ' τὴ θάλασσυ,

---

1) Τὰ ὑπ' ἀρ. 23, 24, 25, 26, 27, 28 τὰ λένε τὰ παιδάκια στὰ παιχνίδια τους. Εἶναι παιχνίδια, ποὺ πρέπει νὰ διαλεχτῇ ἕνα ἀπ'ὅλα τὰ παιδιά, νὰ κλείσῃ τὰ μάτια (κρυφτούλης), νὰ κυνηγάῃ τοὺς ἄλλους (κυνηγητό). Λοιπὸν τὸ παιδάκι αὐτό, ἀντὶ νὰ τὸ βγάλουν μὲ ἄλλου εἴδους λαχνό, τὸ βγάζουν μὲ τὰ τραγούδια αὐτὰ ἔτσι. Κάθονται ὅλοι γῦρο, ἕνας μπαίνει στὴ μέση καὶ λέει τὸ τραγοῦδι μετρῶντας μὲ τὸ δάχτυλό του. Ὅταν φτάσῃ στὸν τελευταῖο στίχο, ρυθμίζει ἔτσι τὶς συλλαβές, ὥστε κάθε μιὰ συλλαβὴ νὰ λέγεται σὲ κάθε δείξιμο τοῦ χεριοῦ, δηλαδὴ σὲ κάθε παιδί. Σ' ὅποιον τύχῃ ἡ τελευταία συλλαβή, ἐκεῖνος κ υ ν η γ ά ε ι.

νὰ ματώσουν τὰ κουπιά.
Στὴ dρανὴ τὴ gιρασ^εà
κρέ-μα-σάν-ἕ-νὰν-bα-σ^εᾶ.

27. Ἀλουγοῦδι μ', κόκκινου,
σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ἀγαπᾷς
κὶ σ^εὶ δίνου κρυὸ ν'ιρὸ
κὶ - ψου - φᾷς.

28. Ἄννα, μάννα, πουρτουκάλλα,
τσίνα, μίνα, πούφ,
τοὺ bιλέκα ρούφ.

29. Θιρίζ^ειτ', ἅλουν'ίζ^ειτι
κὶ μένα τοὺ κλ'ικάκι μου,
νὰ κάτσ^εου νὰ τοὺ φάγου,
νὰ πέσ^εου νὰ πιθάνου [1]).

30. Πέτα, πέτα, μάρουδίτσα,
γιὰ νὰ πᾷς στὴ Σάλουνίκη,
νά μας φέρῃς κόκκινα παπούτσια
κὶ πάρδαλα σκουφούνια [2]).

31. Βρέχει, βρέχει κὶ χιουνίζει
κὶ παπᾶς μούν' ἅλουν'ίζει [3]).

32. Σ^εiάλιακα, μάλιακα,
δεῖξ^ει μι τοὺ ταῖρι σου,
νὰ μή σ^ει φάου κὶ σ^εένα.
Πῶς ἔφαγα τὴ μάννα σου,
ἔτσι θὰ φάου κὶ σ^εένα [4]).

33. Γιούφτσα, κουρbέτσα,
τά μαλλια σου πέτσα,
τά 'βανα στοὺ gόπανου
κὶ γίν'καν θὰ gουλόπανου [5]).

34. Γιώρ^η, Γιώρ^η, πίρπιρη,
πᾶν τὰ γίδια στοὺ κιχρί,
νὰ κ' ἧj ἀdραγάτς 'ποὺ κεῖ,
τά 'κουψις μέσ' τοὺ βρακί [6]).

35. bήγου, bήγου τοὺ μαχαῖρι
κὶ ξιbήγου τοὺ μαχαῖρι,
βάζου σ^ετοίχ'μα, βάζου ὅρκουν,
ἂν δὲ βγοῦν αὐτὰ δικάξ^ει [7]).

---

1) Τὸ λένε τὰ παιδάκια γιὰ τὸν τζίτζικα. 2) Τὸ λένε γιὰ ἕνα ἔντομο, ποὺ ἔχει χρῶμα κόκκινο μὲ στίγματα μαῦρα. Τὸ βάζουν ἀπάνω στὸ χέρι καὶ λέγοντας τὸ τραγοῦδι περιμένουν νὰ πετάξῃ. Τὸ ἔντομο τὸ λένε πασχαλίτσα ἢ μαρουδίτσα. 3) Τὸ λένε, ὅταν βρέχῃ. 4) Λέγεται στὸ μάζωμα τῶν σαλιάγγων. 5) Τὸ λένε, γιὰ νὰ περιπαίξουν τὶς γύφτισσες, ποὺ ἔρχονται καὶ φέρνουν κόσκινα. 6) Μ' αὐτὸ σατυρίζουν κανένα φίλο τους, ποὺ ὀνομάζεται Γιώργης. Ὅλα τὰ παραπάνω λέγονται στὰ Βραστά.

7) Εἶναι παιχνίδι, ποὺ γίνεται ἔτσι. Παίρνουν ἕνα χαρτὶ καὶ ἕνα μολύβι, λένε τὸ τραγοῦδι, καὶ σὲ κάθε δυὸ συλλαβὲς τραυοῦν μιὰ γραμμὴ μὲ τὸ μολύβι στὸ χαρτί, λ. χ. bήγου, μιὰ γραμμή, bήγου, ἄλλη, τοὺ μα, ἄλλη, χαῖρι, ἄλλη. Ὅταν τελειώσῃ τὸ τραγοῦδι, εἶναι γραμμένες 16 γραμμὲς στὸ χαρτί. Τὰ παιδάκια, ποὺ δὲ ξέρουν νὰ τὸ ρυθμίσουν ἀπὸ δυὸ δυὸ συλλαβές, δὲ μποροῦν νὰ βγάλουν 16 γραμμὲς κ' ἔτσι γίνονται ἥρωες στὴν παρέα ἐκεῖνοι, ποὺ τὸ ξέρουν.

Δ′ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

36. Στὴν ᾿Αραπιὰ θὰ κατιβῶ, νὰ κλ΄έψου ᾿ν᾿ ᾿Αραπάκι,
νὰ κάθουμι νὰ τοὺ ρουτῶ πῶς πιάν΄ιτι ἥj ἀγάπη.
Νἀποὺ τὰ μάτια πιάν΄ιτι, στὰ χείλια κατιβαίνει,
κὶ ἀποὺ τὰ χείλια στὴν gαρδιὰ ριζώνει κὶ δὲ βγαίνει [1]).
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η′ 55,37.

37. Γλῶσσα μου, γλυκειά μου γλῶσσα,
ἔλα νὰ μᾶς πῆς καμπόσα.
Βγῆκα γιὰ νὰ σ῾ιργιανίσου,
τὰ κουρτσούδια νὰ μιτρήσου·
κὶ τὰ μέτρησα κὶ τά ᾿βρα
μὶ καμώματα μιγάλα.
Μιὰ γαλαζιουφουρημένη
μ᾿ ἔχει τὴ gαρδιὰ καμένη.
Πῆγα ρώτησα τὴ θειά της,
πῶς νὰ πχ΄ιάσου τ᾿ν ἀνιψ῾ε᾿ά της.
«Στοὺ χουρό, ἅποὺ χουρεύει,
σύρι πχ΄ιάσ῾ την ἀπ᾿ τοὺ χέρι.
῎Αν dὴ δjῆς κὶ κουϊκκινίσ῾η,
θέλει νά σ῾ι ἀγαπήσ῾η·
κὶ ἂν dὴ δjῆς κὶ πάρῃ ξύλου,
πάρι τοὺ χουρὸ τριγύρου·
κὶ ἂν dὴ δjῆς κὶ πάρῃ χῶμα,
σ῾ένα ἀγαπάει ἀκόμα·
κὶ ἂν dὴ δjῆς κὶ πάρῃ πέτρα,
πάρ᾿ τὰ ροῦχα σου κὶ φεύγα.

38. Μιὰ κόρη ᾿Αλεξαντρινή,
ἄϊντ᾿ ῾Ελένη Καλαμάτιανη
ἔχ΄ ἀσ῾ημένιουν ἄργαλειό,
δὲ βγαίνεις ὄξου νὰ σ῾ὶ δjῶ,
κὶ φιλdισ῾ένιου χτένι.
῾Ελένη μου, ῾Ελένη.

---

[1]) Εἶναι τοῦ χοροῦ. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ ᾿Ι. Κάσσανδρος ἀπὸ τὰ Βραστά, χρονῶν 65.

Θέλου νὰ τσακισ῾τῇ τ᾽ ἀντί,
῾Ελένη Καλαματιανή,
νὰ σπάσῃ κὶ τοὺ χτένι,
῾Ελένη μου, ῾Ελένη,
νὰ τὴν gουποῦν κὶ οἱ κλουσ῾τές,
πικρά ᾽ν᾽ τὰ λόγια, ποὺ μᾶς λές,
νὰ κάθιτι νὰ δένῃ,
τοὺς νέους νὰ μαραίνῃ [1]).

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Δ΄ 123,87.

39. Εἶχα ἕνα σ῾τιχταδάκι,
τ᾽ ἀγαποῦσα, μ᾽ ἀγαποῦσ῾ι,
κὶ τὴν ἀφουρμὴ ρουτοῦσ῾ι.
«Πές μας, κόρη μ᾽, ποῦ κοιμᾶσ῾ι,
νά ᾽ρτ᾽ ἀργά, νὰ μὴ φουβᾶσ῾ι;
—Στοὺ κριββάτι μου κοιμοῦμι
κὶ κανέναν δὲ φοβοῦμι.
Ἔχου πόρτα καλαμένια
κὶ βασιλικὸν πιράτη.»

Παραλλαγὴν βλ. παρὰ Ι. Πέτσῃ, Συλλογὴ ἀνεκδότων δημοτικῶν ᾀσμάτων Μακεδονίας - Χαλκιδικῆς - Θρᾴκης. Θεσσαλονίκη 1931 σ. 60, 79. Πρβλ. Λαογραφία ϛ΄ 159,19.

40. Παλληκάρια κατιβαίνουν ἀπ᾽ τὰ Γιάννινα,
κατιβαίν΄ κ᾽ ἕνας λ΄ιβέντης, ἕνα ἔμουρφο πιδί.
Σάν dουν εἶδι καλουγριούδα, βάϊ, λουλάθηκι,
τοὺ μουστάκι παρασ῾τρίφν΄ει κὶ χαμουγιλάει.
«Ἔλα, ἀφέντη μ᾽, ἔλα ρῆγα μ᾽, βράδυ στοὺ κιλλί,
ἔχου πέρδικα ψ῾ημένη κὶ γλυκὸ κρασ῾ί,
νὰ φιλήσ῾ῃς, ν᾽ ἀγκαλιάσ῾ῃς καλουγριᾶς κουρμί,
μέσ᾽ τοὺ ράσου τυλιγμένου σὰ νουπὸ τυρί.» [2])

---

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 37 καὶ 38 εἶναι ἐπίσης τοῦ χοροῦ. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ ᾽Αδ. Μέγα, χρονῶν 22, ἀπὸ τὸν Πολύγυρο. [2]) Τὰ ὑπ᾽ ἀριθ. 39, 40 καὶ 42 εἶναι τραγούδια τοῦ χοροῦ. Τὰ λέγανε μπροστὰ ἀπὸ 10 χρόνια στὸ δημόσιο χορό. Τώρα ὅμως, ποὺ παρατήθηκε ὁ δημόσιος χορός, λέγονται μόνο στὶς διασκεδάσεις καὶ στοὺς γάμους. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα, ἀπ᾽ τὸν Πολύγυρο.

41. Κάτου στὴν ἅγιὰ Μαρίνη κὶ στὴ bαναγιὰ
δώδικα χρουνοῦ κουράσ^cιου γίν΄κι καλουγρ^εά,
κὶ οὔδι τοὺ σταυρό του κάμνει οὔδι προυσκυνάει,
μέσ' τοὺ σταυρουδρόμι σ^cτέκει κὶ παρακαλάει,
νὰ πιρνοῦν τὰ παλληκάρια, νὰ γλυκουκιρνάει.
Πέρασ^c ἕνας, πέρασ^c ἄλλους, πέρασα κὶ γώ.
«Πχ΄ιέ, λ΄ιβέντη μ', πχ΄ιέ, καλέ μου, ὅσ' νὰ βαριθῇς.
—Καλουγρ^εά μου, θὰ μιθύσου, ποῦ θὰ κοιμηθῶ;
—Πχ΄ιέ, λ΄ιβέντη μ', κὶ ἂν μιθύσ^cῃς, ἔλα στοὺ κιλλί,
νὰ φιλήσ^cῃς, ν' ἀγγαλιάσ^cῃς καλουγρ^εᾶς κουρμί.» [1])

42. Στὴ Ρούμιλη ἕνα διντρί,
πλατύφυλλου κὶ δρουσ^cιρό,
στὴ ρίζα ἔχει κρυὸ ν΄ιρὸ
κὶ στὴ gουρφ' ἀργυρὸ σταυρό.
Πάησαν οἱ ναῦτις γιὰ ν΄ιρὸ
κὶ οὐρκίζουντάνὶ στοὺ σταυρό.
Ποιὸς ἔχει δυὸ 'γαπητικὲς
ἔχει σαράντα μαχιριές,
ποιὸς ἔχει τρεῖς κὶ τέσσιρις
ἔχει σαράντα τέσσιρις,
ποιὸς ἔχει μιὰ κὶ μουναχιά,
νὰ τ'ς τὴν χαρίσ^c ἡ Παναγιά,
κὶ ὅπχ΄οιους δὲν ἔχει κάgαμιὰ
δὲν ἔχει ντέρτι στὴ gαρδιά.

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Δ' 147,7.

43. Ἑνὰν gιρὸ ἦμαν πουλὶ
κὶ μ' ἀγαπούσανι πουλλοί,
πουλί, ποὺ πιρπατοῦσα,
στοὺς bαχτσ^cέδις σιργιανοῦσα.
Τώρα μὶ κόψαν τὰ φτιρά,
δὲν ἔχου πιὰ ἰλιφτιργιά,
λιφτεργιά, γιὰ νὰ πιτάξου,
στὴν ἀγάπη μου νὰ φτάσου.
Ἰγώ 'μαν τοῦ ψαρᾶ ἡ γιός,
ἡ καπιτάνιους ἡ καλός,
ποὺ ξ^cέρου κὶ ψαρεύου,
μαῦρα μάτια κὶ διαλέου.
Ρίχνου τὴ bρώτη καμακιά,
ἔλα, Χρισ^cτὲ κὶ Παναγιά,
κὶ βγάζου 'νὰ ψαράκι
κὶ στὴ đύχη μου λαυράκι.
Τοὺ σ^cκίζου τὴν gοιλίτσα του,
καϋμὸν πὂχ΄ ἡ καρδίτσα του,
κὶ βγάζου τρεῖς σαρδέλλις,
τρεῖς μιλαχροιν΄ὲς κουπέλλις.
Ἡ μιά ἤταν 'π' τοῦ Γαλατᾶ,
βαστάει τοὺ νάζι δυνατά,
κὶ ἡj ἄλλ΄ ἀποὺ τὴ bάρου,
Παναγιά μου, νὰ τὴ bάρου.
Ἡ τρίτη, ἡ μικρότιρη,
ἦταν ἡ διαβουλότιρη,
κείνου ἦταν τὸ καμάρι,
ποιὸν νὰ σ^cτείλου νὰ τὴ bάρῃ;
Σ^cτέλνου τοὺ μήλου, λιάζιτι,
κυδῶνι, μαραγγιάζιτι,

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ, γυναίκα γεωργοῦ, χρονῶν 40, ἀπ' τὰ Βραστά.

ἔρ! κὶ πάου μουναχός μου,
ἔλα, μάτια μ', ἔλα φῶς μου [1]).

Τὸ ᾆσμα εἶναι συμπεφυρμένον. Τὸ πρῶτον μέχρι τοῦ στίχου 8 εἶναι παραλλαγὴ τοῦ δημοσιευθέντος ἐν Λαογραφίᾳ Δ' 110,64. Τὸ δεύτερον ὡς αὐτοτελὲς ᾆσμα βλ. παρὰ Π έ τ σ η σ. 75,112.

44. «Σʽήμερα λόγια μ' εἴπανι, μὶ κάμανι dιbίχι [2]),
'ποὺ τὴν αὐλὴ σ' νὰ μὴ bιρνῶ, ὡς ποῦ νὰ γ'ένῃς νύφη.
—Πέρνα, λ'ιβέντη μ', διάβιν'ι, πῶς εἶν' τοὺ μάθημά σου.
Πέρνα τὴ νύχτα τρεῖς βουλ'ὲς κὶ τὴν ἡμέρα πέντι,
κὶ οὗdὰς πιρνᾷς μὶ τοὺς πουλ'ν'οί, κάμι του πῶς δὲ ξʽέρεις,
κὶ οὗdὰς πιρνᾷς μοὺ [3]) μουναχός, κάμι τοὺ πῶς του ξʽέρεις.
Πάρι πέτρα 'ποὺ τὴν αὐλή, ρίξι στοὺ παραθύρι.
Κόρ', ἂν gοιμᾶσʽι, ξύπνησʽι, κὶ ἂν gάθησʽ, ἔβγα djέ μι,
κὶ ἂν ἔχῃς κὶ γλυκὸ κρασʽὶ ἔβγα κὶ κέρασʽέ μι.»

45. 'Dὰς [4]) κίνησʽ ἡ Παγώνα, νὰ πάῃ στὴ bαναγιά,
θὰν ἄσʽπρη πιρισʽτέρα ἁπλώνει τὰ φτιρά.
Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς, Παγώνα, γυναίκα μοναχιά,
καρτέρι μι κὶ μένα, νὰ πᾶμι συdρουφιά.

46. Δώδικα χρόνια ἔκαμα μ' ἕν' ὄμουρφου κουράσʽιου
κὶ ἀκόμα δέν dου φίλησα κὶ ἀκόμα δέν dου εἶπα.
Νὰ τοὺ φιλήσ', ἀdρέπουμι, κὶ νὰ τοὺ πῶ, φοιβοῦμι,
κὶ νὰ τ' ἀφήκου ἀφίλητου, θὰ πάῃ νὰ μὶ γιλάῃ.
Μὰ μιὰ Λαbρή, μιὰ Κυργιακή, μιὰ πίσʽημιην ἡμέρα,
φιλῶ τὴ gόρη μιὰ φουρὰ κὶ τοὺ σπαθί μου δέκα.
Κούγου [4]) τὴ gόρη βλασʽτημάει κὶ πικρουκαταργ'έτι.
«Τ' ἀχεῖλ', ἅποὺ μὶ φίλησʽι, νὰ ξʽηραθῇ νὰ πέσʽῃ,
τὸ χέρ', ἅποὺ μὶ τσίμπησʽι, τοὺ νὰ τοὺ φάῃ τοὺ φεῖδι.
Γὼ θάλα [5]) γ'ένου καλουγρεά, νὰ μὶ τιμοῦν ἡ κόσμους.»

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ι' 56,16 καὶ Π έ τ σ η σ. 70,100.

---

1) Λέγεται στὸν Πολύγυρο στοὺς χορούς. Βαγγελιὼ Μέγα.
2) dιbίχι = ἀπαγόρευση, ἀποτροπή. Ἡ λ. τουρκικὴ τ ε μ π ί χ ι.
3) Μοὺ = μόν. μ ο ὺ μ ο υ ν α χ ό ς = μὸν μοναχὸς = ὁλομόναχος.
3) 'D α ς = οὗdὰς = ὄντας, ὅταν. 4) Κούγου = ἀκούω.
5) θάλα = θάνα = ἤθελα νά.

47. Μαρ' 'Αdριανουπουλίτισσα, Καλαdρινὴ κουρτέσσα,
κράξ'ι τὰ πιρισ'τέρια σου, μὴν ἔρτουν στὴν αὐλή μου·
σκαλίζουν, τρῶν τοὺ χῶμα μου, πίνουν κὶ τοὺ ν'ιρό μου.
'Ιγὼ τοὺ χῶμα χρειάζουμι κὶ τοῦ ν'ιρὸ τοὺ θέλου,
νὰ φκιάσου πύργουν κὶ ἀκκλησ'ιὰ κὶ μέγα μανασ'τῆρι.

48. «Ν'ιραντζούλα φουντουμένη, ποῦ 'νι τ' ἄνθη σου;
—Φύσ'ηξ'ι βουργιᾶς κὶ ἀγέρας κὶ τά 'πίδειρι [1]),
πέρασ'ι κ' ἕνας λ'ιβέντης κὶ τὰ ἔμασ'ι,
κὶ τὰ πάει στοὺ χουριό του κὶ τὰ πούλησ'ι
γιὰ φιλί, γιὰ μαῦρα μάτια, γιὰ λιγνὸ κουρμί.»

49. «Ματούδια μου πιρδικουτά, ματούδια μου γραμμένα,
τοὺ πῶς κοιμᾶσ'τι μουναχὰ νύχτα χουρὶς τ' ἰμένα,
κὶ δὲ θυμᾶσ'τι τοὺ φιλί, τὴν ἔρημη ἀγάπη;
—Μὰ κὶ ἂν θυμοῦμ', ἀγάπη μου, τ' ἔχου κὶ τί νὰ κάμου;
Μὶ τσ'ίμbησ'ις, μὶ φίλησ'ις, μὶ πῆρις τοὺν ἀνθό μου,
κὶ τώρα μ' ἀπαράτησ'ις θὰ gαλαμεὰ στοὺ gάbου.
Δίνου φουτιὰ τὴ gαλαμεά, πιρικαπν'ίζ' ἡ κάbους,
πιρικαπν'ίζ' ἡ καλαμεὰ κὶ πρασ'ιν'ίζ' ἡ κάbους.»

50. «Πέρδικά μου, γιουρdινούσα κὶ καμαρουτή,
πῶς κοιμᾶσ'ι μέσ' τὰ πλάϊα μοὺν gὶ μουναχή;
—Κὶ ἂν φουβοῦμι, τί νὰ κάμου; Μοὺν gὶ φλάγουμι.
"Εχου τὰ γιράκια ἀδέρφια κὶ ἄdραν σταυραϊτό.» [2])

51. Στὸν "Αδη θὰ κατέβου κὶ στοὺμ bαράδεισου,
τοὺ Χάρου ν' ἀνταμώσου, δυὸ λόγια νὰ τοὺν bῶ.
—Χάρι μ', γιὰ χαρισ'ές μι σαΐττις κουφτιρές,
νὰ πά νὰ σαϊττέψου δυὸ τρεῖς μιλαχροιν'ές,
ποὔχουν στ' ἀχεῖλι βάμμα στοὺ μάγουλου ἰλιά,

---

1) Πίδειρι = ἔρριξε κάτω. Τὸ ῥῆμα «πιδέρνου» στὸ ἰδίωμα τῆς Χαλκιδικῆς ἔχει τὸ νόημα τοῦ γκρεμίζω, τινάζω, προκειμένου περὶ καρπῶν· «πίδειραν τ'ς καρές» = μαζέψαν τὰ καρύδια. Χρησιμοποιεῖται στὸ μάζωμα τῶν καρυδιῶν, διότι, γιὰ νὰ πέσουν τὰ καρύδια ἀπὸ τὴν καρυδιά, χτυποῦν τὰ κλωνιὰ τῆς καρυδιᾶς μὲ βέργες μεγάλες, δηλαδὴ τὰ δέρνουν.

2) Τὰ ὑπ' ἀρ. 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 λέγονται στὰ Βραστὰ στὰ νυχτέρια, στὶς διασκεδάσεις. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ "Αννα Κουγιουμτζῆ, χρονῶν 68,

κὶ ἀνάμισα στὰ σ̔τήθια χρυσ̔ῆ προυτουκαλλιά,
ποὺ κάμνει προυτουκάλλια τοὺ χρόνου δυὸ φουρές,
νὰ τρῶν τὰ παλληκάρια, νὰ γειάνουν τὶς πληγές.» [1]

52. «Λουλάθηκα, μαννούλα μου,
γιὰ μιὰ γειτουνουπούλα μου.
Σ̔ύρι, μαννά μου, πέ τῆς του,
γλυκά, κουβέντιασ̔έ της του.»
Παίρνει τὴ ρόκα της κὶ πάει,
βρίσ̔κει τὴ gόρ᾽ ἅπὶ κιντάει.
Κιντάει μιὰ φούστα κίντητὴ
γιὰ τοὺ λιγνό της τοὺ κουρμί.
«Καλὴ μερά σου, λυγιρή.
—Καλῶς, τὴ μάννα τὴ gαλή.
—Κόρη μ᾽, ἡ γιός μου σ̔ ἀγαπεῖ,
μὰ dρέπιτι νὰ σ̔ὶ τοὺ πῇ.
—Ἂν μ᾽ ἀγαπῇ κὶ ἀdρέπιτι,
στοὺ σπίτι μου γιατ᾽ ἔρχιτι ;
Πὲς τούνι νὰ μὴ dρέπιτι,
στοὺ σπίτι μου νὰ ἔρχιτι.»

53. Ἤθιλα νά ᾽μουνα πουλί, πουλί, γιὰ νὰ πιτάξου,
νὰ δjῶ τῆς Πόλης τὰ τζιαμιά, τῆς Πόλης τὰ bουγάζια,
νὰ δjῶ κὶ τοὺ γιαρέντη μου, τοὺν ἀγαπητικό μου,
σ̔ὶ τί đαβέρνα κάθιτι, σ̔ὶ τί ὅμουρφου τραπέζ̔ι,
τίνους χιρούδια τοὺν gιρνοῦν κὶ τὰ δικά μου σ̔τέκουν,
τίνους ματούδια τοὺν θουροῦν κὶ τὰ δικά μου κλαῖνι.
Θέλου νὰ τοὺν gαταριστῶ, μὰ πάλι τοὺν λυποῦμι.
Μὰ γὼ θὰ τοὺν gαταριστῶ κὶ ὅ,τι τοῦ μέλ᾽ ἂς πάθῃ.
Σ̔ὶ κυπαρίσσι ν᾽ ἀν᾽ιβῇ, νὰ μάσ̔ῃ τοὺ gαρπό του,
κ᾽ ἀποὺ ψηλὰ νὰ gριμισ̔τῇ κὶ χαμηλὰ νὰ πέσ̔ῃ,
σὰν đοὺ γυαλὶ νὰ ραϊσ̔τῇ, σὰν đοὺ γυαλὶ νὰ σπάσ̔ῃ,
νὰ γ᾽ένῃ τοὺ κουρμοῦδι του σαράνdα δυὸ κουμμάτια,
χίλν᾽οι γιατροὶ νὰ τοὺν gρατοῦν κὶ τρεῖς νὰ παρασ̔τέκουν,
κὶ γὼ διαβάτρια νὰ πιρνῶ, νὰ τοὺς καλημιρίζου.

---

[1] Τὰ 51 καὶ 52 λέγονται στὰ Βραστὰ τὶς Ἀποκριές. Ἄν. Κουγιουμιζῆ.

«Καλῶς τὰ κάμνιτι, γιατροί, καλῶς τὰ πουλιμᾶτι.
Βαθιὰ χτυπᾶτι τὰ νυσ^ετχ'ιά, ν' ἀνοίουν οἱ γιαρᾶδις.
Ἰγώ 'χου κὶ λινὸ πανν'ὶ σαρανταπέντι πῆχις,
φτίλια γιὰ τοὺ κουρμοῦδι του, φτίλια γιὰ τοὺ κουρμί του.
—Μαρή, σ^εκυλλά, μαρή, Οὔβρ^εά, μαρὴ κακιὰ γυναίκα,
δὲν εἶχις κρίσ^εη νὰ μὶ πᾷς, κατίδις νὰ μὶ κρίνουν,
μοὺν ἔρριξ^εις τοὺ Θιὸ στὴ γῆ, ποὺ εἶνι θιουκρίτης!» [1])

Παραλλαγὴ παρὰ Πέτση, 83,125. Βλ. καὶ Λαογραφία Ε' 571,19.

54. Δῶ στοὺν 'Απάνου μαχαλᾶ, στοὺν ἄλλου παρακάτου,
ἰκεῖ κάθιτι μιὰ γριά, κάθιτι κ' ἕνας γ'έρους,
ἔχουν κ' ἕνα κακὸ σ^εκυλλὶ κ' ἕνα καλὸ κουρίτσι,
κουράσ^ειου κρυφαgάλιαστου κὶ κρυφαgαστρουμένου.
Κὶ νιὸς ἅποὺ τ' ἀgάλιασ^ει κὶ τό 'χει ἀgαλιασ^εμένου,
θέλου νὰ τοὺν gαταριστῶ κὶ πάλι τοὺν λιποῦμι.
Σ^εὶ κυπαρίσσ^ει ν' ἀν'ιβῆ, νὰ τοὺ κουρφουλουγήσ^εη,
ἀποὺ ψηλὰ νὰ gριμισ^ετῆ κὶ χαμηλὰ νὰ πέσ^εη. [2])

('Η συνέχεια ὅπως στὸ προηγούμενο).

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η' 526,3.

55. Οὖλα τὰ κουριτσάκια καλουτιργιάσανι, [3])
μόν' ἡ καϊμέν'η 'Αννέτα, βάϊ 'Αννέτα, μέρα κὶ νύχτα κλαίει.
Τὴ μάννα τ'ς βλασ^ετημάει κὶ τοὺμ batέρα της,
ποὺ τὴ δῶσαν τοὺ Μανώλ'η, τοὺ ἄσχημου πιδί.
«Δὲ bαίρνου τοὺ Μανώλ'η, τοὺ ἄσχ'ημου πιδί,
θὰ πάρου τοὺ Βαγγέλ'η, τοὺ bρώτου bουζουκτσῆ.» [4])

56. Καλουγριουπούλα κάθουνταν στὴ bρύμνη στοὺ καράβι
μὶ τὰ μαλλιὰ τὰ ξ^εέπλιgα, τὰ χέρια σταυρουμένα,
μοιριουλουγοῦσ^ει κ' ἔλιγι, μοιριουλουγάει κὶ λέει.
«Αὖτὸν τοὺ νιό, ποὺ πιάσατι, αὖτὸ τοὺ παλληκάρι,
κουπὶ νὰ μὴ dοὺν δώσ^ειτι, κουπὶ νὰ μὴ dραυήξ^εη,
μὴ dοὺν μαυρίσ^ε ἡ θάλασσα, τοὺν ἀσκημύν' ἦj ἥλιους.
Χιλιά δινου, νὰ τοὺν ἰδjῶ, κὶ δυό, νὰ τοὺν μιλήσου,

---

[1]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο, στὰ Βραστὰ καὶ στὴ Νικήτη τὸ ἴδιο στοὺς χορούς. [2]) Λέγεται στὴν Περιστερά. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου, γυναίκα γεωργοῦ, χρονῶν 40. Τὸ λένε στὰ νυχτέρια. [3]) 'Εκαλοταίριασαν, βρῆκαν καλὸ ταῖρι. [4]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὸ τραπέζι. Δὲν χορεύεται.

κὶ ἂν δὲ μὶ φτάσουν τ' ἄσπρα μου, δίνου τὴ φουρισ˚ιά μου,
δίνου τοὺ κουμbουλόϊ μου, τοὺ βαρυτιμημένου,
ν' ἀποὺ τοὺ βαρυτίμησαν στήμ' bόλ' οἱj ἀρχουντάδις
ἰνν'ιὰ χιλιάδις κ' ἰκατὸ κὶ πιντακόσια γρόσ˚σα [1]).
Γύρισμα. Διακάκι ν ἀμάν.

57. Καλουγριουπούλα πιρπατεῖ στὴν ἄκρη τοὺ θαλάσσι
μὶ τὰ μαλλιὰ τὰ ξ˚έπλιgα, τὰ χέρια σταυρουμένα.
Γλέπει καράβι στοὺ γιαλό, καράβι 'π' ἀρμινίζει,
τοὺ μαγναδάκι τ'ς ἔβγαζ˚ι κὶ νόημα τοὺ κάμνει.
«Ἔλα, καράβι μ', προὺς γιαλοῦ κὶ ἄραξ˚ι προὺς λιμιῶνα,
ἔχου δυὸ λόϊα νὰ σ˚ὶ ποῦ, κὶ κεῖνα ζαχαρένια.
Αὐτὸν τοὺν νιό, ποὺ πιάσ˚ιτι, αὐτὸ τοὺ παλληκάρι,
κουπὶ νὰ μὴ dοὺν δώσ˚ιτι, νοὐδὶ κὶ παλαμάρι,
μὴ dοὺν μαυρίσ˚ ἡ θάλασσα, τοὺν ἀσ˚κημύν' ἡj ἥλιους» [2]).
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η' 505,13.

58. Πέντι χρόνια πιρπατοῦσα τοὺ γιαλὸ γιαλό,
κὶ ἄλλα πέντι gιζ˚ιροῦσα [3]) τοὺ ἰβουνὸ ἰβουνό,
γιὰ νὰ εὕρου τὴν ἀγάπη μ', νὰ τὴν dιργιαστῶ.
Μὰ σὰμ bάησα [4]) κὶ τὴν ηὗρα μέσ' τοὺ gιοὺλ bακτσ˚έ,
τὰ λουλούδια τσου πουτίζει, τὰ βασιλικά.
Ῥίχνου μήλου, τὴ λουϊάζου, [5]) δὲ σπαράχτηκι, [6])
ρίχνου μάλαμα κὶ ἀσ˚ῆμι, χαμουγέλασ˚ι.
«Ποῦ 'σταν, ξ˚ένι μ', τοὺ χειμῶνα, 'dὰς ἀρρώσ˚τησα,
κ' ἦρτες τοὺ καλουκιράκι, 'dὰς σηκώθηκα;
—Ξ˚ένους, δούλους, ἦμαν, Λένη μ', ξ˚ένα δούλιβα,
κὶ ὅσα δούλιβα καϊμένους, σ˚ένα τά 'σ˚τειλνα.
Σ˚ ἔσ˚τειλα γυαλὶ κὶ χτένι κὶ καραbουιά,
σ˚ ἔσ˚τειλα κ' ἕνα μαdῆλι μ' ἰκατὸ φλουριά,
κὶ ἀπ' τὴν ἄκρη τοὺ μαdῆλι τὰ γλυκουφιλιά.» [7])
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Α' 640 ΞΒ'.

---

[1]) Λέγεται στὰ Βραστὰ τὶς ἀποκριὲς καὶ στοὺς χορούς. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Β. Καρατζιουβάλη, χρονῶν 25. [2]) Λέγεται στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας στὸ τραπέζι. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδου, χρονῶν 68. [3]) gιζ˚ιρῶ=τριγυρνῶ. Ἡ λ. τουρκική. [4]) Πῆγα. [5]) Λουϊάζου=μιλῶ. [6]) Σπαράχτηκι=κινήθηκε. [7]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ ἀνωτέρω. Λέγεται στὴν Καλάνδρα. Ὑπάρχουν παραλλαγές του, χαλασμένες ὅμως, στὰ περισσότερα χωριὰ τῆς Χαλκιδικῆς.

59. Πουταμέ μ', οὔδὰς γυρίζῃς,
κὶ οὔδὰς πουλιουκυματίζῃς,
πάρι μι στὰ κύματά σου,
στὰ πυκνουγυρίσματά σου,
πὄρχουντι ξανθὲς κὶ πλένουν,
μαυρουμάτις κὶ λ'ιφκαίνουν,
ἔρχιτι ξανθὸ κουρίτσι,
ποὺ μουσκουμυρίζ' θὰν ἴτσι[1]).

60. Αὔτὰ τὰ μάτια σ' τὰ γλαρά, τὰ φρύδια σ' τὰ γραμμένα,
αὖτὰ μὶ κάμνουν κὶ ἀρρουστῶ, μὶ κάμνουν κὶ πιθαίνου.
Γιὰ βγάλ'ι τοὺ σπαθάκι σου, κόψι μι τοὺ κιφάλι,
κὶ μάσ'ι κὶ τοὺ αἶμα μου σ' ἕνα ψιλὸ μαντῆλι,
κὶ ἂν σ'ὶ ρουτήσουν τί ἔεις[2]) αὐτοῦ, τῆς ἀγαπῶς τοὺ αἶμα.
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ε' 107,97.

61. Νἀπάνου στὴ dραντα φυλλιὰ
χτίζειν ἡ πέρδικα φουλιά,
χαμουπιτοῦν οἱ πέρδικις
κὶ πέφτουν τὰ τραντάφυλλα
κὶ τὰ μαζῶν' οἱ ρουϊδιν'ές,
οἱ ροῦσσις κ' οἱ μιλαχροιν'ὲς
κὶ φκιάνουν τοὺ ρουϊδόστουμου
κὶ λούζουντι οἱ ρουϊδιν'ές,
οἱ ροῦσσις κ' οἱ μελαχροιν'ές.
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η' 60,54.

62. Νἀπάνου στὴ dραντα φυλλιὰ
χτίζουν οἱ πέρδικις φουλιά,
κὶ σ'έτι[3]) κ' ἡ τρανταφυλλιὰ
κὶ πέφτουν τὰ τραντάφυλλα.
Κὶ γὼ λιγνὸς τὰ μάζ'ιβα
κὶ στὴν ἀγάπη μ' τά σ'τειλνα
μὶ γειές, μὶ χιριτήματα,
σταφύλια μὶ τὰ κλήματα.
Παράβαλε τὸ προηγούμενον.

63. Μιὰ παπαδιὰ μ' ἄσπρουν σαγιᾶ[4]
κὶ μὶ παρδαλὰ μανίκια—τζάνουμ παπαδιά,
κὶ μὶ παρδαλὰ μανίκια—Παπακώσ'τινα,
ἰννιὰ βουλ'ὲς πάει γιὰ ν'ιρό,
κὶ τ'ς ἰννιὰ πλ'έν' τὰ πουδάρια—τζάνουμ παπαδιά.
Μιμὲτ 'Αγᾶς τὴ ρώταϊ,—Παπακώσ'τινα,
Μιμέτης τὴ ρουτάει.—τζάνουμ παπαδιά.
«Μαρ', τί τοὺ θέλεις τοὺ ν'ιρὸ—Παπακώσ'τινα,
κὶ τοὺ κουβαλᾶς στὴ bλάτη;—τζάνουμ παπαδιά.
—Λουλούδια 'χου στοὺν gήπου μου,—Παπακώσ'τινα,
κουβαλῶ νὰ τὰ πουτίσου.—τζάνουμ παπαδιά.»

---

1) Ἴον. 2) Τί ἔχεις. 3) Σείεται. 4) Σαγιᾶς εἶναι φόρεμα μακρὺ ὥς τὶς φτέρνες καὶ ἀρκετὰ εὐρύχωρο. Τώρα δὲ φοροῦν τέτοιους.

—Μαρ', νά λουλούδια, παπαδιά,—Παπακώσ῾τινα,
νὰ τὰ βάλης στοὺ κιφάλι.—τζάνουμ παπαδιά». [1])

64. Τὰ μάτια σου τὰ λ'όμαυρα, τὰ φρύδια σ' τὰ γραμμένα,
πού'νι τρουγ'ούρου παρδαλά, στὴ μέσ῾ εἶνι βαμμένα,
κὶ ἀπάνου στὰ ματόφυλλα ἥj ἀγάπ' εἶνι γραμμένη.
j ἀγάπη θέλει φρόνιμα, θέλει ταπεινουσύνη,
θέλει κὶ μάτια χαμηλά, νὰ σ῾κύφτη νὰ διαβαίνη [2]).

65. Ἰψ῾ὲς βραδὺ βραδύτιρα,
κὶ ἀκόμα κὶ νουρίτιρα,
στοὺ δρόμου, ἅπου πάϊνα,
βρίσκου κουμμάτι μάλαμα,
στοὺ κουϊουμτζ῾ῆ τοὺ πάϊνα.
«Βρὲ κουϊουμτζ῾ῆ,φκιάσ῾ι κλειδί,
φκιάσ῾ι κλειδὶ κὶ ἀντίκλειδου,
ν' ἀνοίξου τὶς bαλάσ῾κις μου,
νὰ δjῶ ψηλές, νὰ δjῶ λιγνές,
νὰ δjῶ τὴ gόρη, π' ἀγαπῶ,
πῶς σ῾ειέτι, πῶς λυγίζιτι,
πῶς βιργουκαλαμίζιτι,
σὰν ḍοὺ καλάμι στοὺ γιαλό,
οὔḍὰς τοὺ κροῦν τὰ κύματα.»[3])

66. Κάτου στοὺ γιαλό, κατοὺ στοὺ πιριγιάλι,
κόρην ἀγαπῶ ξανθὴ κὶ μαυρουμάτα,
δώδικα χρουνοῦ κ' ἥ ἥλιους δέ ḍην εἶδι,
μοὺν g' ἡ μάννα της κανέλλα τὴ φουνάζει,
κανιλόρριζα κὶ τ' ἄνθη τῆς κανέλλας,
φούντα τῆς μηλιᾶς, μὶ μῆλα φουρτουμένη.
Τό 'μαθα κὶ γώ, πῆγα νὰ κόψου μῆλα,
μῆλα δέν ηὗρα, μου ḍου gαμὸ ποὺ εἶχα,
πέφτου κὶ ἀρρουστῶ, βαριὰ γιὰ νὰ πιθάνου.
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ι' 85,81.

67. Μιὰ πέρδικα πιν'έθηκι σ῾ ἀνατουλὴ κὶ δύσ῾η
πὼς δὲν ηὑρέθη κυνηγός, γιὰ νά τη gυνηγήσ῾η.
Κὶ κυνηγός, θάν ḍ' ἄκουσ῾ι, πουλὺ τοὺν gακουφάν'κι.
Σ῾τήνει τὰ βρόχια στὰ ἰβουνά, τὰ ξόβιργα στοὺς κάμποι,

---

[1]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 59, 60, 61, 63 λέγονται στὰ Βραστὰ τὶς ἀποκριές. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ 'Αν. Καρατζιουβάλης. Τὸ ὑπ. ἀρ. 62 λέγεται στὴ Νικήτη.

[2]) Λέγεται τὶς ἀποκριὲς στὰ Βραστά. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ 'Εμμανουὴλ Παπαγεωργίου χρονῶν 60, παντοπώλης.

[3]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 65, 66, 67 λέγονται στὴ Νικήτη, στοὺς χοροὺς τὰ δύο πρῶτα καὶ στὸ τραπέζι τὸ τρίτο. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα.

τὰ δύχτια τὰ μιταξουτὰ σ῾ὶ κρουσταλλένια βρύση.
Πάει πέρδικα νὰ πχ΄ῇ ν΄ιρὸ κὶ πχ΄ιάσ῾τηκι ᾽π᾽ τὴ μύτη.
Σκούζει, φουνάζ῾ ἡ πέρδικα, τὸν gυνηγὸ βλασ῾τμάει.
«᾽Ανάθιμά σ῾ι, κυνηγέ, ποὺ σκότουσ῾ις τοὺ ἕνα,
κὶ δὲ μᾶς σκότουνις τὰ δυό, νὰ πᾶμ᾽ ἀγαπημένα.»
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ι΄ 62,31. Πρβλ. καὶ Πέτση 85,128.

68. Ποιὸς εἶδι πράσ῾ινου διντρί,
μαυρουματούσα κὶ ξανθή,
πὄχ΄ ἀσ῾ημένια φύλλα,
μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια,
κὶ στὴ gουρφὴ μαλάματα,
κουρίτσια μὶ τὰ κλάματα,
κὶ στὴ ρίζα κρύα βρύσ῾η;
ποιὸς νὰ πχ΄ῇ, νὰ λησμουνήσ῾η.
῎Ησ῾κιψα γιὰ νὰ πχ΄ιῶ κὶ γώ,
μαῦρα᾽ν᾽ τὰ μάτια ᾽π᾽ ἀγαπῶ,
νά πχ΄ιῶ κὶ νὰ γιουμίσου,
μαῦρα μάτια νὰ φιλήσου.
Μ᾽ ἔπισ῾ι τοὺ μαντῆλι μου,
καϊμὸν πὄχει τ᾽ ἀχεῖλι μου,
τοὺ χρυσουκιντημένου,
σ῾ ἀγαπῶ γιὰ σ῾ὲ πιθαίνου,
ἅποὺ μὶ τοὺ κιντούσανι
κὶ μί του τραγουδούσανι
τριὰ ἀπάρθινα κουράσια,
σὰν dοὺ Μάη μὶ τὰ κιράσια [1]).
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία ΙΑ΄ 202,18.

69. Βεργὰ μαλαματένια μου,
κὶ μαργαριταρένια μου,
κάμνεις Τούρκους κὶ σφάζουντι,
Ρουμνιοὺς κὶ μαχιρώνουντι!
Μὶ ἔκαμις κὶ μὲ τοὺ νιὸ
κὶ πέφτου κὶ βαριαρρουστῶ [2]).

70. Θαμάζουμι τοὺ κρυὸ ν΄ιρό,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,

---

[1]) Λέγεται στοὺς χοροὺς στὸν Πολύγυρο. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Β. Μέγα.
[2]) Λέγεται στὰ Βραστὰ τὶς ἀποκριές. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γ. Καραμπούκας, χρονῶν 55.

ἀποὺ ποῦθι κατιβαίν΄ει!
Μώρ' ν΄ιραντζουφιλημένη.
'Απ' τὸν gριμνὸ gριμν΄ίζιτι,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
κὶ σ῾ὶ πιριβόλι bαίνει.
Μώρ' ν΄ιραντζουφιλημένη.
Ποιτίζει δέντρα κὶ κλαδιά,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
ὤχ! πουτίζει λ΄ιμουν΄ίτσις.
Γειά, χαρά σας, κουπιλλίτσις.
Κὶ ἡ δική μου λ΄ιμουνιά,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
μέσ' τοὺν ἄμμου φυτιμένη,
μώρ' ν΄ιραντζουφιλημένη,
δίχους ν΄ιρὸ πουτίζιτι,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
δίχους ἀέραν σ῾έτι.
Μώρ' ν΄ιραντζουφιλημένη.
Κάμνει λ΄ιμόνια μάλαμα,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
κὶ τὰ φύλλα σύρμ' ἀσ῾ῆμι.
Κόρη κάμ' ἰλ΄ημουσύνη.
῞Οποιους τὰ κόψη κόβιτι,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
κὶ ὅποιους τὰ φάη πιθαίνει.
Μώρ' ν΄ιραντζουφιλημένη.
'Ιγὼ θὰ κόψου κὶ ἂς κουπῶ,
τοὺ ν΄ιραντζουφίλημα,
θὰ φάου κὶ ἂς πιθάνου,
κὶ ἄλλ' ἀγάπη πλιὰ δὲ πχ΄ιάνου. [1])

71. 'Απρίλ΄, 'Απρίλη, κάματι, κι Μάη κατακαϊμένι,
κατάκαψις τὶς ἔμουρφις κὶ ἀσ῾χήμυν΄ις τὶς ρουσ῾ις,
κατάκαψις τὴν ἀγαπῶ κὶ δὲ τὴν ἀγνουρίζου.

[1]) Τὸ βρῆκα γραμμένο μαζὶ μὲ ἄλλα μερικὰ στὰ Βραστὰ ἀπὸ τὸν 'Αθανάσιο Πετρίτση, ποὺ πέθανε τώρα.

Θαμάζου, διαλουγίζουμι, τοὺ πῶς νὰ τὴ γιλάσου.
«Μαρή, κατέβα προὺς τὴ βρύσ', ν'ιρὸ νά 'ρτης νὰ πάρης.
—Τοὺ πῶς νὰ πῶ τὴ μάννα μου, τοὺ πῶς νὰ τὴ γιλάσου;»

«Μάννα, ν'ιρὸ δὲν ἔχουμι, κὶ ἂν φᾶμι τί θὰ πχ'ιοῦμι;
—Πότι, μαρή, μὶ ρώτησ'ις κὶ μὶ ρουτᾷς κὶ τώρα;»

Νὶπῆρι τ' ἀργυρὸ σταμνί, τοὺ μαστραπᾶ στὰ χέρια·
στοὺ δρόμου, ἅπου πάϊνι, στοὺ δρόμου, ποὺ πααίνει,
παρακαλοῦσ'ι κ' ἔλιγι, παρακαλεῖ κὶ λέγει·
«Κύριου μ', νὰ βρῶ τοὺ Γιάννη μου στὴ βρύση νὰ κοιμᾶτι!»
Καθὼς ἰπαρακάλισ'ι, ἔτσι πάει κὶ βρῆκι.

«Θαμάζου, διαλουγίζουμι, τοὺ πῶς νὰ τοὺν ξυπνήσου!
Νὰ τοὺν ξυπνήσου μὶ ν'ιρό, φουβοῦμι μή đουν σ'κιάξου,
νὰ τοὺν ξυπνήσου μὶ κρασ'ί, φουβοῦμι μὴ μιθύσ'η.
Ἂς τοὺν φουνάξου στ' ὄνουμα κὶ ὅ,τι τοὺν μέλλ' ἂς πάθη.
«Σ'ήκου πάνου, Γιαννάκη μου, κὶ μὴ βαρυκοιμᾶσ'ι.»

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ε' 105,92.

72. Ἰδῶ περα κὶ ἀντίπιρα, σ'ὶ μαρμαρένι' ἁλώνια,
ἰκεῖ λιχνοῦσαν [1]) δώδικα, δώδικα λιχν'ιστάδις,
κ' ἡ Μάρου πῆρι φουρκαλεῖ μ' ἕν' ἀργυρὸ φουρκάλι.
Κὶ ἡ μάννα της τὴν ἔλιγι κὶ μάννα της τὴ λέει·
«Φεύγα, Μάρου μ', 'π' τοὺ gουρνιαχτό, φεύγα, Μάρου μ',
['π' τοὺν ἥλιου.
Θὰ σ'ὶ μαυρίσ' ἡ κουρνιαχτός, θὰ σ' ἀσ'κημύν' ἡj ἥλιους.
—Ἰγὼ τοὺ gουρνιαχτὸ ἀγαπῶ, τοὺν ἥλιου τοὺ γυρεύου,
κὶ αὐτὸν τοὺ bρουτουλιχνισ'τὴ ἄđραν θέλου τοὺν bάρου.» [2])

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Θ' 155,17.

---

1) Λιχνοῦσαν· τὸ ρῆμα λιχνῶ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς στ' ἁλώνια, μὲ μιὰ λέξη δὲν μπορεῖ ν' ἀποδοθῇ. Σημαίνει ὁλόκληρη ἐργασία τοῦ γεωργοῦ, ποὺ ἀφοῦ μαζέψῃ τὸ ἄχυρο ἀνακατεμένο μὲ τὸ σιτάρι ἀκόμα σὲ ἕνα μεγάλο καὶ ἐπιμήκη σωρό, ποὺ λέγεται λαμνί, σηκώνει τὸ μεῖγμα αὐτὸ λίγο λίγο μὲ τὸ καρπουλόϊ, ἐργαλεῖο σὰν περοῦνι μεγάλο ξύλινο, καὶ ρίχνοντάς το ψηλὰ καὶ πλάγια, σχηματίζει δύο ἄλλους τέτοιους σωροὺς παραπλεύρως· ὁ ἕνας εἶναι ἀπὸ τὸ σιτάρι, ποὺ πέφτει κάθετα, κὶ ὁ ἄλλος εἶναι ἀπὸ τὸ ἄχυρο. Αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται, ὥς ποὺ νὰ καθαρίσῃ τὸ σιτάρι ἀπ' τὸ ἄχυρο. 2) Τὰ ὑπ' ἀρ. 71 καὶ 72 λέγονται στὰ Βραστά. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Ἰωάνν. Κάσσανδρος, 67 χρονῶν.

73. Ἰδῶ στοὺ bάνου μαχαλᾶ, στοὺν ἄλλου παρακάτου,
ʼνι κʼ ἕνας νιὸς κὶ δὲν bουρεῖ, βαριά ʼνι, θὰ πιθάνʼη.
Τὴ μάννα του παρέgιλʼνʼει, τὴ μάννα τʼ παραgέλʼνʼει.
«Σῦρι, μαννά μου, νὰ τὴ bῆς, ἴσους κὶ τὴ γιλοῦσ῾ις.»

«Ἰσ῾ύ, νυφούλα μου, κιντᾷς κὶ νιὸς ψυχουμαχάει!»
Μιρ^{ε}ὰ ρίχνει τοὺ μάgανου, μιρ^{ε}ὰ κὶ τοὺ μιτάξι,
τὰ παπουτσάκια τʼς ἔβγαζ῾ι, στοὺ gήπου κατιβαίνει.
Κόφτει μῆλα ʼποὺ τὴ μηλιά, σταφύλια ἀποὺ τοὺ κλῆμα,
κὶ κίνησι κὶ πάϊνʼι στοὺν ἀγαπητικό της [1]).
Βρίσ῾κει στὴ bόρτα καλουγριές, μέσα καλὰ κουρίτσια.
«Σταθῆτι πίσου, καλουγριὲς κὶ σεῖς καλὰ κουρίτσια,
νὰ δjῶ τοὺ σ῾υδιμένου [2]) μου, τοὺ τί ἀνηbόρεια ἔχει.»
Τοὺ σάβανου ἰσ῾ίκουσ῾ι κʼ ἡ νιὸς χαμουγιλάει.
«Γιὰ δjῆτι τοὺ διαβολουγιό, τοῦ τί ἀνηbόρεια ἔχει!»

74. Σαρανdαπέντι λʼιμουνιές, στοὺν ἄμμου φυτιμένʼις,
μὶ τοὺ νʼιρὸ στὴ ρίζα τους κὶ πάλι μαραμένʼις.
Κὶ ἡ δική μου λʼιμουνιά, στὴ πέτρα φυτρουμένη,
δίχους νʼιρὸ πουτίζιτι, δίχους ἀγέραν σ῾έτι.
Κάμνει λʼιμόνια δίφουρα, τὰ φύλλα σ῾υρματένια,
ὅποιους τὰ κόψη κόβιτι κὶ ὅποιους τὰ φάγη πιθαίνει,
κὶ ὅποιους τὰ προυτουμυρισ῾τῆ ἀγάπη δὲ σ῾τιργʼώνει.
Ἰγὼ θὰ προυτουμυριστῶ κὶ ἀγάπʼ ἂς μὴ σ῾τιργʼώσου [3]).
Παραλλαγὴν βλ. παρὰ Πέτση 68, 97.

75. Τριὰ πιδιὰ Πουλυγυρνὰ
κὶ τέσσιρα Νικητιανὰ
στοὺ Νίσβουρουν [4]) ἀνέβιναν,
ἀνέβιναν, κατέβιναν,
νὰ δjοῦν τοὺς Νισβουριώτισσις,
τοὺ ποιά ʼνι ἄσ῾πρη κὶ καλή.
Καμμιὰ κὶ δὲν dοὺς ἄρισ῾ι,
μὸν ἡ Παπαγιουργάκινα.
«Μαρή, ψηλὰ ποὺ δένισ῾ι
κὶ χαμηλὰ ποὺ ζώνισ῾ι,
παράτσ῾ι αὐτόνουν τοὺ bαπᾶ
κὶ πάρι ἰμένα τοὺν ἀγᾶ.
—Πῶς νὰ χουρίσου τοὺ bαπᾶ,
νὰ πάρου σ῾ένα τοὺν ἀγᾶ,
ποῦʼνι παπᾶς κὶ ἀdρέπουμι
κὶ Τούρκισσα δὲ γένουμι,
κὶ σ῾ὶ τζ῾αμὶ δὲ bρουσ῾κυνῶ,
τοὺ dούρκου δὲ dοὺν ἀγαπῶ.» [5])

---

[1]) Ὁ στίχ. μοῦ φαίνεται ὕποπτος. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ μοῦ τὸ εἶπε ἰσχυρίζονταν ὅτι εἶναι ἔτσι. [2]) Σ῾υδιμένος = ἀρραβωνιαστικός.

[3]) Τὰ ὑπʼ ἀρ. 73 καὶ 74 λέγονται στὰ Βραστὰ στὰ τραπέζια. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου χρονῶν 60. [4]) Τὸ χωριὸ τῆς Χαλκιδικῆς Ἴσβορος. [5]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Χρύσαφα Πανέλη, χρονῶν 70.

76. Νἰδῶ στοὺ bάνου μαχαλᾶ
κὶ κεῖ στὴ κάτου γειτουνιὰ
μαῦρα ματούδια φίλησα
κὶ πιὰ δὲν τὰ διφτέρουσα,
κὶ οὕλους ἣ κόσμους μὶ γιλοῦν
κὶ οἱ δικοί μου μ' ἀδικοῦν.
Μὶ πῆρι τοὺ παράπουνου
κὶ ἣ πουλλὴ ἣ λύπη μου.
Ἀπ' τοὺς κουρφοὺς κατέβινα,
βρίσκου χουρόν, ποὺ χόριβαν.
Βρίσκου χουρὸν ποὺ χόριβαν
καὶ τὰ πιγνίδια πὄπιζαν.
Πῆγα νὰ πχ'ιάσου στοὺ χουρό,
σ'ιμὰ κουντὰ στὴν ἀγαπῶ,
μὰ κείνη δέ μι δέχτικι,
παίρνει πέτρα κὶ μὶ βαρεῖ.
Παίρνει πέτρα κὶ μὶ βαρεῖ,
λιθάρι κὶ μὶ λιθαρεῖ.
Πῶς νά 'χα μήλου νά 'ριχνα,
ν'ιράντζ'ι κὶ ἅς τη βάρινα,
γιὰ νὰ ξιδιπλουθῆ χουρός,
νὰ δjῶ ψηλές, νὰ δjῶ λιγν'ές,
νὰ δjῶ τὴ gόρη π' ἀγαπῶ,
πῶς σ'έτι, πῶς λυγίζ'ιτι,
σὰν dοὺ καλάμι στοὺ γιαλό,
οὐdὰς τοὺ κροῦν τὰ κύματα
κὶ τοὺ βαράει ἣ θάλασσα.

77. «Ὅσ'ις κουπέλλις εἶνι δῶ, πέσ'τι μι ποιὰ μ' ἀρέσ'ει,
νὰ πιρπατῶ νὰ ζητχ'ιανῶ, νὰ τὴ dαΐζου μέλι,
μέλι κὶ μουσκουκάρυδου κὶ ἀφράτου παξιμάδι!»
Καμιὰ δὲν bιλουήθηκιν [1]) ἀποὺ τὶς μαυρουμάτις.
Μοὺ μιὰ μικρὴ μιλαχροινή, ν'ιραντζουμαγουλάτη·
«Ἰγώ σ'ι παίρνου, σ' ἀγαπῶ, κὶ ὅ,τι σ'ι πῶ θὰ κάμης.
Νὰ σ'πείρῃς μέσ' τὴ θάλασσα σιτάρι κὶ κριθάρι,
νὰ φκιάσῃς κὶ τ' ἁλῶνι σου στὴν ἄκρη στοὺ πιλάγου
κὶ οὐδ' ἄχυρου νὰ μὴ βραχῇ κὶ οὐδι σ'πειρὶ σιτάρι.» [2])

Παραλλαγὴ παρὰ Πέτση 67, 3.

78. Ψ'ὲς τοὺ βράδυ, τοὺ βραδάκι,
στ' ἄσ'τρι κὶ στοὺ φιγγαράκι
παίρνου 'νὰ σ'τινὸ σουκάκι,
βρίσκου 'νὰ παραθυράκι,
σ'κύφτου, παίρνου λιθαράκι,
κρούγου στοὺ παραθυράκι,
βγαίν'ει ἕν' ἄσπρου κουριτσάκι,
ἄσπρου θὰν bιρισ'τιράκι.
«Πές μας, κόρη μ', ποῦ κοιμᾶσ'ι,
νά 'ρτ' ἀργά, νὰ μὴ φουβᾶσ'ι;
—Στοὺ κριββάτι μου κοιμοῦμι
κὶ κανέναν δὲ φουβοῦμι.» [3])

Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία ς' 159, 19.

---

[1]) Πιλουϊοῦμι ἢ ἀπλουϊοῦμι = δίνω ἀπάντηση.

[2]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο στοὺς χορούς. Μοῦ τό 'πε ἡ Χρυσ. Πανέλη.

[3]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 76 καὶ 78 λέγονται στὰ Βραστὰ τὶς ἀποκριὲς στοὺς χορούς. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου, χρονῶν 60.

79. Πύργουν χτίζουν στὴ θάλασσα κὶ ἀσκάλα ἀσ'ημένια,
γιὰ ν' ἀν'ιβαίν' οἰj ἔμουρφις κὶ καλουπαdριμέν'ις.
Πῆγα κὶ γὼ γιὰ ν' ἀν'ιβῶ ἡ κακουπαdριμένη,
νἄποὺ μὶ κακουπάdριψαν κὶ μέ 'δουσαν στὰ ξ'ένα.
Κουdὸν ἄdρα μὶ δώσανι, κουdὸν κὶ μαραζιάρη,
νὰ τραγουδήσ'η δὲν bουρεῖ κὶ νὰ φιλήσ'η ὄχι.
Τοὺν στρώνουν πέντι στρώματα, τρία μαξιλαράκια·
«Σ'ήκου, μαράζι μ', πλάγιασ'ι, σήκου gριμίσ' κὶ πέσ'ι,
κὶ ἄπλῶσ'ι τοὺ ξηρόχειρου σ' στοὺν ἀργυρὸ μ' τοὺ gόρφου,
νὰ δjῇς δυὸ μῆλα κόκκινα, δυὸ κίτρινα λ'ιμόνια,
νὰ δjῇς τοὺ Μάη τὴ δρουσ'ιά, τ' 'Απρίλη τὰ λουλούδια.»
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ι' 78,66. Πρβλ. καὶ Πέτση 73,107.

80. «Μαρὴ ψηλή, μαρὴ λιγνή, μαρὴ μαυρουματούσα,
γιατ' ἀγαπᾷς τοὺν ἄdρα μου κὶ θέλεις νὰ τοὺν bάρῃς;
Γὼ θὰ σ'ὶ κάμου κάμουμα, γὼ θὰ σ'ὶ κάμου μάγια,
νὰ πέσουν τὰ μαλλούδια σου ἀποὺ τὴν gιφαλή σου.
—Κὶ ἂν θὰ μὶ κάμῃς κάμουμα κὶ ἂν θὰ μὶ κάμῃς μάγια,
νὰ πέσουν τὰ μαλλούδια μου ἀπὸ τὴ gιφαλή μου,
ἔχου τοὺ μαλλουβότανου στοὺ gήπου φυτιμένου,
τρία Σαββάτα θὰ λουστῶ, πάλι μαλλιὰ θὰν ἔχου.» [1])
Παραλλαγὴν βλ. παρὰ Πέτση 73,105.

81. Φιγγάρι μου πιρίλαbρου, πιρικατέβα κάτου,
νὰ σκουτιδιάσουν τὰ βουνά, νὰ σ'κιώσουν τὰ λαγγάδια,
νὰ πᾶν τ' ἀγρίμια στὰ βουσ'κιὰ κὶ τὰ πουλιὰ στοὺς κοῖτσις,
νὰ πάῃ κ' ἡ νιὸς ἄπ' ἀγαπεῖ στὴν ἀγαπητική του.
«'Αγάλια ἀγάλια νά 'ρχισ'ι, πῶς σ'έρν'ιτι τοὺ φεῖδι,
νὰ μὴ σ'ὶ νοιώσουν τὰ σ'κυλλιά, σ'ὶ νοιώσουν τὰ λιουντάρια.
Τρία κριββάτια ἔχουμι, τὰ τρία ἀράδ' ἀράδα.
Στό 'να κοιμᾶτι ἡ μάννα μου κὶ στ' ἄλλου ἡj ἀδιρφή μου,
στοὺ τρίτου τοὺ καλύτιρου κοιμοῦμι μουναχή μου.»

Παίρνει ψουμὶ γιὰ τὰ σ'κυλλιά, κρέας γιὰ τὰ λιουντάρια,
παίρνει κὶ ὕπνουβότανου, στὴ τζ'έπη του τοὺ βάνει,

[1]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 79 καὶ 80 λέγονται στὰ Βραστά. Τὸ πρῶτο τὶς ἀποκριὲς στὸ χορό, τὸ δεύτερο στὸ τραπέζι. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Γ. Παπακατσιούρης, χρονῶν 60.

ἄπου κοιμάει τοὺς πιθιρές, γιὰ νὰ φιλάῃ τὴ νύφη.
«Μαρή, τί τρίζ^ε^ ἡ κλίνη σου, τί τρίζ^ε^ τοὺ κριββατάκι σ᾽;
—Μάννα μ᾽, ψύλλους μὶ τσίμπησ^ε^ι, κὶ τρίζει τοὺ κριββάτι.»

82. Ἰδῶ σ^ε^ὶ τούτουν τοὺ σουφρᾶ, σ^ε^ὶ τούτου τοὺ τραπέζι,
ἄλλου κὶ δὲ λ´ιbίσ^ε^τηκα, μόνου νὰ ξ^ε^ιφαντώνου,
τρεῖς μαυρουμάτις νὰ κιρνοῦν, κὶ τρεῖς νὰ παρασ^ε^τέκουν.
Ἡ μιὰ κιρνάει μὶ τοὺ γυαλί, ἡj ἄλλ´ μὶ τοὺ πουτῆρι,
ἡ τρίτη ἡ μικρότιρη μὶ μαστραπᾶν γυαλ´ένιουν.
«Κέρνα μ᾽, ἀγάπη μ᾽, κέρνα μι, ὅσου νὰ πχ´ιῶ πιντέξ^ε^ι.
Κὶ ἂν δὲ μιθύσου μιτ᾽ αὐτά, κέρνα μ᾽, ὅσου νὰ φέξ^ε^ῃ.»

83. Τοῦ κλῆμα ᾽dὰς κλαδεύιτι
κὶ ᾽dὰς ἀνθεῖ κὶ λουλουδεῖ,
σ^ε^ οὕλη τὴ γειτουνιὰ μυρεῖ.
Μὶ μύρισ^ε^ι κὶ μὲ τοὺ νιό,
στοὺ gρυσταλλένιου σου λιμό [1])
. . . .

84. Σ^ε^ τ᾽ αὐτὰ τὰ σ^ε^πίτια τὰ ψηλὰ
κοιμᾶτι κόρη μουναχιά,
κοιμᾶτι κὶ ν´ειρεύιτι,
κὶ γλ´έπει πῶς παντρεύιτι,
πῶς παίρνει ἄdραν γέροντα.
Ἡ γέρους εἶνι βαριτός.
Ὅσου νὰ στρώῃς τὰ στρώματα,
νὰ βάνῃς τὰ παπλώματα,
πέφτει ἡ γέρους κὶ ἀρρουστάει
κὶ ἀλλοίμουνου π᾽ τοὺν bηριτάει [2]).

85. Βρὲ βράδυασ^ε^ι, σκουτίδιασ^ε^ι,
θαμάζου, διαλουγίζουμι,
πῶς νὰ δειπν´ήσου μουναχὸς
δίχους ψουμί, δίχους κρασ^ε^ί,
δίχους τὴ gόρ᾽ ἄπ᾽ ἀγαπῶ.
Βρὲ δείπν´ησα, ζαλίσ^ε^τηκα,
στοὺ dυίχου ἀπακούμbησα.
Θουρῶ πάνου, θουρῶ κάτου,
θουρῶ τὴ gόρη πὄρχιτι
μὶ τριὰ σταμνιὰ ρουϊδόστουμου,
στό ᾽να κρασ^ε^ί, στ᾽ ἄλλου ρακί,
στ᾽ ἄλλου καλὴ παρηγουριά.

---

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 81, 82, 83, 84 λέγονται στὰ Βραστά. Τὸ πρῶτο τὸ λένε τὰ κορίτσια καὶ τὰ παιδιὰ τὸ βράδυ, ὅταν σχολοῦν ἀπ᾽ τὶς δουλειές, τὸ δεύτερο στὸ τραπέζι καὶ τὰ δυὸ τελευταῖα τὶς ἀποκριὲς στὸ χορό. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου. [2]) Πηριτάει = ὑπηρετεῖ.

Κὶ κείνη μὶ παργόρησ^ει.
«Σώπα, γιαρέν΄η μ', κὶ μὴ gλ΄αῖς.
Πόψι θὰ μείνῃς μουναχὸς
κὶ αὔριου θὰ μείνουμι τὰ δυὸ
στὴ φούντα, στοὺ βασιλικό,
κὶ στοὺν ἄδγυάσμου τοὺ χρυσό.»

86. Μέσ' τὴ gαρδίτσα μ' ρίζουσ^ει ἕνα κουβάρι χιόνι.
Οὖλα τὰ χιόνια στὰ βουνά, οὖλα λειώνουν κὶ τρέχουν,
μοὺ dῆς ἀγάπης ἡ καϊμὸς δὲ λειώνει κὶ δὲ dρέχει.
Ἄς πάρου ἄdραν πιρήφανουν κὶ νά 'νι dιρbιdέρης [1]),
νά 'χῃ σ^ειρβέτα [2]) στοὺ λ΄ιμό, μαdῆλι στοὺ κιφάλι,
κὶ στ' ἀκρινὸ τοὺ δάχτυλου νά 'χῃ τὴν ἀρραβώνα.

87. Ἄσπρη γούρνα μαρμαρένια, πῶς βαστᾷς κρυὸ νερό,
ἔτσι καὶ γὼ ὑποφέρω τῆς ἀγάπης τὸν gαϊμό.
Ποιὸς σὲ ἔβαλε στὰ λόγια κὶ δὲν θέλεις νὰ μὶ δῇς;
τέτοιον νέον σὰν gαὶ μένα κρῖμα νὰ μὲ τυραννῇς.
Χέρια, ποὺ δὲν τά 'δε ἥλιος, πῶς τὰ πιάνουν οἱ γιατροί,
πῶς τὰ πιάνουνε καὶ λένε, κόρη, δέν 'ναι γιὰ ζωή!

Τὸ ᾆσμα λογιωτέρας προελεύσεως.

88. Στοὺν ἀπουπέρα μαχαλᾶ φκιάνουν κινούργια βρύση,
Μαρίγια λένι τοὺ ν΄ιρὸ κὶ λ΄ιμουνιὰ τὴ βρύση.
Ἄς ἔπινα τοὺ κρυὸ ν΄ιρό, ν' ἀγκάλιαζα τὴ βρύση!

89. Μάννα μ', στοὺ πιριβόλι μας κὶ στὴ χαμουμηλιά μας,
ἰκεῖ διαβαίνουν τρεῖς ἀϊτοί, τρία καλὰ κουρίτσια·
τοὺ ἕνα μήλου μ' ἔδωσ^ει κὶ τ' ἄλλου δαχτυλίδι,
τοὺ τρίτου τοὺ καλύτιρου μὶ δίν' χρυσὸ μαντῆλι. [3])

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η' 56, 42.

90. Ἀκ' ἄκρη σ^ε ἄκρη στοὺ χουρὸ
ὅποια γυρίσ^εη κὶ μὶ δῇ,
ὅποια γιλάσ^εη μ' ἀγαπᾷ;
Νιὰ γέλασ^ει μιὰ λυγιρή,

---

1) **d ι ρ b ι d έ ρ η ς** = παλληκαρᾶς· ἡ λέξις εἶνε τουρκική.

2) **Σ' ι ρ β έ τ α** εἶναι μαντῆλι μεγάλο τετράγωνο, ποὺ τὸ δένουν στὸ λαιμό. 3) Τὰ ὑπ' ἀρ. 85, 86, 87, 88, 89 λέγονται στὰ Βραστὰ τὶς ἀποκριὲς στοὺς χορούς, ἐκτὸς τοῦ 87. Τὰ ὑπ' ἀρ. 85 καὶ 86 μοῦ τὰ εἶπε ὁ Ἰωάν. Κάσσανδρος, τὰ ὑπ' ἀρ. 88 καὶ 89 ὁ Μαν. Παπαγεωργίου, τὸ ὑπ' ἀρ. 87 ὁ Δ. Νέστωρ, μελισσοτρόφος, χρονῶν 38. Τὸ ἔμαθε στὴ Μ. Ἀσία, ὅταν ὑπηρετοῦσε στρατιώτης, ἀπὸ ἄλλους συναδέλφους του ἀπὸ τὴν Παλιὰ Ἑλλάδα.

μιὰ λυγιρή, μιὰ μιλαχροινή.
«Μιλαχροινή, δός μας φιλί.
—Πῶς νὰ σᾶς δώσ͑ου γὼ φιλί,
ποὺ μ' ἔχ' ἡ μάννα μ' ἀκριβή.
Κὶ ἀπ' τὴν ἀκρίβεια τὴ bουλλὴ
χρυσὸ κλουβὶ μὶ φκιάσανι
κὶ μέσα μὶ κλειδώσανι,
νὰ μάθου τὰ κιντήματα.
Κιντήματα δὲν ἔμαθα,
μοὺ μάθα κὶ ζγουράφιζα [1])
τὴ bαναγιὰ κὶ τοὺ Χριστό,
τ' ἅη Γιουργιοῦ κουνίσματα.»

91. Ἰδῶ τρουγ'οὺρ στὴ γειτουνιὰ
νὶφύτρουσ͑ι μιὰ λ'ιμουνιὰ
κὶ κάμν' ἀδέρφια κὶ κλουνιὰ
κὶ σ͑κέπασ͑ι τὴ γειτουνιὰ
κὶ σ͑κέπασ͑ι τὴν ἀγαπῶ
κὶ δὲ bουρῶ, γιὰ νὰ τὴ δjῶ.
Νὰ τὴν ἰδjοῦν τὰ μάτια μου,
νὰ πάρ' ἀγέραν νὰ δγιαβῶ,
νὰ πάου σ͑ ἄλλουν μαχαλᾶ,
κὶ σ͑ ἄλλη πυκνουγειτουνιά,
πὄχουν τὰ σ͑πίτια τὰ ψηλά,
τὰ παραθύργια τ'ς ἀνοιχτά [2]).

92. «Ὅσα ἄστρα 'νι στοὺν οὐρανό, στὴ bόλη κιραμίδια,
τόσα φλουρούδια ξόδιψα, ἀγάπη μου, γιὰ σ͑ένα.
—Δὲ dού ξ͑ιρα, ἀγάπη μου, πὼς ξόδιψις γιὰ μένα,
νὰ γένου γῆς νὰ μὶ πατῇς, γιουφῦρι νὰ πιράσ͑ῃς,
νὰ γέν' ἀργυρουτράπιζου, νά 'ρτου στὴν ἀφιdιά σου,
νὰ γένου κὶ ἀσ͑ημόκουπα, νὰ πίνουμι τὰ δυό μας·
ἰσὺ νὰ πίνῃς τοὺ κρασ͑ὶ κὶ γὼ νὰ εἶμι μέσα
κὶ νὰ gλυστρῶ 'π' τὰ χείλια σου, νὰ bαίνου στὴ gαρδιά σου,
νὰ δjῶ νὰ φυλλουκάρδια σου τοὺ τί μιλοῦν γιὰ μένα.
Τό 'να μιλοῦσι γιὰ φιλί, τ' ἄλλου γιὰ μαῦρα μάτια,
τοὺ τρίτου τοὺ καλύτιρου μιλεῖ γιὰ νὰ παρτοῦμι.» [3])
Πρβλ. τὰ ἐν Λαογραφίᾳ Ι' 73, 54 καὶ Ι' 88, 89.

93. «Ἀγριουπιρισ͑τιρούδα μου κὶ χαμαϊδὴ τρυγώνα,
ρίξ͑ι τὴν ἀγριουσύνη σου κ' ἔλα στοὺ γόνα μ' κάτσ͑ι,
νὰ μὶ κερνᾷς γλυκὸ κρασ͑ί, νὰ μὶ φιλᾷς νὰ πίνου.
—Δὲν ἔρχουμι, λ'ιβένdη μου, στοὺ γόνα σ' νὰ καθίσου,
γιατὶ θὰ βγῇς νὰ πινιθῇς σ͑ οὖλα τὰ παλληκάρια,
πὼς γέλασα κὶ φίλησα μιὰ ἄγρια πιρισ͑τέρα.
Εἶχι τ' ἀχεῖλι τ'ς κόκκινου κὶ βάψι τοὺ δικό μου,

---

[1]) Ζωγράφιζα. [2]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 90 καὶ 91 λέγονται τὶς ἀποκριὲς στὸ χορό. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου. [3]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὰ νυχτέρια καὶ στὰ τραπέζια. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Μαν. Παπαγεωργίου.

τοὺ μαđηλάκι μ᾽ ἤσ^ευρα κὶ βάψι τοὺ μαđῆλι,
στὴ βρύσ^εη πῆγα τού ᾽πλινα κὶ βάψι οὗλ᾽ ἡ βρύσ^εη,
πάει πέρδικα νὰ πχ΄ῇ νιρὸ κὶ βάψαν τὰ φτιρά της,
στοὺ gάbου πάει κὶ τνάχτηκι κὶ βάψι κάbους οὕλους,
πραματιφτὴς ἰπέρασ΄ι κὶ βάψι ἡ πραμματειά του.» [1])

Πρβλ. τὸ ἐν Λαογραφίᾳ Ε΄ 106, 94.

94. Ξ^εέν΄ι μου, κὶ ἂν μ᾽ ἀγαπᾷς, κὶ ἂν θέλῃς νὰ μὶ πάρῃς,
πάρι τοὺ τσιβουροῦδι σου κ᾽ ἔλα στὴ γειτουνιά μου
κὶ παῖξι κὶ τραγούδησ^ει κὶ πὲς γιὰ ὄνουμά μου.
Κὶ ἂν σ^εὶ μαλώσ^ε ἡ μάννα μου κὶ βγῇ νὰ σ^εὶ ρουτήσ^εη
«Ξ^εέν΄ι μου, γιατί πιρνᾷς κὶ τί πυκνουδιαβαίνεις;
—Τὴ θυγατέρα σ᾽ ἀγαπῶ κὶ θέλου νὰ τὴ bάρου.
—Τὴ θυγατέρα μ᾽, ξ^εέν΄ι μου, τὴν ἔχου σ^ευδιμένη,
γραμματικὸν τὴν ἔδουσα κὶ παπαδιὰ θὰ γένῃ.
—Δὲ μ᾽ ἤλιγες, μαννούλα μου, τὰ γράμματα νὰ μάθου!» [2])

95. Κάτου στ᾽ ᾽Αράπη τοὺ ν΄ιρό, στ᾽ ᾽Αράπη τοὺ dιρβένι,
Βουργάρα πάϊσ^ει γιὰ ν΄ιρό, νὰ πχ΄ῇ κὶ νὰ γιουμίσ^εη,
κὶ ᾽Αράπης τὴν΄ ἰβ΄ίgλ΄ιζι κὶ ᾽Αράπης τὴ λουϊάζει.
«Βουργάρα μ᾽, δὲ bαdρεύισ^ει, Τούρκουν ἄdρα δὲ bαίρνεις,
νὰ δρουμουνίζῃς τὰ φλουριά, νὰ κουσκινίζῃς τ᾽ ἄσπρα;
—Κάλλια τοὺ αἷμα μου νὰ ἰδῶ στὴ γῆς νὰ κουκκινίζῃ,
πέρι τὰ μάτια μου νὰ ἰδῶ Τούρκους νὰ τὰ φιλήσ^εη.»
Κὶ ἀποὺ τοὺ χέρ᾽ τὴν ἅρπαξ^ει κὶ στοὺ τσ^εαdῆρ᾽ τὴ bάει.
«Βουργάρα μου, φάϊ κὶ πιὲ κὶ πίσου μὴ θυμᾶσ^ει.
—Βουργάρα γὼ γιννήθηκα, Βουργάρα θὰ πιθάνου.»

96. Θέλουν ν᾽ ἀνθίσουν τὰ κλαδιά, μὰ πάους δὲ d᾽ ἀφήνει,
θέλου κὶ γὼ νὰ σ^ε ἀρνηστῶ, μὰ πόνους δὲ μ᾽ ἀφήνει.
Χαμήλουσ^ει τοὺ φέσι σου, κατέβασ^ει τὴ φούντα,
νὰ μὴ φανῇ τοὺ φίλημα, ποὺ σ^ε ἔχου φιλημένη.

---

1) Λέγεται στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας στὰ νυχτέρια. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδη, χρονῶν 70. 2) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὶς διάφορες δουλειὲς καὶ στὰ νυχτέρια. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Πανάγιω Πραβιτιανοῦ, χρονῶν 50. Στὸ τέλος ἔχει κὶ ἄλλο, ἀλλὰ δὲν τὸ θυμότανε.

Σῦρι νὰ πῇς τὴ μάννα σου, νὰ μή μι βλασ^ετημάη,
θέλου τὴ gάνου πιθιρά, θέλου τὴ gάνου μάννα.
Γύρισμα: Μικρή, κουντή, Βλαχούδα μου. [1])

97. Ὅσ^ε ις βρυσοῦλ'ις κρυὸ ν'ιρὸ κὶ ὅσα βουνὰ μὶ χιόν'ι,
ἰκεῖ μὶ σ^ε τέλ'ν' ἡ μάννα μου, κρυγιὸ ν'ιρὸ νὰ φέρου.
Στοὺ δρόμουν, ἄπου πάϊνα, στοὺ δρόμου, ποὺ πααίνου,
καν'έναν δὲν ἀντάμουσα πιζὸν καὶ καβαλλάρη,
μοὺ đοὺ Δημήτρη ἀντάμουσα, τοὺν ἀγαπητικό μου.
«Γιατί, μαρή, δὲ μ' ἀγαπᾷς, δὲ θέλεις νὰ μὶ πάρῃς;
—Ἰγώ, Δημήτρη μ', σ^ε ἀγαπῶ, μοὺ ἡ μάννα μ' δέ σ^ε ι θέλει,
τ' ἀδέρφια μου τὰ καρδιακὰ θέλουν νὰ σ^ε ὶ βαρέσουν.
Μοὺ φίλησ^ε ι κὶ τσίμbησ^ε ι, στοὺ gόρφου μὴν ἅπλώνῃς,
κὶ μαραgιάζ^ε ἡ κόρφους μου κὶ μ' ἀγνωρίζ^ε ἡ μάννα μ'.» [2]
Παραλλαγὴν βλ. παρὰ Πέτση 65,90.

98. Μὶ μήνησ^ε ι ἡj ἀγάπη μου νὰ πά' νὰ τὴ φιλήσου,
μὰ γώ 'μαν ξ^ε ένους κὶ ἀντζ^ε αμής, τοὺ δρόμου δὲ γνωρίζου.
Παίρνου τὴ στράτα, τοὺ στρατί, στρατὶ τοὺ μουνουπάτι,
τοὺ μουνουπάτι μ' ἔβγαλ'ι σ'τ's ἀγάπης μου τὴ bόρτα.
Βρίσκου τὴ bόρτα σφαλισ^ε τὴ καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα,
κὶ τὶς γειτόνισσ^ε ις ρουτῶ
ποῦ πάει ἡj ἀγάπη μ' ἀποὺ δῶ.

99. Πουλάκι πῆγι κ' ἔκατστι σὶ ν'ιραντζ^ε ᾶς κλουνάρι
κὶ τὰ φτιρούδια τ' τίναζ^ε ι κὶ τὰ φτιρούδια τ' κρούει,
κὶ τὴν ἀγάπη τ' ἔκραζ^ε ι κὶ τὴν ἀγάπη τ' λέει·
«Ἀγάπη μου καλουκιρν'ή, νὰ σ^ε εἶχα τοὺ χειμῶνα,
ποῦ 'ν'ι τὰ χιόνα τὰ πουλλά, τὰ κρύα τὰ μιγάλα,
ποῦ 'ν'ι κ' οἱ μέρις οἱ μικρὲς κ' οἱ ν'ύχτις οἱ μιγάλ'ις,
νὰ σ^ε ὶ χουρτάσου φίλημα, νὰ σ^ε ὶ χουρτάσου λόγια,
νὰ γέν' ἡ μέρα τρεῖς βραδὲς κ' ἡ ν'ύχτα τρεῖς βδουμάδις!» [3])

---

1) Τὰ ὑπ' ἀρ. 95 καὶ 96 λέγονται στὴν Περιστερὰ στὶς φωτιές. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου, χρονῶν 40. 2) Λέγεται στὴν Ἀρναία στὸ τραπέζι. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μιλιὰ Κυριακοῦ, χρονῶν 80. 3) Τὰ ὑπ' ἀρ. 98 καὶ 99 λέγονται στὸν Ταξιάρχη στὸ τραπέζι. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Δημ. Ζιοῦπος, χρ. 50.

100. Μὶ γύριψ^ε ἡj ἀγάπη μου δυὸ μῆλα νὰ τὴ δώσου
κὶ τέσσιρα νιράντζ^εα.
Μὶ γέλασ^ει κὶ μὶ τὰ πῆρε πρῶτα
κὶ σφάλισ^ει τὴ bόρτα.

101. «Ν'ιραντζ^εούλα φουντουμένη, ποῦ 'ν'ι τ' ἄνθη σου;
—Φύσ^ειξ^ει βουργιᾶς κὶ ἀγέρας κὶ τὰ μάζιψι.
—Σ^εὶ παρακαλῶ, Βουργιᾶ μου, φύσα πιὸ σ^ειγά,
νὰ πιράσουν τὰ καράβια, τὰ Ζαγουριανά,
νὰ πιράσ^εη κ' ἡj ἀγάπη μ', πού 'χα πιὸ bρουστά.» [1]

Ε' ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

102. «Μαρίjα μ', κάτι δὲ bουρεῖς, κάτι δὲν ἔχεις κέφι;
—'Ιγώ 'λιγα νὰ μή σ^ε τοὺ πῶ, να μή σ^ε τοὺ μαρτυρήσου,
μὰ τώρα ποὺ μὶ ρώτησις, θὰ σ^εὶ τοὺ 'μουλουγήσου.
Σύρτι, βάγις μου, στρώσ^ειτι στοὺν ἄλλου τοὺ νουdᾶ μου,
ὥς τώρα ἦμαν κουρασ^ειά, τώρα 'μι παdριμένη.»

103. «Τ' ἀχειλάκι σου, τοὺ μάγουλάκι σου,
τ' εἶνι κίτρινου, δὲν εἶναι κόκκινου;
Μήν' ἀρρώσ^ετησ^εις, μήνα θιρμάθηκις,
μήν' ἀγουρουφίλημα ἰδέχτηκις;
—Νοὖδ' ἀρρώσ^ετησα, νοὖδὶ θιρμάθηκα,
νοὖδ' ἀγουρουφίλημα ἰδέχτηκα.
Μιὰ γλυκουμηλιὰ εἶχα στὴ bόρτα μου,
ἅπλουσα νὰ πάρου τοὺ γλυκόμηλου
κ' ἔπισ^ε ἕνας κλώνους κὶ μὶ βάρισ^ει.
—Νά ξ^ειρα τοὺ gλώνου, ποὺ σ^εὶ βάρισ^ει,
νὰ τοὺν ἀσ^εημόδινα μὶ μάλαμα,
νὰ τοὺν φλουρουκάπνιζα μὶ τοὺ φλουρί.» [2]

---

[1]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 100 καὶ 101 λέγονται στὴν Περιστερὰ στοὺς χορούς. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου. [2]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 102 καὶ 103 λέγονται στὰ Βραστὰ στὸ τραπέζι τοῦ γάμου. Μετὰ τὴ στέψη κάνουν τραπέζι ὅλους τοὺς προσκαλεσμένους καὶ τότε τραγουδοῦν τὰ παραπάνω τραγούδια. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ, χρονῶν 68.

104. Τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ προηγούμενον μέχρι τοῦ στίχου 6. Ἐκεῖθεν συνεχίζεται ὡς ἑξῆς:

μοὺν g' ἡ μάννα μου μικρὴ μὶ πάđριψ'ι.
Μ' ἔδουκι μακριά μακριὰ σ' τὴ ξ'ινιτειά.
Βρίσκου πιθιρὰ σὰν dὴ dρανταφυλλιά,
βρίσκου πιθιρὸν σὰν τοὺ γαρέφυλλου
κὶ ἀđραδέρφια δυὸ π' νὰ μὴ đά 'χει δjῶ. [1])

105. Τ' ἄντη σου, τ' ἀπάντη σου,
κὶ τοὺ λουλουδάκι σου
νὰ τοὺ βάνου σήμιρα,
σήμιρα d' Παρασ'κιβὴ
κὶ αὔριου τὴ Gυργιακή,
νὰ μαράνου τρεῖς ἰννιά,
τρεῖς ἰννιά, τρεῖς δώδικα,
κὶ τῆς χήρας τοὺν ὑγιό.

106. Ἕνα Σαββάτου βράδυ, μιὰ Κυργιακὴ προυΐ,
μὶ διῶξαν οἱ γουν'οί μου κὶ τὰ γουνικά μου.
Φεύγου κλαίγουdα, κλαίγουdα κὶ ρουτῶdα,
ποῦ νὰ βραδυαστῶ κὶ ποῦ νὰ μείνου βράδυ.
Βρίσκου 'να διdρὶ ψηλὸ σὰ gυπαρίσσ'ι.
«Βρὲ καλὸ διdρί, βρὲ μουρφουκυπαρίσσ'ι,
ποῦ νὰ βραδυαστῶ κὶ ποῦ νὰ μείνου ἡ ξ'ένη;
—Νὰ ἡ ρίζα μου κὶ δέσ'ι τ' ἀλουγού σου,
νὰ κ' ἡ κλώνους μου κὶ σκάλου τ' ἅρματά σου,
νὰ κὶ ἥσ'κιους μου κὶ πέσ'ι κὶ κοιμήσου.»

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ι' 79, 67. Πρβλ. καὶ Πέτση 103 ἀρ. 153 - 155.

107. Μαρμαρουκκλησ'ίτσις γι' ἀνοίξ'ιτι,
νά 'ρτ' ἡ σ'υρμουπούλα, νὰ βλουηθῇ.
Ἔχει τρεῖς ἡμέρις ποὺ πιρπατεῖ
κὶ ἄλλις τρεῖς ἡμέρις παρακαλεῖ.

108. Ἀρχουđουγιὸς παđρεύιτι κὶ ἀρχουđουδυχατέρα.
Προυσκάλισαν ἰννιὰ χουριὰ κὶ δικαπέđι κάστρα,
τοὺ βασ'ιλιᾶ κῦρ σ'ύđικνουν, τοὺ βέη μισαφίρη. [2])

---

[1]) Λέγεται στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας στὸ τραπέζι τῆς ἀρραβώνας.

[2]) Ὅλα τὰ παραπάνω λέγονται στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδη. Τὸ ὑπ' ἀρ. 105 λέγεται τὴν Παρασκευὴ πρὸ τοῦ γάμου στὴν αὐλὴ τῆς νύφης, ὅπου ἐπιδεικνύονται τὰ στολίδια τῆς νύφης (τὰ

109. Ἡ Ξ῾έντρης κάμει τὴ χαρὰ στοὺ bρώτου τοὺν ὕγιό του.
Νιὰ κάλ΄ισ῾ι ἰννιὰ χουριὰ κὶ δικαπέντι κάσ῾τρια,
τοὺ Λάμπρου δέν dουν gάλ΄ισ῾ι, γιατί ἦταν μαλουμένοι.
Οὖλ΄ν΄οι παaίνουν κέρασμα κρυάργια σουgλ΄ισ῾μένα,
παaίν΄ κ᾽ ἡ Λάμπρους κέρασμα ἀλάφι στουλισμένου.

110. Πέρδικα πλουμιδισμένη μέσ᾽ τὰ δάση πιρπατεῖ,
δύχτια ξόβιργα θὰ σ῾τήσου, νὰ πιράσ῾η, νὰ πιασ῾τῇ.
«Κὶ ἂν μὶ πιάσ῾ης, τί μὶ θέλεις; —Θὰ σ῾ὶ βάνου στοὺ κλουβί,
ζάχαρι θὰ σ῾ὶ ταΐζου, νὰ λαλᾷς κάθι προυΐ.»
Γύρισμα: Ἀdίου, πέρδικά μου, ἀdίου, μάτια μου.

111. Χαίριτι πάπια στοὺ γιαλὸ κὶ πέρδικα στοὺς κάμbοι,
χαίριτι κ᾽ ἕνας νιὸς καλὸς κὶ μιὰ κυρατσουϊπούλα,
νὅλην τὴ νύχτα τὴ φιλεῖ κὶ ὅλην τὴν ἀγκαλιάζει.
Κὶ κείνη τοὺ παρέgειλ΄ν΄ι, πουλὺ τοὺ παραgέλ΄ν΄ει.
«Νὰ ζήης, νὰ ζήης, λ΄ιβέντη μου, νὰ μὴ dοὺ μαρτυρήσῃς.»
Κὶ κείνους τοὺ πιν΄έθηκι σ῾ οὖλα τὰ παλληκάρια.
«Νὶψὲς κουρμί, π᾽ ἀγκάλιαζα, κὶ μάτια, ποὺ φιλοῦσα,
σὰν τῆς πιρδίκας πλουμιστὰ καὶ σὰν τῆς χήνας μαῦρα!» [1])

112. Στ᾽ ἀφέντη μας τὴ dράπιζα ἦρτα νὰ τραγουδήσου,
νὰ πῶ τραγοῦδι θλιβιρὸ κὶ παραπουν΄ιμένου,
νὰ κάμου τὰ βουνὰ νὰ κλ΄αῖν᾽, τοὺς κάμποι νὰ δακρύζουν,
νὰ κάμου τὴν ἀγάπη μου νὰ χύνῃ μαῦρα δάκρυα,
νὰ χύνουντι στοὺ κόρφου της κὶ ἀπάνου στὰ βυζιά της,
νὰ γένουν φείδια μὶ φτιρά, φείδια μὶ δυὸ κιφάλια,
νὰ χύνουντι νὰ τὴ dζ῾ibοῦν ἰμένα νὰ θυμᾶτι. [2])

113. Τοὺ νιὸ τοὺν΄ ἦρθι μήνυμα, νὰ πάῃ μακρὺ ταξεῖδι,
κὶ τοὺ ταξ῾εῖδ᾽ ἦταν βαρὺ κὶ υἱὸς ἀγρυπνησ῾μένους.
Νὰ τοὺν ξ῾υπνήσου μὶ ν΄ιρό, φουβοῦμι μὴ dοὺν σ῾κιάξου,

προικιά). Τὸ ὑπ᾽ ἀρ. 106 στὸ τραπέζι τοῦ γάμου. Τὸ ὑπ᾽ ἀρ. 107, ὅταν πηγαίνουν τὴ νύφη στὴν ἐκκλησιὰ νὰ στεφανωθῇ. Τὸ ὑπ᾽ ἀρ. 108, ποὺ εἶναι καὶ ἀτελείωτο, γιατὶ δὲν τὸ ἤξευρε ἡ γυναίκα ποὺ μοῦ τὸ ἔλεγε, ὅταν πηγαίνουν τὰ προικιὰ τῆς νύφης στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι.

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 109, 110, 111 λέγονται στὴν Περιστερὰ στὸ τραπέζι τοῦ γάμου. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου. [2]) Λέγεται στὸ τραπέζι στὴν Παλιόχωρα. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Κώστας Καράβατος, χρονῶν 50.

νὰ τοὺν ξ῾υπνήσου μὶ κρασ῾ί, φουβοῦμι μὴ μιθύσ῾η.
Θὰ τοὺν ξ῾υπνήσου μὶ φιλί, πού ᾽ν῾ι τοὺ μάθημά του.

114. ᾽Αφήνου γειὰ στὴ γειτουνιὰ κὶ γειὰ στὰ παλληκάρια,
ἀφήνου κὶ στὴ μάννα μου τρία γυαλιὰ φαρμάκι,
τό ᾽να νὰ πίνῃ τοὺ προυΐ, τ᾽ ἄλλου τοὺ μισ῾ημέρι,
τοὺ τρίτου τοὺ φαρμακιρὸ νὰ πίν´ οὖdὰς δειπνάει. [1])

115. Σὰν bαίρνου τοὺ στρατὶ στρατί, στρατὶ τοὺ μουνουπάτι,
τοὺ μουνουπάτι μ᾽ ἔβγαλ´ι σ᾽ τ᾽ς ἀγάπης μου τὴ bόρτα.
Παίρνου μιὰ πέτρα ᾽π᾽ τὴν αὐλή, ρίχνου στοὺ παραθύρι.
«Κόρ᾽, ἂν gοιμᾶσ῾ι, ξ῾ύπν´ησ῾ι, κὶ ἂν ἀγρυπνᾷς, κοιμήσου,
πάρι μι κὶ μὲ μαζί σου.» [2])

Μὲ τὰ γυρίσματα τραγουδειέται ἔτσι.

Σὰν bαίρνου τοὺ - νοὺ - στρατί, στρατί, ζηλεμένο μου,
στρατὶ τοὺ μουνουπάτι, λαμπρό μου φιγγαράκι,
στρατὶ τοὺ μουνουπάτι, βάσανα πὄχ´ ἡ ἀγάπη.

116. «Μάννα μ᾽, φίλοι μας ἔρχουντι, φίλοι κὶ ἀγαπημένοι.
Ἔβγα, μάννα μ᾽, νὰ τοὺς διχτῇς, νὰ τοὺς καλουσουρίσ῾ῃς.
—Νὔγιέμ᾽, γιὰ τοὺ χατίρι σου κὶ γιὰ τὴν ἀφιντιά σου
χίλια κουμμάτια γένουμι, σὰν dοὺ παχὺ κρυάρι.» [3])

117. Οὖλα τὰ πουλάκια ζυγὰ ζυγά,
τό ᾽ρημου τ᾽ ἀηδόνι τοὺ μουναχὸ
πιρπατεῖ στοὺς κάμποι μὶ τοὺν ἀϊτό,
πιρπατεῖ κὶ λέγει κὶ κιλαϊδεῖ.
«Ἄντρα μου, Πουλίτη, πραματιφτή,
κὶ Μισουλουγγίτη ξ῾ινιτιφτή,
πές μας, ποῦ τὴν ηὖρις αὐτὴν´ τὴ νιά,
τὴ ξανθουμαλλούσα, τὴν ᾽Αθηνᾶ;
—᾽Απ᾽ τὴ bόλ´ ἐρχόμαν κὶ ἀπ᾽ τὰ νησιὰ

---

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 113 καὶ 114 λέγονται στὸν Ταξιάρχη· τὸ πρῶτο, ὅταν πηγαίνῃ ἡ συνοδεία τοῦ γαμπροῦ νὰ πάρῃ τὴ νύφη, τὸ δεύτερο, ὅταν φεύγῃ ἡ νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι της. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Γ. Ζιοῦπος, χρονῶν 50.

[2]) Λέγεται στὴν ᾽Αρναία, ὅταν πηγαίνουν νὰ πάρουν τὴν νύφη. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Τάσιος Σεραφιανός, χρονῶν 24. [3]) Λέγεται στὴν Παλιόχωρα στὸ τραπέζι. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Κώστας Καράβατος.

κὶ ἀπ' τὴ γειτουνιά της ἰπέρασα,
τὰ βασιλικά της ἰπότιζ^ει
κὶ τὶς μαντζ^εουράν'ις ἰδρόσ^ειζ^ει.
Ἔκουψι κλουνάρι κὶ μ' ἔρριξ^ει,
μ' εἶπι κ' ἕνα λόγου κὶ μ' ἄρισ^ει.
«Βρὲ παλληκαράκι, κὶ ἂν μ' ἀγαπᾷς,
σ^ετεῖλ'ι προυξινῆτις στὴ μάννα μου
κὶ προυξ^ειν'ιτάδις στοὺ μπάρμπα μου.» [1])

Πρβλ. τὸ ἐν Λαογραφίᾳ Ι' 74, 56 καὶ τὸ παρὰ Passow 429, 571.

118. Μὶ τ' ἄσπρα σ^ε εἶδα σήμιρα κὶ πάψαν οἱ σ^εφυγμοί μου,
θαρροῦσα ἦσαν ἄγγιλους, νὰ πάρης τὴ ψυχή μου.

Ἄγγιλους εἶσι μάτια μου κὶ ἀγγιλικὰ γυρίζεις,
θέλεις μὶ παίρνεις τὴ ψυχή, θέλεις μὶ τὴν ἀφήνεις.

Τὴ νύφη μας τὴ φέρανι ἰδῶ νὰ σ^ειργιανίσ^εη,
κὶ τόπους μας τὴν ἄρισ^ει κ' ἦρτι νὰ κατοικήσ^εη.

Τὴ νύφη μας τὴ φέρανι στὴ gόλλα τυλιγμένη,
κ' ἡ κόσμους μᾶς τὴν εἴπανι ἄξια κὶ τιμημένη.

Ὡς τοὺ προυΐ θὰ τραγουδῶ
κουbάρου, νύφη κὶ γαbρό. [2])

ς'. ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

119. Βαρέθηκα, bιζ^εέρησα τὰ ἔρημα τὰ ξ^εένα!
Πότι νὰ πάου στὴ đουπιά, στὴν ἔρημη πατρίδα,
πού 'νι τὰ δέđρα τὰ πυκνὰ κὶ ἡ πυκνὸς ἡ ἤσκιους!
Ἰκεῖ ἔπισα νὰ κοιμηθῶ, λίγουν ὕπνου νὰ πάρου,
ἄκουσα ἀηδόνια πῶς λαλοῦν, πουλιὰ πῶς τραγουδοῦνι,

---

[1]) Λέγεται στὰ Βραστά, ὅταν πηγαίνουν νὰ πάρουν τὴ νύφη. Μοῦ τὰ τό 'πε ἡ μάννα μου, Ἄννα Κυπαρίσση, χρονῶν 48.

[2]) Ἀποτελεῖται ἀπὸ δίστιχα καὶ λέγεται στὰ Βραστά, ὅταν πάρουν τὴ νύφη ἀπ' τὸ σπίτι της καὶ πηγαίνουν στοῦ γαμπροῦ. Ὅσο μακρυὰ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, τόσο περισσότερα δίστιχα προσθέτουν.

μὶ πῆρι τοὺ παράπουνου κὶ ἀρχίνησα νὰ κλ΄αίου.
Μάννα δὲν΄ ἔχου νὰ μὶ κλ΄αίη, ᾿διρφὴ νὰ μὶ λυπᾶτι,
μοὺν΄ ἔχου τρεῖς γειτόνισσις κὶ τρεῖς γειτουνουϊποῦλ΄ις·
ἡ μιὰ τοὺν bάει γκυκὸ κρασ῾ὶ κὶ ἡj ἄλλ΄ ἀφράτου μήλου,
ἡ τρίτη ἡ μικρότερη τοὺν bάει παξ῾ιμάδι.
«Σ῾ήκου, ξ῾έν΄ι μ᾿, νὰ φᾷς, νὰ πχ΄ῇς, σ῾ήκου γιὰ νὰ παaίνης.
᾿Ιδῶ τοὺ ξ῾ένου δὲ ďοὺν κλ΄αῖν οὔδὶ τοὺν bαραχώνουν,
γιατί ᾿ν᾿ τοὺ χῶμα ἀκριβὸ κὶ γῆς ἀγουρασ῾μένη,
τοὺ ἔρημου τοὺ σάβανου ξ῾αγουρασμὸν δὲν ἔχει,
γιατὶ τοὺ πλ΄έgουν ἀρφαν΄ές, τοὺ φαίνουν χηρουποῦλ΄ις.
—Νά ᾿χα ν΄ιρὸ ᾿π᾿ τοὺ ďόπου μου κὶ μῆλ᾿ ἀπ᾿ τὴ μηλιά μου,
νά ᾿χα κὶ τὴ μαννούλα μου, νά ᾿νι παρηγουργιά μου!» [1])

120. Ξ῾ιν΄ιτιμένου μου πουλὶ κὶ παραπουν΄ιμένου,
ἡ ξ῾ιν΄ιτειὰ σ῾ὶ χαίριτι κὶ γώ ᾿χου τοὺ gαϊμό σου!
Τί νὰ σ῾ὶ σ῾τείλου, ἀγάπη μου, τί νὰ σ῾ὶ προυβουδήσου;
Νὰ σ῾τείλου μήλου, σ῾έπιτι, κυδῶνι, μαραγγιάζει,
νὰ σ῾τείλου κὶ τοὺ δάκρυ μου σ῾ ἕνα χρυσὸ μαďῆλι,
τοὺ δάκρυ εἶνι καυτιρὸ κὶ καίει τοὺ μαďῆλι.
Γιὰ σ῾ήκου, ξ῾έν΄ι μ᾿, κ᾿ ἔλα δῶ, ἔλα στὴ φαμιλιά σου·
σ῾ὶ καρτιροῦν τ᾿ ἀδέρφια σου, σ῾ὶ καρτιρεῖ μαμά σου,
σ῾ὶ καρτιρεῖ γυναίκα σου μὶ τὰ βριμένα μάτια. [2])
Παραλλαγὴν βλ. Πολίτου, Ἐκλογαὶ ἀρ. 168.

121. Πάλι συνν΄έφιασ῾ οὐρανός, πάλι νὰ βρέξ῾η θέλει,
ρίχνει χαλάζ῾ι πιτρουτό, ρίχνει νὰ μὶ σκουτώσ῾η.
Κὶ ἂν μὶ σκουτώσ῾ τοὺν ἀρφανὸ κὶ ἂν μὶ σκουτώσ῾ τοὺ ξ῾ένου,
μάννα δὲν ἔχου νὰ μὶ κλ΄αίη, ᾿διρφὴ νὰ μὶ λυπᾶτι,
μοὺν΄ ἔχου τρεῖς γειτόνισσις κὶ τρεῖς γειτουνουποῦλ΄ις·
ἡ μιὰ μὶ φέρν΄ ἀφροὺ κρασ῾ὶ κὶ ἡj ἄλλ΄ ἀφράτου μήλου,
ἡ τρίτη ἡ μικρότερη μὶ φέρνει καψιμάδι. [3])
«Σήκου, ξ῾έν΄ι μ᾿, νὰ φᾷς, νὰ πχ΄ῇς, σήκου κὶ νὰ παaίνης.
᾿Ιδῶ τοὺ ξ῾ένου δὲ ďοὺν κλ΄αῖν κὶ οὔδὶ τοὺν bαραχώνουν,

---

[1]) Τὸ λένε στὸ Ζαγγλιβέρι στὰ παστάλια καὶ τὰ νυχτέρια. **Μοῦ τό ᾿πε ἡ Μαρία Καντζημπάρου**, χρονῶν 40. [2]) **Τὰ** ὑπ᾿ ἀρ. 120 **καὶ 121 μοῦ τὰ εἶπε ὁ Ἰωάν. Κάσσανδρος**, ἀπὸ τὰ Βραστά, χρονῶν 70. **Τὸ 121 τὸ λένε στοὺς χορούς** [3]) **Κ α ψ ι μ ά δ ι = παξιμάδι.**

γιατί 'ν' τοὺ χῶμα ἀκριβὸ κὶ γῆς ἀγουρασ̔μένη,
κάθι π'θαμὴ [1]) κ' ἕνα φλουρί, κάθι φουρκὶ [2]) κὶ γρόσ̔ι,
τοὺ ἔρημου τοὺ σάβανου ξ̔αγουρασμὸν δὲν ἔχει,
γιατὶ τοὺ φαίνουν ἀρφαν'ές, τοὺ κλώθουν χηρουποῦλ'ις.»
Παραλλαγὴ παρὰ Πέτση 127,199. Πρβλ. καὶ τὸ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 119.

122. Καλούδα μ', δό μ' τοὺ χέρι σου ἀποὺ τοὺ παραθύρι,
ἔχου δυὸ λόϊα νὰ σ̔ὶ πῶ κὶ δυὸ νὰ σ̔ὶ μιλήσου.
Καλούδα μ', νὰ μὴ bádριφτης, μοὺ νὰ μὶ καρτιρέσης.
Ὅσου νὰ πάου κὶ νά 'ρθῶ κὶ πίσου νὰ γυρίσου,
ὅσα βουνὰ κὶ ἂν bέρασα, οὗλα τὰ παραgέλνου·
«Βουνά, νὰ μὴ χιουν'ίσ̔ιτι, κάμποι, μὴ bαχνιασ̔τῆτι.»
Ὅσου νὰ πάου κὶ νά 'ρθῶ κὶ πίσου νὰ γυρίσου,
βρίσκου τὰ χιόνια στὰ βουνά, τοὺς κάμbοι παχνιασμένοι,
βρίσκου κὶ τὴν ἀγάπη μου μ' ἄλλουν σ̔τιφανουμένη.
'Απ' τὰ πουλλά μου βάσανα κὶ ἀπ' τὰ πουλλά μου πάθη
σ̔ ἕνα διντρὶ ἀκούμπησα, νὰ πῶ τὰ βάσανά μου,
κὶ τοὺ διντρὶ μαράθηκι ἀποὺ τὰ δάκρυά μου. [3])
Πρβλ. τὸ ἐν Λαογραφίᾳ Α' 636 ΝΕ'.

123. Γέρασα, μάννα μ', γέρασα κὶ ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου,
κὶ μὶ φουνάζουν γέρουντα κὶ μὶ φουνάζουν γέρου.
Μὶ γέρασαν τὰ βάσανα κὶ οἱ πουλλ'ὲς οἱ πίκρις.
Βουνά μ', νὰ μὴ χιουνίσ̔ιτι, κάμποι, νὰ μὴ bαχνιάσ̔τι.
Ὅσου νὰ πάου κὶ νά 'ρθῶ κὶ πίσου νὰ γυρίσου,
βρίσκου τὰ χιόνια στὰ βουνά, τοὺς κάμπους παχνιασ̔μένους,
βρίσκου κὶ τὴν ἀγάπη μου στὰ μαῦρα φουριμένη. [4])

124. 'Dὰ τρῶγαν κὶ 'dὰ ἔπιναν, οὗλοι δικοί τους εἶχα,
κὶ τώρα στὴν ἀνάgη μου κανὲν δικὸ δὲν ἔχου.
Γράφου χαρτὶ κὶ προυβουδῶ, γράμμα κὶ παραgέλνου·
«Νὰ ἔρτης, νά 'ρτης, bράτιμι, τώρα ἰγὼ πιθαίνου.» [5])

---

[1]) Π ' θ α μ ὴ = πιθαμή. [2]) Φ ο υ ρ κ ὶ εἶναι μέτρο ἴδιο μὲ τὴν πιθαμή, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς εἶναι μικρότερο. Διότι ἐνῷ ἡ πιθαμὴ σχηματίζεται μὲ τὴν ἔκταση τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ μικροῦ δακτύλου, τὸ φουρκὶ γίνεται μὲ τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸν δείκτη. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα ἀπὸ τὸν Πολύγυρο. Λέγεται στοὺς χορούς. [4]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου ἀπ' τὴν Περιστερά. [5]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μαρία Καντζημπάρου ἀπὸ τὸ Ζαγγλιβέρι.

125. Ἕνα πουλὶ θαλασσινὸ κὶ ἄλλου πουλὶ βουνήσιου,
τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνουνι, τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνουν.
«bρὲ μὴ μᾶς διώχνης, σταυραϊτέ, κὶ μὴ μᾶς παραπαίρνης,
ἠμεῖς πουλὶ δὲ κάμνουμι στοὺν ἰδικό σας τόπου.
Τοὺ Μάη κὶ τοὺ Θιρισ῾τὴ κὶ αὐτὸν τὸν ῾Αλουνίτη
κὶ τοὺν bόνου [1]) τοὺν Αὔγουστου βουλιοῦμι νὰ πααίνου.» [2])
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ε΄ 114,111.

Ζ΄ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

126. «Μηλίτσα, πού ᾽σι στοὺ gρημνὸ τὰ μῆλα φουρτουμένη,
τὰ μῆλα σου λ΄ιbίσ῾τηκα κὶ τοὺ gρημνό σ᾽ φουβοῦμι.
—Μὰ κὶ ἂν φουβᾶσ῾ ἀπ᾽ τοὺ gρημνό, ἔλα ᾽π᾽ τοὺ μουνουπάτι.»
Τοὺ μουνουπάτι μ᾽ ἔβγαλι σ῾ ἕνα ᾽ρημουκκλησάκι.
Βρίσκου σαράντα μνήματα, σαράντα παλληκάρια,
κ᾽ ἕνα λ΄ημόρι ξ῾έχουρου, ξ῾ιχουριστὸ ᾽ποὺ τ᾽ ἄλλα,
δὲν τού ᾽δα κὶ τοὺ πάτησα πάνου στὴ gιφαλή του,
ματαξαναδιφτέρουνα ἀπάνου στὴ ψυχή του.
Κὶ ἀκούου τοὺ νιὸν ἀπὶ βουγγάει κὶ βαργιαναστινάζει·
«Τάχας δὲν ἦμαν κὶ ᾽γὼ νιός, δὲν ἦμαν παλληκάρι,
νύχτα κὶ δὲν bιρπάτησα νύχτα μὶ τοὺ φιγγάρι;» [3])
Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Η΄ 533, 8. Πέτση 129, 202

127. «Ποῦ ᾽σταν, τρανταφυλλένια μου, κί λειπις τόσην΄ ὥρα;
—Ἦμαν γι᾽ ἀθάνατου ν΄ιρό, νὰ πχ΄ιῶ, νὰ μὴ bιθάνου,
νὰ φέρου κὶ γιὰ λόγου σου, πουλί μου, νὰ σ῾ὶ γειάνου.
—Θὰ djῆς παπᾶδις κ᾽ ἔρχουdι, βάζουν τὰ πιτραχήλια,
σ῾κύψι, γλυκειὰ μαννούλα μου, κὶ φίλα μι στὰ χείλια.
Οὔdας θὰ μὶ σ῾ηκώσουνι τέσσιρα παλληκάρια,
χτύπα τοὺ κιφαλάκι σου μὶ πέτρις μὶ λιθάρια.
Οὔdὰς μὶ κατιβάζουνι ἀποὺ τὴ σκάλα μου,
μικροὶ μιγάλ΄ θὰ κλαῖνι τὰ δόλια νιάτα μου.»

---

1) Ἡ λέξη b ό ν ο υ εἶναι ἄγνωστης σημασίας. 2) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μαρία Καντζημπάρου ἀπὸ τὸ Ζαγγλιβέρι. 3) Λέγεται στὸν Πολύγυρο στοὺς χορούς. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα. Στὸν Πολύγυρο δὲν ὑπάρχει τὸ ἔθιμο τῶν μοιρολογίων.

128. Ἀφήνου γειὰ στὴ γειτουνιὰ κὶ γειὰ στὰ κουριτσάκια,
ἀφήνου κὶ στὴ μάννα μου τρία γυαλιὰ φαρμάκια,
τό 'να νὰ πίνῃ τοὺ προυΐ, τ' ἄλλου τοὺ μισ῾ημέρι,
τοὺ τρίτου τοὺ φαρμακιρὸ νὰ πίν' οὗdὰς δειπνάῃ. 1)

129. Οὗdὰς μὶ κατιβάσουνι στῆς ἰκκλησ῾ᾶς τὴ bόρτα,
τότι νὰ βγάλῃς μιὰ φουνή, νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα.
Οὗdὰς θ' ἀνοίξουν τὰ χαρτιὰ κὶ ἀνάψουν τὰ κηργιά μου,
τότι, γλυκειὰ μαννούλα μου, θὰ μ' ἔῃς στὴν ἀγκαλιά σου.
Οὗdὰς θὰ κλείσουν τὰ χαρτιά, θὰ σβύσουν τὰ κηργιά μου,
τότι, γλυκειὰ μαννούλα μου, θὰ μ' ἔῃς στὴν ἀγκαλιά σου. 2)

130. Ἰψ῾ὲς προυψ῾ὲς βραδγιάσ῾τηκα στὰ ἔρημα μνημούρια,
βλέπου τοὺ μνῆμα νὰ βουγγάῃ, νὰ βαργιανασ῾τινάζῃ.
«Τί ἔχεις, μνῆμα μ', κὶ βουγγᾷς κὶ βαργιανασ῾τινάζῃς;
Μήνα 'ν' τοὺ χοῦμα σου βαρὺ κὶ πλάκα σου μιγάλη;
—Δὲν εἶν' τοὺ χοῦμα μου βαρὺ νοὔdι πλάκα μιγάλη,
οὗφιὸς τρώει τὰ μάτια μου, σκουλήκια τοὺ κουρμί μου.
—Διπλόφαρdυ τοὺ μνῆμα μου, νὰ παίρνῃ δυὸ νουμάτοι,
κὶ ἀπ' τὴ διξιά μου τὴ μιριὰ ν' ἀφήκῃς παραθύρι,
νὰ bινουβγαίνουν τὰ πουλιά, νὰ φέρνουν τοὺ χαbάρι,
νὰ djῶ τί κάν' ἡ μάννα μου κὶ δόλια ἡj ἀdιρφή μου.

131. Γιατί, μιλαχροινούλα μου, ἦρτις αὐτὴν' τὴν ὥρα,
ποὺ μαύρισ῾ι ἡj οὐρανός, σκουτίνιασ῾ιν ἡ χώρα;
Στοὺ σπίτι μας οὗdὰς θα 'ρτῇς, μὴ gρύψῃς τοὺ gαϊμό σου,
μοὺν dὴ μαννά μου ρώτησ῾ι· «Ποῦ 'νι, κυρά μ', ἡ γιός σου;
Διξιὰ μιριὰ ἡ κάμαρη, ἀρισ῾τιρὰ τοὺ στρῶμα,
σ῾κῦψι, μιλαχροινούλα μου, κὶ φίλα μι στὸ στόμα.
Ἔλα, μαννά μ', στὰ πόδια μου κὶ σ῾ύ, ἀdιρφή μ', στὴ μέση
κὶ σ῾ύ, μιλαχροινούλα μου, ἔλα στὴ gιφαλή μου,
κὶ σ῾φύξ῾ι τοὺ χειράκι μου, ὅσου νὰ βγῇ ψυχή μου.
Κὶ ἂν βγῇ ψυχή μου κ' ὕσ῾τιρα, ἔλα σαβάνουσ῾έ μι,

---

1) Τὰ ὑπ' ἀρ. 127 καὶ 128 λέγονται στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας τὸν καιρὸ ποὺ σκεπάζουν τὸν νεκρὸ ἢ στὸ σπίτι τὸ βράδυ. Μοῦ τά 'πε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδη. 2) Τὰ ὑπ' 129 καὶ 130 μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδη ἀπὸ τὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας.

τὰ ν΄ικρικά μου βάλ΄τι μι κ᾽ ὕσʽτιρα κλαψιτέ μι.
Ἂν δῇς μικρὸ κὶ ἔρχουντι παπᾶδις κὶ ψαλτάδις,
τότι, μιλαχροινούλα μου, ν᾽ ἀνάψῃς τὶς λαμπάδις.
Κὶ οὔdὰς θὰ μὶ πιράσουνι ἀποὺ τὴ γειτουνιά σου,
ἔβγα στοὺ bαλκουνάκι σου κὶ τραύα τὰ μαλλιά σου.
Κὶ ἂν σʽὶ ρουτήσʽ ἡ μάννα σου· «Τί τραυᾷς τὰ μαλλιά σου;
—Τοὺ ταῖρι μου ἀπέθαν΄ι, τραύα κὶ τὰ δικά σου.»
Οὔdὰς μὶ κατιβάσουνι στῆς ἰκκλησιᾶς τὴ bόρτα,
τότι νὰ βγάλῃς μιὰ φουνή, νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα.
Κὶ οὔdὰς μὶ κατιβάσουνι τρία σκαλιὰ στοὺν ᾍδη,
τότι νὰ βγάλῃς μιὰ φουνή· «Κρῖμα στοὺ παλληκάρι!»
Κὶ οὔdὰς θὰ σʽὶ τὰ φέρουνι κόκκαλα στοὺ πανέρι,
τότι, μιλαχροινούλα μου, νὰ κάμῃς ἄλλου ταῖρι.
Τότι, μιλαχροινούλα μου, θὰ δῇς λόγια γραμμένα
ἀπὰν στὰ κουκκαλάκια μου πῶς πέθανα γιὰ σʽένα. [1])

132. Ὅσα λουλούδια στὰ βουνά, οὖλα ᾿ν΄ι μαραμένα,
κ᾽ ἡ κόρη στὶς ἀγκάλ΄ις μου βαριὰ ᾿ν΄ι ἱδρουμένη.
«Βαριὰ κοιμᾶσʽι, κόρη μου, βαριὰ κὶ ἱδρουμένα.
—Βαριὰ κοιμοῦμι, Γιώργη μου, βαριὰ κὶ ἱδρουμένα.
Πικρ᾽ ὄν΄ειρου ν΄ειρεύτηκα, Γιώργη μου, γιάτ᾽ ἰσʽένα.
Εἶδα τοὺ μαύρου σου γυμνό, τὴ σʽέλλα τσακισμένη,
εἶδα κὶ τοὺ τουφέκι σου στοὺ δρόμου πιταμένου.
Ἡ μαύρους εἶν΄ι ξʽινιτειὰ κὶ τοὺ τουφέκι δρόμους.
Ἰκεῖ ᾿π᾽ θὰ πάῃς, Γιώργη μου, πάρι κὶ μὲ μαζί σου.
—Ὅπου θὰ πάου, κόρη μου, κουράσʽα δὲ bααίνουν.» [2])

133. Πουλάκι ξʽιν΄ιτεύτηκι πουλὺ μακριὰ στὰ ξʽένα,
πάησʽι νὰ δῇ τὴ ξʽιν΄ιτειὰ κὶ πίσου νὰ γυρίσʽῃ,
κὶ ξʽιν΄ιτειὰ τοὺ πλάν΄ιψʽι κὶ πίσου δὲ γυρίζει.
Μοὺν bάησʽι κ᾽ ἔκτισʽι φουλιὰ τὴν ἄκρη τοὺ θαλάσσʽι
κὶ γένν΄ησʽι κὶ κλώσʽησʽι [3]) κὶ κάμι δυὸ πουλάκια,

---

[1]) Λέγεται στὰ Βρασιά, ὄχι ὅμως γιὰ μοιρολόϊ, ἀλλὰ γιὰ τραγοῦδι· τὸ τραγουδοῦν τὰ παιδιὰ στὸ δρόμο. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γιώργης Καραβασίλης, χρονῶν 27, γεωργός. [2]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 132 καὶ 133 λέγονται στὴν Λιαρίγγοβη (Ἀρναία). Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Μηλιὰ Κυριάκου, χρονῶν 80. [3]) Κλώσʽησʽι = τὸ ρῆμα κλουσσῶ.

ἀρσ^εινικὸ κὶ θηλυκὸ κὶ ἀργυρουγιουρdινάτου.
Ἀρσ^εινικὸ κάν΄ει φτιρὰ κὶ πέτασ^ει κὶ πῆγι,
τοὺ θηλυκὸ δὲν ἔκαμι κὶ κάθιτι κὶ κλ΄αίει·
«Πάρι κὶ μένα, ἀδιρφέ, νὰ δjῶ τοὺν ὄξου κόσμου.
—Σ^εὶ παίρνου, μαρὴ ἀδιρφή, νὰ δjῇς τοὺν ὄξου κόσμου,
μά ᾿ν΄ι τὰ ροῦχα σου μακριὰ κὶ τὰ μαλλιά σ᾿ μιγάλα.
—Τὰ ροῦχα μ᾿ τὰ κουdεύου γὼ κὶ τὰ μαλλιὰ τὰ κόφτου.»

Η΄ ΚΛΕΦΤΙΚΑ

134. «Τ᾿ ἔχεις, καϊμένι πλάτανι, κὶ σ^ετέκεις μαραμένους;
Μήνα γιὰ πότισμα διψᾷς κὶ κλαδιμὸ γυρεύεις;
—Ἰγὼ δὲ θέλου πότισμα οὔδι τοὺ gλαδιμό σας,
μοὺ ἔχου ᾿να παράπουνου κὶ μιὰ μιγάλη λύπη,
ποὺ πέρασ^ε ἔνας χίλιαρχους μὶ χίλια παλληκάρια,
κὶ οὖλ΄ν΄οι στοὺν ἥσ^εκιουν ἔκατσαν κὶ οὖλ΄ν΄οι στοὺν ἥσ^εκιουν [κάτσαν
κὶ οὖλ΄ν΄οι σημάδ᾿ μὶ βάλλανι κὶ οὖλ΄ν΄οι σημάδ᾿ μὶ βάζουν.
Μὶ σπάσανι τοὺς κλώνους μου κὶ πάλι ἀνάg᾿ δὲν ἔχου.
Σὰν ἔρριξ^ει κὶ χίλιαρχους στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου,
τότι κὶ γὼ μαράθηκα κὶ γιατριμὸ δὲν ἔχου.» [1]
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ε΄ 141,1. Πέτση **21,21.**

135. Πάν᾿ dοὺ γυαλ΄ένιου τοὺ νουdᾶ [2]
καπιτάνιους κὶ πιδγιά,
ἅρμέν΄ιζι, ἅρμέν΄ιζι, [3] κὶ τὰ πιδγιὰ τὰ λέει·
«Σ^εὰ ποῦ θὰ λ΄ημιργιάσουμι, θὰ κάμουμι λ΄ημέρι;
—Πέρα σ^εὶ κείνου τοὺ βουνό, πού ᾿νι ψηλό ᾿ποὺ τ᾿ ἄλλα,
πὄχει ἀdάρα στὴ gουρφὴ κὶ κατιχνιὰ στὴ μέσ^εη,
ἔχει λ΄ημέργια ἀντάρτικα, ἔχει κὶ ἄλλ΄οι σ^ευdρόφοι,
ἰκεῖ θὰ λ΄ημιργιάσουμι, θὰ κάμουμι λ΄ημέρι,
νὰ φέρν΄ ἡ βλάχους τοὺ ψουμὶ κ᾿ ἡ βλάχα τοὺ κριάρι.»

---

1) Λέγεται στὸν Πολύγυρο, στοὺς χορούς. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ **Βαγγελιὼ Μέγα,** ἀπὸ τὸν Πολύγυρο. 2) Ν ο υ d ᾶ ς=δωμάτιο· ἡ λέξι **εἶναι τούρκικη.**
3) Ἁ ρ μ έ ν ι ζ ι=παραφθορὰ τοῦ ὡ ρ μ ή ν ε υ ε.

136. Τοὺ Σ῾τίφανη τοὺν βάρισαν κάτου στὸν Βατουπέδι [1]).
γιουμόζ῾ ἡ στόμας τ᾽ αἵματα, τὰ χείλια του φαρμάκι,
κ᾽ ἡ dόλια ἡ γλουσσίτσα του λαλεῖ θὰ χιλιδόνι. [2])

137. Τρακόσ῾α παλληκάρια κ᾽ ἕνας γέρουντας
σ῾ὶ μιὰ μηλιὰ μιλ΄οῦνταν, σ῾ὶ μιὰ τράπιζα.
«Σ῾ήκου, καϋμέν΄ι γέρου, πὰ πατήσουμι.
—Γὼ δὲ bουρῶ, πιδγιά μου, γιατὶ γέρασα.
Σύρτι σύρτι, πιδγιά μου, κὶ πατήσ῾ιτι,
στὰ Λιβαδιὰ ᾽ποὺ πέρα μὴ bιράσ῾ιτι,
ἔχου μιὰ θυγατέρα κ᾽ εἶνι παπαδιά,
κὶ ἄλλη μιὰ θυγατέρα, πού ᾽νι στὰ κρασ῾ιά.»
Κὶ αὖν΄οὶ [3]) τοὺ βαριακούγουν, πέρασαν ᾽ποὺ κεῖ,
κὶ πιάσανι τοῦ γέρου τό ᾽να τοὺ πιδί.
Θὰ dό ᾽μαθι ἡ γέρους, τοὺν κακουφάν΄ικι,
ζών΄ιτι τ᾽ ἅρματά του, πάλ΄ι ζών΄ιτι
παίρν΄ει καὶ τοὺ τουφέκι τ᾽ παλ΄ιτίφικου,
μὶ δώδικα παφίλια [4]) κιρασ῾ίτικα. [5])
Φκιάν΄ει γράμμα κὶ σ῾τέλ΄ν΄ει μὲσ τὰ Λιβαδιά.
«᾽Ακούσ῾τι, Λιβαδιῶτις, Λιβαδιώτισσ῾ις,
ἀφήσιτι τοὺν ὑγιό μου, καίου τὰ Λιβαδιά,
ποὺ τρεῖς μιρὲς καμένου, καίου τὰ Λιβαδιά.»
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Η΄ 43,12.

138. Σαράdα κλ΄έφτις ἤμασταν, σαραdαδυὸ νουμάτοι,
οὖλ΄ν΄οι τοὺν ὅρκου βάλαμι bρουστὰ στὴ bαναγία,
ἂν ἀρρουσ῾τήσουμι κανές, μαζὶ νὰ κοιταχτοῦμι.
Στοὺ Χουdρουβοῦνι ξ῾έβγιναν, νὰ πιρισ῾ιργιανίσουν,
γλ΄έπουν καράβια ᾽πὄρχουντι, καράβια π᾽ ἀρμινίζουν,
σ῾ ἕνα καράβι bήκανι, σ῾ ἕν᾽ ὄμουρφου καράβι.
Καραβουκύρης πουν΄ηρός, πουλὺ πουν΄ηριμένους,
κὶ πάησ῾ι κὶ τοὺς ἔβγαλ΄ι μέσα στοὺ ξ῾ηρουνῆσ῾ι.

---

1) **Βατοπέδι** εἶναι μετόχι τῆς μονῆς Βατοπεδίου στὸ στόμιο τῆς χερσονήσου τοῦ Λόγγου. 2) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 135 καὶ 1΄6 λέγονται στὰ Βραστὰ στὸ δρόμο καὶ στὶς διάφορες δουλειές. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Νικολ. Γρίλης, χρονῶν 55, ἀπὸ τὰ Βραστά. 3) Αὐν΄οὶ=αὐτηνοὶ=αὐτοί. 4) **Παφίλια** σημαίνει διακοσμήσεις. 5) **Κιρασ῾ίτικα**, ἀπὸ ξύλο κερασιᾶς.

«Πιδγιά μου, νὰ φυλάγισ῾τι, καλὰ νὰ φυλαχτῆτι,
μὶ ἕναν μῆνα κὶ μὶ δυὸ θὰν ἔρτου, νὰ σᾶς πάρου.»
Σαράdα μέρις ἔκαμαν, σαράdα μιρουνύχτια,
δίχους ψουμί, δίχους φαγί, δίχους κανὲ ἰμdάτι, [1])
ἕνας τοὺν ἄλλου τρώγουdαν μοὺ θὰ gακὰ σ῾κυλλάκια. [2])

139. «Ποῦ ᾽σαν, πιρισ῾τιρούδα μου, τούτου τοὺ καλουκαῖρι;
—Ἤμαν στοὺς κάμbοι κ᾽ ἔβουσκα μὶ τ᾽ ἄλλα τὰ πουλάκια,
κὶ τώρα τοὺ χινόϊπουρου, κουdὰ στοὺν Ἅη Δημήτρη,
πάησα νὰ μάσου κάστανα μὶ τ᾽ ἄλλα τὰ κουρίτσια,
κὶ κλ΄έφτις μᾶς ἀγνάτιβαν ᾽ποὺ μιὰ ψηλὴ ραχούλα.
«Κουρίτσια Καστανιώτικα, ἰὰ ᾽λᾶτι παραπάνου.
Μὴν ἦρταν Τοῦρκοι στοὺ χουριό, μὴν ἦρταν πασ῾αλῆδις;
—Δὲν ἦρταν Τοῦρκοι στοὺ χουριὸ οὔτι κὶ πασ῾αλῆδις,
μοὺν ἦρτι ἡ dιρβέναγας μ᾽ οὖλα τὰ παλληκάρια.» [3])
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Δ΄ 60,1.

140. Ἡ Γιάννης βαριαρρώσ῾τησ῾ι, βαριά ᾽νι, θὰ πιθάν΄η.
Τοὺν gλ΄αίει τ᾽ ἄσ῾τρι κ᾽ ἡj αὐγή, τοὺν gλ΄αίει τοὺ φιγγάρι,
τοὺν gλ΄αίει κὶ καπιτάνιους του· «Σ῾ήκου, καϊμένι Γιάνν΄η.
—᾽Ιγὼ σᾶς λέου δὲ bουρῶ κὶ σεῖς μὶ λέτι σ῾ήκου.
Σ῾ηκώσ῾τις μι, νὰ σ῾ηκουθῶ, κὶ βάν΄τι μι νὰ κάτσου,
κὶ φέρτι μι τὴ χάρτα μου κὶ τὰ παλιά μ᾽ γυαλάκια,
νὰ djῶ ποιὰ μέρα ἀρρώσ῾τησα, ποιὰ ὥρα θὰ πιθάνου.
Παρασ῾κιβὴ ἀρρώσ῾τησα, Σαββάτου θὰ πιθάνου,
τὴ Gυργιακὴ ταχὺ ταχὺ [4]) νὰ πᾶτι νὰ μὶ θάψ῾τι.
Πέρα σ῾ὶ κείνου τοὺ βουνό, πού ᾽νι ψηλὸ ᾽ποὺ τἄλλα,
ποὺ ἔχ΄ ἀντάρα στὴ gουρφὴ κὶ κατιχνιὰ στὴ μέση,
ἰκεῖ νὰ πὰ μὶ θάψ῾ιτι, νὰ φκιάσ῾τι τοὺ λημόρι μ᾽.
Νὰ φκιάσ῾τι τοὺ λημόρι μου στοὺ gιριμὲ [5]) τ᾽ νὰ εἶνι,
κὶ ἀπ᾽ τὴ διξιά μου τὴ μιριὰ ν᾽ ἀφήκ᾽τι παραθύρι,
νὰ bινουβγαίνουν τὰ πουλιά, νὰ φέρνουν τοὺ χαbέρι.»
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ι΄ 24,82.

---

[1]) Ἰ μ d ά τ ι λέξις τουρκική· σημαίνει βοήθεια· προστασία. [2]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 137 καὶ 138 λέγονται στὰ Βραστὰ σεὶς διασκεδάσεις καὶ στὰ ταξείδια. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ. [3]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 139, 140 καὶ 141 μοῦ τὰ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ ἀπὸ τὰ Βραστά. [4]) Τ α χ ὺ τ α χ ὺ = πρωῒ πρωΐ. [5]) Σ τ ο ὺ g ι ρ ι μ ὲ τ᾽ = στὰ μέτρα του.

141. Τοὺ μάθιτι τί γίν'ικι τούτην τὴν ἱβδουμάδα;
Μᾶς ἔφυγαν τρία πιδγιὰ κὶ οὖλ' ἀρραβουνιασ^εμένα,
κὶ οὔδι σ^εὶ κόσμουν φάνηκαν κὶ οὔδι σ^εὶ παναγύρι,
μούνι στοῦ Κώστα τὰ μαdριὰ κὶ στοῦ παπᾶ τοὺ σ^επίτι.
«Παπᾶ μ', ψουμί, παπᾶ μ', κρασ^εί, παπᾶ, κὶ ἀρν'ὶ ψημένου,
παπᾶ μ', κὶ τοὺ κουρίτσι σου, νὰ βγῇ νὰ μᾶς κιράσ^εῃ.
—Βρὲ 'γὼ ψουμί, βρὲ 'γὼ κρασ^εί, βρὲ γὼ κὶ ἀρν'ὶ ψημένου,
μὰ τοὺ κουρίτσι μ' δὲν 'νι δῶ, πάησ^ει στοὺ μανασ^ετῆρι,
πάησ^ει νὰ γένῃ καλουγρ^εά, ν' ἁγιάσῃ τὴ ψυχή της.»
Στὰ γόνατα γουνάτιζ^ει κὶ τοὺ σπαθί του βγάζει.
«'Ακοὺς τοὺ gιρατόπαπα τί λόγια πάει κὶ λέει!
Ἡμεῖς ἰψὲ τὴν εἴδαμι μέσα στοὺ πιριβόλ'ι,
πουτίζει τὰ βασιλικά, μαζών'ει τὰ λουλούδια.»
Νιὰ πάησ^ει κὶ τὴν ἤφιρι θὰ νύφη στουλ'ισ^εμένη.
«Γιατί, κουρη μ', δὲ μ' ἀγαπᾷς, δὲ θέλεις νὰ μὶ πάρῃς;
—'Ιγώ, λ'ιβέντη μ', σ' ἀγαπῶ, κύρης μου δὲ σ^εὶ θέλει.
—Τοὺ gύρη σ' τοὺν σκουτώνουμι, κάμι ἰμένα κύρη.»
Στοὺς ἀγκαλ'ὲς τὴν ἔπιρνι, στὰ μάτια τὴ φιλοῦσ^ει.

Πρβλ. Λαογραφία Ε' 148,18

142. Τοῦ Τούλα ἡ μάννα θλίβιτι, τοῦ Τούλα ἡ μάννα κλ'αίει.
«Σήμιρα, Τούλα μ', Πασκαλιά, σήμερα παναγύρι,
σήμερα ἀλλάζουν τὰ πιδγιὰ κὶ πιθιρὲς μὶ νύφις,
κὶ σ^εύ, Τούλα μ', στὴ φυλακή, στῆς Λάρσας τὰ bουdρούμια.
Τούλα μ' δὲν ἀντρειών'ισ^ει, τὰ σίδηρα νὰ σπάσῃς,
νὰ βγῇς κὶ σὺ 'π' τὴ φυλακὴ τῆς Λάρσας τὰ bουdρούμια;
—Τοὺ πῶς μὶ λὲς ν' ἀντρειουθῶ, τὰ σίδηρα νὰ σπάσου,
ποὺ λειώσαν τοὺ κουρμάκι μου τὰ σίδηρα κ' οἱ bράγκις!
Πῶς νά 'ταν ν' ἀντρειώνουμαν, τὰ σίδηρα νὰ σπάσου,
νὰ πάρου δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κουρφουβούνια,
γιὰ νὰ σφυρίξου κλ'έφτικα, νὰ μάσου παλληκάρια,
νὰ πιάσου σκλάβους δικαστάς, σκλάβους δισαγγιλέους,
ποὺ δὲ δικάζουν ξάμηνα, ποὺ δὲ δικάζουν χρόνια,
μόνου δικάζουν θάνατου κὶ γιὰ καραμανιόλα.
Σύρι, μάννα μ', στοὺ βασιλιᾶ, νὰ τοὺν bαρακαλ'έσῃς,
νὰ μὶ χαρίσῃ τὴ ζουή.» [1]

Πρβλ. τὸ ἐν Λαογραφίᾳ Η' 48,25.

---

[1] Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γεώργιος Κουγιουμτζῆς, χρονῶν 26.

143. Δὲ σ̔ὶ θαρροῦσα, Ἔλubι, τοὺ Μάη νὰ σκουτιδιάσῃς,
τοὺ Μάη νὰ ρίξῃς κρούσταλλα, τοὺ Θιριστὴ τοὺ χιόν'ι!
Κὶ σ̔ὺ βαρυσκουτίνιασ̔ις μὶ κατιχν'ές, μ' ἀdάρις.
Ρίχν'εις τοὺ Μάη κρούσταλλα, τοὺ Θιριστὴ τοὺ χιόν'ι,
κὶ μάργουσι [1]) ἡ κλ'ιφτουργιὰ κ' οἱ καπιταναρέοι.
Δὲ βρίσκουν πέτρα νὰ σταθοῦν κὶ δέdρου ν' ἀκουbήσουν·
θαμάζουν τὰ κλ'ιφτόπουλα τοὺ ποῦ νὰ ξιν'υχτήσουν. [2])

144. «'Αντώνη μου, τί σ̔κέφτισ̔ι, τί 'σι συλλουγισ̔μένους;
—Πιδγιά μου, μὴ μὶ βγιάζιτι, θὰ σᾶς τοὺ μουλουγήσου.
Νὶψ̔ὲς μ' ἦρταν τὰ γράμματα ἀποὺ τοὺ Γιρουδήμου,
κὶ ἀπό 'ξου γράφ' τ' ἀπόγραμμα κὶ μέσα λέει τοὺ γράμμα·
«̔Η Βιληγκέκας, τοὺ σ̔κυλλ'ί, μὶ πῆρι τὴ γυναίκα.» [3])
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ε' 75,46.

145. Βρὲ Θόδουρι, γραμματικέ,
πιν'οῦσαν πού 'σαν δυνατὸς
κὶ στὰ πουδάργια γλήγουρους,
κὶ τώρα πῶς γιλάστηκις
κὶ σ̔ ἔπιασ̔ ἡj 'Αρβανιτιὰ
κὶ σ̔ ἔδισ̔ι τὰ χέρια σου,
μοὺ θὰ λαbάδις, θὰ gηργιά.
«Ἄdι bρουστά, βρὲ Θόδουρι,
νὰ πὰ νὰ σ̔ὶ χαλάσουμι.
—Παρακαλῶ σας, βρὲ πιδγιά,
γιὰ λ'ύσ̔τι μι τὰ χέρια μου,
νὰ πχ'ιῶ ν'ιρὸ 'π' τοὺ dόπου μου,
νὰ πάρου πέννα κὶ χαρτί,
νὰ γράψου μιὰ ψιλὴ γραφή,
νὰ στείλου τὴν ἀγάπη μου,
νὰ φέρῃ τ' ἄσπρα μιτρητά,
τὰ κίτρινα λουγαριαστά.» [4])

146. Σαράντα κλ'έφτις ἤμασταν,
καϊμένη Καραγιάνν'ηνα,
σαράντα δυὸ νουμάτοι,
Καραγιάνν'ηνα κοιμᾶτι,
κὶ οὖλ' ἔτρουγαν κὶ οὖλ' ἔπιναν
καϊμένη Καραγιάνν'ηνα,
κὶ οὖλ'οι χαρουκουπιοῦνταν.
Καραγιάνν'ηνα κοιμοῦνταν.
Εἶχαν κ' ἕνα κλ'ιφτόπουλου,
καϊμένη Καραγιάνν'ηνα,

---

1) Μάργουσι τὸ ρῆμα μαργώνου=ξυλιάζω ἀπ' τὸ κρύο.
2) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ ἀπ' τὰ Βραστά.
3) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ 'Αθανάσιος Πεγιᾶς, χρονῶν 26, ἀπ' τὰ Βραστά.
4) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου ἀπ' τὰ Βραστά.

μικρό ἦταν τοὺ καϊμένου,
μέσ᾽ τ᾽ ἀσ῾ήμια βουτηγμένου.
Οὖδ᾽ ἔτρουγι οὖδ᾽ ἔπιν΄ι
καϊμένη Καραγιάνν΄ηνα,
κὶ οὖδι χαρουκουπιοῦνταν.
Καραγιάνν΄ηνα κοιμοῦνταν.
Μὸν τ᾽ ἄρματά του τήραγι,
καϊμένη Καραγιάνν΄ηνα,
κὶ τ᾽ ἄρματά του λέει·
Καραγιάνν΄ηνα καϊμένη.
«Τουφέκι μου πιρήφανου,
καϊμένη Καραγιάνν΄ηνα,
σπαθί μου ζουλ΄ιμένου,
μέσ᾽ τοὺ αἷμα βουτηγμένου,
πόσις φουρὲς μὶ σώσατι,
καϊμένη Καραγιάνν΄ηνα,
γλυτώσ῾τι μι κὶ τώρα
ἀπoὺ τῶν ἐχθρῶν τὰ βόλια.»
Τοὺ λόγου δὲν ἀπόσουσι,
καϊμένη Καραγιάνν΄ηνα,
τοὺ λόγου δὲν ἀποῦπι,
Καραγιάνν΄ηνα κοιμᾶτι,
τριὰ τουφέκια ρίξανι, τὰ τρία ἀράδ᾽ ἀράδα,
τό ᾽να τοὺν bῆρι στ᾽ ἄρματα κὶ τ᾽ ἄλλου στὰ τσ῾απράζια,
τοὺ τρίτου τοὺ φαρμακιρὸ μέσ᾽ τῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα. [1])

Διὰ τὰς παραλλαγὰς βλ. Λαογραφία Ε΄ 66,27. Ϛ΄ 524,8.

147. Νὶσεῖς βουνὰ ᾽π᾽ τὰ Γριβινὰ καὶ ἀποὺ τοὺ Μέγα σπήλ΄ιου,
λίγου γιὰ χαμηλώσιτι, τρεῖς τουφικοῦλ΄ις τόπου,
γιὰ νὰ φανοῦν τὰ Γριβινὰ κὶ αὐτὸ τοὺ Μέγα σπήλ΄ιου,
πῶς πουλ΄ιμοῦν οἱ Ἕλλην΄ις μὶ τοὺς Ἀρβανιτάδις.
Πέφτουν τουφέκια θὰ βρουχή, τὰ τόπια θὰ χαλάζι,
κὶ αὐτὰ τὰ λιανουτούφικα θὰν dὴ ψιλὴ ψιχάλα.
Πέφτουν τὰ τουρκουκέφαλα, πέφτουν θὰ dοὺ χαλάζι.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Δημήτριος Νέστωρ ἀπὸ τὰ Βραστά. Εἰς τοὺς τρεῖς τελευταίους στίχους παρεμβάλλονται κατὰ ἡμιστίχια τὰ αὐτὰ γυρίσματα.

Μιτριοῦdι οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φουρὲς κὶ λείπουν τρεῖς χιλιάδις,
μιτριοῦdι τὰ Ρουμιόϊπουλα κὶ λείπουν τρεῖς νουμάτοι. [1])

148. Δώδικα χρόνια ἔκαμα στοὺς κλ΄έφτις καπιτάνιους,
ζιστὸ ψουμὶ δὲν ἔφαγα σʿὶ στρῶμα δὲν goιμήθκα.
Βάζου τοὺ χέρ᾽ προυσʿκέφαλου καὶ τοὺ σπαθί μου στρῶμα,
τοὺ δόλιου τοὺ τουφέκι μου σὰ góρ᾽ ἀγκαλιασμένου.

149. Στοὺν ἄμμου ἄμμου διάβινα, στὴν ἄκρη τοὺ θαλάσσι,
βρίσκου τοῦ Γιώργη τ᾽ ἄρματα, τοῦ Γιώργη τὰ τσʿαπράζια,
βρίσκου κὶ τοὺ κιφάλι του στοὺν ἄμμου πιταμένου.
Σκύφτου, παίρνου κὶ τοὺ φιλῶ κὶ τοὺ βαρυξιτάζου.
«Γιώργη μ᾽, τί ᾽νι τοὺ κρῖμα σου, τοὺ τί ᾽ν᾽ ἡ ἀδικιά σου;
—Χίλια κουρίτσια φίλησα κὶ χίλ΄ις παdριμένις
κὶ παπαδιὲς κὶ καλουγρὲς λουγαργιασμὸν δὲν ἔχουν.» [2])

150. Τρία ᾽διρφάκια κρέμασαν, τὰ τρία ἀράδ᾽ ἀράδα,
τό ᾽να κριμνοῦν γιὰ φίλημα, τ᾽ ἄλλου γιὰ μαῦρα μάτια,
τοὺ τρίτου τοὺ μικρότιρου πουλὺ τοὺ τυραννοῦσαν.
«Μαρτύρησʿι, βρὲ Φαραέ, κὶ σʿὺ βρὲ προυτουκλ΄έφτη,
πόσα κουράσʿα φίλησις κὶ πόσις παdριμέν΄ις;
—Χίλια κουράσʿα φίλησα, τρακόσις παdριμέν΄ις,
κὶ παπαδιὲς κὶ καλουγρὲς λουγαργιασμὸν δὲν ἔχουν.» [3])
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφίαν Ϛ΄ 161,25. Πέτση 145,230.

151. Κλ΄αίγουν τὰ δέντρα, κλ΄αίγουν, κλ΄αίγουν τὰ κλαδγιά,
κλ΄αίγει κὶ Μακρυν΄ίτσα, τοῦ Βόλου τὰ χουργιά.
«Καϋμέν΄ι Χαντζηχρίστου, δὲ dó ᾽καμις καλά,
ποὺ σήκουσις κιφάλι ἀπάνου στὴ Dουρκιά.
Σηκώθηκαν οἱ Τοῦρκοι κὶ οὔλ᾽ ἡj ᾽Αρβανιτιά,
χαλάσαν τὰ Μαdέμια [4]) κὶ οὔλη τὴ bαζαριά.» [5])

---

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 147 καὶ 148 μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου ἀπὸ τὴν Περιστέρα. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Κώστας Καράβατος ἀπὸ τὴν Παλιόχωρα. Τὸ λένε στὶς διασκεδάσεις [3]) Τὸ λένε στὸ Ζαγγλιβέρι. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μαρία Καντζιμπάρου. [4]) Τὸ ὑπ᾽ ἀρ. 151 καὶ 152 λέγονται στὴν ᾽Αρναία. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Μηλιὰ Κυριάκου. [5]) Μαdέμια καὶ Παζαριὰ εἶναι δυὸ περιφέρειες στὴ βόρειο Χαλκιδική.

152. Τοὺ μάθιτι τί γίν΄ηκι τούτου τοὺ καλουκαῖρι;
Τοὺ gλ΄έφτη μας τοὺν βάρησαν, τοὺ gαπιτὰν Βασίλη!
Μάννα δὲν ἔχει νὰ τοὺν gλ΄αίῃ, διρφὴ νὰ τοὺν λυπᾶτι,
τοὺν gλ΄αίει ἡ δόλια συdρουφιά, τοὺν gλ΄αῖν κὶ οἱ bρατίμοι,
τοὺν gλ΄αίει κὶ καπιτάνιους του, τοὺν gλ΄αίει κὶ τοὺ λ΄έει·
«Σήκου ἀπάν, Βασίλη μου, κὶ μὴ βαρυκοιμᾶσ῾ι.
—Ἰγὼ σᾶς λ΄έου δὲν bουρῶ κὶ σεῖς μὶ λ΄έτι σήκου.
Σηκώστις μι, νὰ σηκουθῶ, κὶ βάλ΄τις μι νὰ κάτσου,
κὶ δῶστις μι τοὺ ḍαμπουρᾶ κὶ τοὺ καραdουζένι,
νὰ πῶ τραγούδια θλιβιρὰ κὶ παραπουν΄ιμένα,
νὰ κάμου τὰ ἰβουνὰ νὰ κλ΄αῖν, τοὺς κάμbοι νὰ δακρύζουν,
νὰ κάμου τὴν ἀγάπη μου νὰ χύνῃ μαῦρα δάκρυα,
νὰ χύνουντι στοὺ gόρφου της κὶ ἀπάνου στὴ bουδιά της,
νὰ γένουν φείδια μὶ φτιρά, φείδια μὶ δυὸ κιφάλια.
῾Υγιέ μ᾽, κὶ ἂν bᾶτι στὰ νησιά, στὴν΄ ἔρημη πατρίδα,
τουφέκι νὰ μὴ ρίξ῾ιτι, τραγοῦδι νὰ μὴ bῆτι,
μὴ σᾶς ἀκούσ῾ ἡ μάννα μου κὶ βγῇ κὶ σᾶς ρουτήσῃ.
Νὰ μὴ dὴ bῆτι πέθανα, πῶς εἶμι λαβουμένους,
πῆτι τὴν΄ πῶς παντρεύτηκα σὶ μιὰ κινούργια χώρα,
πῆρα τὴ bλάκα πιθιρά, τὴ μαύρη γῆς γυν΄αίκα
κὶ αὐτὰ τὰ λιανουπέτραδα ἀδέρφια κὶ ἀξαδέρφια.»

153. Κολοκοτρώνης φώναξι, Κολοκοτρώνης λ΄έει·
«Πιδγιά μ᾽, πάψ῾τι τοὺ bόλ΄ιμου, πάψ῾τι κὶ τοὺ τουφέκι,
νὰ κατακάτσ῾ ἡ κουρνιαχτός, νὰ σηκουθῇ ἀντάρα,
νὰ μιτρηθῇ τ᾽ ἀσ῾κέρι μας, νὰ δγιοῦμι πόσοι λείπουν.»
Μιτριοῦdι Τοῦρκοι τρεῖς φουρὲς κὶ λείπουν τρεῖς χιλιάδις,
μιτριοῦdι τὰ κλ΄ιφτόπουλα κὶ λείπουν τρεῖς νουμάτοι [1]).

Θ΄ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

154. Νά ᾽μαν πουλὶ νὰ πέταγα, νά ᾽μαν κὶ χιλιδόνι,
νὰ ἀγνάdιβα τὴ Ρούμιλη, τοὺ δόλιου Μισουλόγγι,
ποὺ πουλ΄ιμοῦν οἱ ῞Ελλ΄ην΄ις ἀdάμα μὶ τοὺς Τοῦρκοι.

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Τάσιος Σαραφιανὸς ἀπὸ τὴν Ἀρναία.

Πέφτουν τουφέκια σὰ βρουχή, dιλ΄έδις σὰ χαλάζι,
᾿Αβdῆ πασ᾿ᾶς ἰφώναζι κὶ ᾿Αβdῆ πασ᾿ᾶς ἰλ΄έει·
«Πάψ᾿τι, πιδγιά μ᾿, τοὺ bόλιμου, πάψ᾿τι κὶ τοὺ τουφέκι,
νὰ κατακάτσ᾿ ἡ κουρνιαχτός, νὰ σηκουθῆj ἀντάρα,
νὰ μιτρηθοῦμι μιὰ βουλά, νὰ δjοῦμι πόσοι λείπουν.» [1]

155. Ἕνα πουλὶ κατέβιν΄ι ᾿ποὺ πάν᾿ ἀποὺ τὴ bόλη,
κ᾿ οἱ Ψαριανοὶ τοὺ πιάσαν΄ι, κάτσαν κὶ τοὺ ξ᾿ιτάζουν.
«Πές μας, πές μας, πουλάκι μου, καν΄ὲ καλὸ χαμπέρι.
—Τί νὰ σᾶς πῶ, ἀβρὲ πιδγιά, νὰ σᾶς παρηγουρέσου.
᾿Ιψ᾿ὲς ἦμαν στοὺ gαφινέ, στοὺ dοῖχ᾿ ἀκουμπισμένους,
κὶ ἄκουσα τοὺ μισαβιρέ, τὴν ἀκρυφὴ κουβέντα,
ποὺ δυὸ σ᾿ὶ δυὸ τοὺ ἔλ΄ιγαν, ποὺ τρεῖς σ᾿ὶ τρεῖς τοὺ λ΄έγουν.
῾Η βασιλιᾶς μᾶς κάκιουσ᾿ι, μᾶς πῆρι σ᾿ὶ καρέζι. [2]
Βάν΄ ἀρματών΄ ἀρματουλοί, φιργάδις κὶ dιλ΄ίνια,
νὰ πὰ νὰ πιάσουν τὴ Ψαριά, τὴν΄ ἔρημη τὴ bόλη.» [3]

156. Τοὺ κρῖμα νά ᾿χ΄ ᾿Αλῆ πασ᾿ᾶς, τοὺ κρῖμα Μουραΐτις,
ποὺ κάμαν τὴ bανάσταση πὰν dὰ Μadιμουχώρια.
Πῆραν μικροί, πῆραν τραννοί, κουράσ᾿α συδιμένα.
Θὰ bῆραν κὶ τὴ Γιάννηνα, ἰνν΄ιὰ μιροῦ ἦταν νύφη,
τὴ bὰν bρουστά, δὲ παΐν΄ι, πίσου, δὲν ἀπουμέν΄ει.
«Πουρπάτ᾿χ΄ι, νύφη μ᾿, ταπεινὰ κὶ πίσου μὴ gοιτάζῃς,
μὴ gαμαρώνῃς τὰ φλουργιὰ κὶ αὐτὰ τὰ καραγρόσ᾿α.
—Δὲ gαμαρώνου τὰ φλουργιὰ νοὐδὶ τὰ καραγρόσ᾿α,
τοῦ γιοῦ σ᾿ οἱ πόνοι μὶ βαροῦν, τοῦ γιοῦ σου τὰ φαρμάκια,
ποὺ εἶδα ποὺ τοὺν ἔσφαξαν πάνου στὰ γόνατά μου,
κὶ μένα Τοῦρκοι μ᾿ ἔπιρναν καdίνα νὰ μὶ κάμουν.
Κάλλιου νὰ δjῶ τοὺ αἷμα μου στὴν γῆς νὰ κουκκινίζῃ,
πέρι νὰ δjῶ τὰ μάτια μου Τούρκους νὰ τὰ φιλήσῃ.» [4]

---

[1] Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μηλιὰ Κυριάκου. [2] Καρέζι· λέξις τουρκική· σημαίνει δυσμένεια. [3] Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Ζιοῦπος, χρονῶν 52, ἀπὸ τὴ Λόκοβη. Τὸ ἴδιο λέγεται καὶ στὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς μετὰ τὸ στίχ. 10 εἶναι κὶ ἄλλοι δυό.

Κ᾿ οἱ Ψαριαν΄οὶ δὲν ἤξιραν, πιάσαν κὶ στουλιστῆκαν,
βάζουν ἁρμάδα τὰ φλουριά, ἁρμάδα κὶ τ᾿ ἀσ᾿ῆμι.

[4] Τὰ ὑπ᾿ ἀρ. 155 καὶ 156 μοῦ τὰ εἶπε ὁ Δημήτριος Νέστωρ, χρονῶν 40, ἀπὸ τὰ Βραστά. Λέγονται στὰ νυχτέρια καὶ στὰ τραπέζια.

157. Πικρὰν τοὺ λένι τὰ πουλιά, τῆς ἄνοιξης τ' ἀηδόνια,
τοὺ λέει κ' ἕνας καλόγιρους 'ποὺ τὴν ῾Αγία Λαύρα·
«Πιδγιά μ', γιὰ πάριτι κιρόν, νὰ ξ῾ιμουλουγηθῆτι,
πιδγιά μ', νὰ μιταλάβιτι, καλὰ νά 'τοιμασ῾τῆτι,
γιατὶ θ' ἀνοίξ῾ ἡ πόλ΄ιμους, τοὺ τούρκικου τουφέκι,
θὰ λυπηθῇ ἡ Πειριᾶς, θὰ κλάψη ἡj 'Αθήνα,
θὰ κλάψουν οὗλα τὰ χουριὰ μέσ' τὴ Μακιδουνία.
Τοὺ Βάσ῾ου μας τοὺν σκότουσαν στῆς Καστοριᾶς τὰ μέρη.
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ε΄ 142,3.

158. Dὰς εἶχαν ἔρτ΄ οἱ 'Απουκρὲς κ' οἱ δώδικα 'Αποστόλοι,
τότ' ἦρτι κὶ Σιλὶμ ἀγᾶς, τὰ δέκατα νὰ μάση,
κὶ δέκατα δὲ μάζουν΄ι, μοὺ γύριβι κουρίτσια.
«Λᾶτι, κουρίτσια, στοὺ νουdᾶ, γιὰ νὰ μὶ τραγουδήσ῾τι.
Χίλια φλουργιά 'χου στοὺ χαρτὶ κὶ ἱκατὸ στὴ τζ῾έπη,
οὗλα τὰ δίνου μιὰ βουλά, γιὰ νὰ μὶ τραγουδήσ῾τι.»

159. ῞Ενας πασ῾ᾶς διαβαίνει κὶ ἄλλους ἔρχιτι,
γυρεύουν τοὺ Γιουργάκη τοὺ Νικητιανό. [1])
Γιουργάκης τρώει κὶ πίνει πάνου στὰ βουνά,
τρώει ἀρνιὰ ψημένα, πίν΄ γλυκὸ κρασ῾ί.
«Γιὰ τρῶτι, παλληκάρια μ', κὶ γιὰ πίν΄ιτι,
τὰ σ῾πίτια κὶ ἂν μᾶς κάψουν κὶ ἄλλα φκιάνουμι,
γυναῖκις κὶ ἂν μᾶς πάρουν κὶ ἄλλις παίρνουμι,
μαννοῦλ΄ις κὶ ἂν μᾶς πάρουν, τί θὰ κάμουμι;»

160. Σὰν gίνησ῾ ἡj 'Αμὲρ ἀγᾶς μέσα στὴ Σκιὰ νὰ πάη,
τοὺν ἀκλουθοῦσαν γέρουντις, τοὺν ἀκλουθοῦν παπᾶδις,
τοὺν ἀκλουθάει κ' ἡ παπαδιὰ μὶ μῆλα στοὺ μαdῆλι,
μὶ μῆλα, μὶ τραντάφυλλα, μὶ τραγανὰ κιράσ῾α.
«Γύρισι πισ', 'Αμὲρ ἀγᾶ, γιὰ νὰ σ῾ὶ παραγγείλου,
γιὰ νὰ μὶ σ῾τείλης καμουχᾶν κὶ τοὺ bαπᾶ φιλόνι
κὶ τοὺ μικρό μας τοὺ πιδὶ χαρτὶ καὶ καλαμάρι.» [2])

---

[1]) ῾Ο καπετὰν Γιουργάκης ἦταν ἀντάρτης ἀπὸ τὴ Νικήτη τῆς Χαλκιδικῆς. ῏Ηταν τὸ φόβητρο τῶν Τούρκων. Καταδιώχτηκε πολύ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ πιασθῇ. ῎Εδρασε στὴ Χαλκιδικὴ κατὰ τὸ 1888 - 1900. [2]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 158, 159 καὶ 160 μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου ἀπὸ τὰ Βραστά. Λέγονται στὸ τραπέζι.

161. Τοῦ Λεωνίδα τοὺ σπαθί,
Κουλουκουτρώνης τοὺ φουρεῖ,
Τούρκους κὶ ἂν dοὺ δjῇ, λιγών΄ει
κὶ τοὺ αἷμα του παγών΄ει.
Πουλ΄ιμοῦν στὰ Δουλιανά,
κλ΄αῖν οἱ μάνν΄ις γιὰ παιδγιά,
πουλ΄ιμοῦν μέσ᾽ τοὺ Βαλτέτσι,
πέφτουν Τοῦρκοι θὰ λιλέκοι,
πουλ΄ιμοῦν καὶ στὴ Λαλά,
φουνάζ᾽ν οἱ Τουρκ΄ Ἀλλάχ! Ἀλλάχ!

Παραλλαγὴν βλ. Passow ἀρ. 269α.

162. Τρεῖς πιρδικούλ΄ις κάθουνταν στοὺ gάbου στὴν Ἀθήνα,
εἶχαν τὰ νύχια κόκκινα κὶ τὰ φτιρὰ βαμμένα,
εἶχαν κὶ τὰ κιφάλια τους στοὺ αἷμα βουτηγμένα.
Ἀποὺ βραδὺς μοιργιουλουγοῦν κὶ τοὺ ταχὺ φουνάζουν.
Τρίτη, Τιτάρτη θλιβιρή, Πέφτη φαρμακουμένη,
Παρασ῾κιβὴ ξ῾ημέρουν΄ι, νὰ μή ᾽χι ξ῾ημιρώσ῾ει,
νάφ᾽ οὔdας ἔβαναν βουλή, τοὺ bόλιμου νὰ πιάσουν.
Καραϊσκάκης φώναξ῾ι πάν᾽ ἀπού τ᾽ ἄλουγού του·
«Ποῦ ᾽σ῾τι, βρὲ Ρουμιλιῶτις μου, πιδγιά μ᾽ ἀντρειουμένα!
Γυμνώσ῾τι τ᾽ ἀλαφρὰ σπαθγιὰ κὶ ρίξ῾τι τὰ τουφέκια,
βάν΄τι τοὺς Τούρκους στὰ bρουστὰ κὶ κόψτι κὶ σκουτώσ῾τι.»
Ἦρτι μιντάνι [1]) τοῦν Τουρκῶν, πιζοὶ κὶ καβαλλάροι,
δὲν ἦταν λίγ΄ οὔτι πουλν΄οί, ἦταν ἰννιὰ χιλιάδις.
Πρώτου γιουροῦσ῾ι πὄκαμαν, δεύτιρου τράκου κάμινουν,
λαβών΄ιτι Καραϊσκᾶς κὶ καπιτὰν Νικήτας.
Κὶ Καραΐσκους φώναξ῾ι, ψιλὴ φουν΄ίτσα βγάζ῾ει.
«Ἕλλ΄ην΄ις, μὴ gιουτέψιτι [2]), πιδγιά, μὴ φουβηθῆτι,
κὶ πάρ᾽ τοὺ γιοῦχα ἡ Τουρκιὰ κὶ ᾽ρτῇ κὶ μᾶς χαλάσῃ.
Σὰν Ἕλλ΄ην΄ις βαστάξ῾ιτι κὶ θὰ Gρικοὶ σταθῆτι,
κ᾽ ἰγὼ κὶ ἂν λαβώθηκα κὶ εἶμι πληγουμένους,
τώρα θὰ πάου στὴ Gούλουρη κὶ στὴ Φαν΄ιρουμέν΄η,
ποὺ ᾽νι βασιλικὸς γιατρός, πάει κὶ μὴ γιατρέψῃ.» [3])

Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Ι΄ 103,131. Πρβλ. καὶ τὸ ἑπόμενον.

---

[1]) Ἐσφαλμένον ἀντὶ μ ε ν τ ά τ ι=βοήθεια. [2]) Κ ι ο υ τ ε ύ ο υ=φοβοῦμαι, δειλιάζω. [3]) Τὰ ὑπ᾽ ἀριθ. 161 καὶ 162 μοῦ τὰ εἶπε ὁ Ἰωάννης Κάσσανδρος ἀπὸ τὰ Βραστά. Τὰ λένε στὰ νυχτέρια καὶ στὶς διασκεδάσεις.

163. Νησιῶτις κάμουν τὴ βουλὴ νὰ πᾶν νὰ πουλ΄ιμήσουν.
Καραϊσκάκης τ' ἄκουσ^ει, πουλὺ τοὺν βαρυφάν΄κι,
κὶ τοὺ τζ^εαούσ^εη ἔκραξ^ει κὶ τοὺ σιΐζη λέει·
«Σιΐζη, στρῶσ^ει τ' ἄλουγου, θὰ πὰ νὰ πουλ΄ιμήσου.»
Κὶ τοὺ σπαθί του ἔβγαλ΄ι κὶ πάει νὰ πουλ΄ιμήσ^εη.
Πικρὴ βουλιὰ τοὺν χτύπησ^ει, πικρὴ φαρμακουμένη,
κὶ οὖλου τ' ἀσ^εκέρι κιούτιψι κὶ οὖλα τὰ παλληκάρια
κὶ αὐτὸς τ' ἀσ^εκέρι φώναξ^ει, σ^ετέκει κὶ διατάζει·
«Πιδγιά μ', νὰ μὴ σκρουπήσ^ειτι κὶ ἀφήστι τὰ ταμπούρια,
κὶ 'γὼ θὰ πάου στὴ Gούλουρη, νὰ γειάνου τοὺ γιαρᾶ μου,
σ^εὶ πέντι μέρις εἶμι δῶ, σ^εὶ δέκα θὰ γυρίσου.»
Κὶ Κιουταχὴς τοὺς πλάκουσ^ει μ' εἰκουσιουχτὼ χιλιάδις,
ἐμπρὸς τοὺς πῆρ' σὰν bρόβατα, σκουτώνει κὶ τοὺς κόβει.
Κ' οἱ στρατηγοὶ σὰν τ' ἄκουσαν, πῆγαν νὰ πουλ΄ιμήσουν,
χίλια κιφάλια πῆρ' αὐτῶν κὶ ζουντανοὶ τρακόσ^εοι.
Κὶ ἔτσι ἰχαθήκανι τ' ἀντρεῖα παλληκάρια. [1])

Πρβλ. Passow ἀρ. 266. Πρβλ. τὸ προηγούμενον.

164. Ἕνα πουλάκι ξ^εέβγιν΄ι 'ποὺ μέσα ἀποὺ τὴν Νίbρου,
κὶ ἄλλου πουλὶ τοὺ ρώτησ^ει κὶ ἄλλου πουλὶ τοὺ λέγει·
«Πουλί, 'ποὺ ποῦθι ἔρχισ^ει κὶ ποῦθι κατιβαίνεις;
—'Αποὺ τὴν Νίbρου ἔρχουμι, στὴ Σκόπιλου πααίνου,
πάου τὰ χιριτήματα στὴ gαπιτὰν Στρατίνα,
νὰ μὴν ἀλλάξῃ τὴ Λαbρή, νὰ μὴ λαbρουφουρέσῃ,
τὶ τοὺ Στρατὴ τοὺν βάρισαν, τοὺν ἔχουν λαβουμένουν.»
Στρατίνα ἅμα τ' ἄκουσ^ει, πέφτει σὶ μαῦρα ροῦχα. [2])

165. Σαββάτου μέρα ἤταν΄ι, πλησίαζ^ει τοὺ βράδυ,
ποὺ πιάσαν΄ι τοὺ ἔρημου, τοὺ τρουμιρὸ 'Αρκάδι. [3])
Τοὺ πιάσαν κὶ τοὺ σ^εκέdζ^ειβαν [4]) κὶ τοὺ πουλυουξ^ειτάζουν.
«'Αρκάδι μου, δὲ μᾶς μιλᾶς, 'Αρκάδι μ', δὲ μᾶς λ΄έγεις;

---

[1]) Τὸ βρῆκα γραμμένο σὲ ἕνα τετράδιο ἀπὸ τὸν 'Αθανάσιο Πετρίτση, ποὺ γεννήθηκε καὶ κατοικοῦσε στὰ Βραστά. Πέρυσι πέθανε 70 χρονῶν.

[2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ. [3]) Ἀρκάδι· προφανῶς πρόκειται περὶ τῆς περιφήμου κρητικῆς μονῆς, ἡ ὁποία εἰς τὸ ᾆσμα παρεφθάρη εἰς πλοῖον. [4]) Σ^εκέdζ^ειβαν· τὸ ρῆμα σ^εκιdζ^εεύου· βασανίζω· ἀπὸ ἕνα ὄργανο βασανιστικὸ (σ^εκιdζ^εεά).

—Τί νὰ σᾶς πῶ, ἀδέρφια μου, τί νὰ σᾶς οὑμιλήσου!
Γλῶσσα δὲν ἔχου νὰ σᾶς πῶ, γλῶσσα νὰ σᾶς μιλήσου.
Στοὺ Κίς-Κουλ'ὲ μ' ἀράξανι μαύρου κὶ ἀραχνιασμένου.
—Τί ἔκαν'ις, 'Αρκάδι μου, κὶ σᵉ ἤφιραν διμένου;
—Καdίπουτις δὲν ἔκαμα κὶ μ' ἤφιραν διμένου.
Στοὺ Κίς-Κουλ'ὲ μ' ἀράξαν'ι μαύρου κὶ ἀραχνιασμένου.»
Οἱ Ἄγγλοι δὲν ἰσθάνουντι, οἱ Ροῦσσοι δὲ λυποῦντι,
κὶ τοῦν Κρητῶν τοῦν ἀδιλφῶν τοὺ αἶμα πάει χαμένου. [1])

166. Κίνησᵉι ἡj 'Αρβανιτιὰ τοὺν ἄμμου τοὺ θαλάσσι,
νὰ πὰ πατήσουν τοὺ Μουργιᾶ, τὴν ἔρημη 'Αθήνα.
Πῆραν μανν'ίτσις μὶ πιδγιά, νυφίτσις μὶ τοὺς ἄντρις,
πῆραν κὶ μία νιόνυφη, τρίου μιροῦ νυφούλα,
πὄχει τὰ τέλια στὰ μαλλιὰ κὶ τὰ φλουργιὰ στὰ στήθια.
Τὴ bῆραν κὶ τὴ bάϊναν πὰν στοὺ Πασᵉᾶ κουνάκι,
πέντι πασᵉᾶδις τὴ ρουτοῦν κὶ δέκα τὴ ξᵉιτάζουν.
«Νυφούλα μ', δὲ badρεύισᵉι, Τούρκουν ἄdρα δὲ bαίρνεις,
νὰ κουσᵉκιν'ίζῃς τὰ φλουργιά, νὰ δρουμουν'ίζῃς [2]) τ' ἄσπρα;
—Κάλλιου νὰ δjῶ τοὺ αἶμα μου στὴν γῆς νὰ κουκκιν'ίζῃ,
πέρι νὰ δjῶ τὰ μάτια μου Τούρκους νὰ τὰ φιλήσῃ.» [3])

167. 'Dὰς ἦρτι τοὺ Σαββάτου, τοὺ Μέγα Σάββατου,
κὶ οἱ καλὲς οἱ μέρες κὶ λόγους ἡ καλός,
κὶ ἦρταν 'Αρβαν'ίτις στοὺ bουλύγυρου
κὶ φέρνουν δυὸ κουρίτσια ἀποὺ τοὺ Μουργιᾶ,
τό 'να τοὺ λὲν Μιτάξου, τ' ἄλλου 'Αταίριαστου.
Κὶ βγῆκι ἡ Παγώνα, ἡ ἀρχόντισσα,
κὶ ἀγόρασᵉι τοὺ ἕνα, τοὺ καλύτιρου.
Κἂν χρόνου δέ dου εἶχι κὶ τοὺ σᵉύδιψι, [4])
στοὺ χρόνου τοὺ παdρεύει, βαριαρρώσᵉτησᵉι.
Τὴ μάννα τ' παραgέλ'ν'ει μιὰ παραgιλιά.
«'Αγλήγουρα νὰ ἔρτῃς ὥς τοὺ πρόγιουμα
κὶ ὥς τοὺ καλὸ τοὺ γιόμα νά 'ρτῃς ὥς ἰδῶ.

---

[1]) Τὸ ὑπ' ἀρ. 165 μοῦ τὸ εἶπε στὸν Ταξιάρχη ὁ Παῦλος Βαγιωνᾶς, χρονῶν 32. [2]) Δρουμουν'ίζου· ἀπὸ τὸ δρουμόν', κόσκινο μὲ μεγάλες τρύπες. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Ζοῦπος στὸν Ταξιάρχη.
[4]) Σ'υδεύου· ἀρραβωνιάζω.

Ἀκοῦς, γλυκειά μου μάννα, τί παρήγγειλα;
Καλὰ νὰ τοὺν badρέψης τοὺ Γιαννάκη μου,
καλὴ ν'ύφ' νὰ τοὺν δώσ^εης τοὺν ἀταίργιαστου,
νὰ μνοιάζ^ε ἰμὲ στὰ μάτια, ἰμένα στοὺ κουρμί,
κὶ τὰ λιανὰ μιρτζ^εάνια στοὺν ἄσπρου τοὺ λ'ιμό.»
Κὶ ὥς που νὰ ἀπαφήκη, ψυχουμάχησι.
Τὴν gλ'αῖν οὗλους ἡ κόσμους κὶ οὗλα τὰ χουργιά,
μὰ θὰ dὴ gλ'αίει ἡ Γιάννης, τὴν ἀν'έταζι.
«Σήκου, Μιτάξου, σήκου, κουρμὶ ἀταίργιαστου.» [1])

Ι' ΣΑΤΥΡΙΚΑ

168. Γιάνν'ινα, Γιαννάκινα,
νὰ μὴ bᾶς γιὰ λάχανα,
νὰ μὴ bᾶς γιὰ λάχανα,
θὰ μᾶς φέρης βάσανα.
Νὰ μὴ bᾶς κὶ στοὺ μαdρί,
θὰ μᾶς φέρης ἀdρουπή.
Νὰ μὴ bᾶς κὶ γιὰ πουρνάρια,
θὰ σ^εὶ βροῦν τὰ παλληκάρια.
Νὰ μὴ bᾶς γιὰ ριπανίδις [2]),
θὰ σ^εὶ βροῦν κὶ οἱ bικτσῆδις [3]).

169. Καλότυχους ποὺ μ' ἀγαπάει κὶ θέλει νὰ μὶ πάρῃ!
Τοὺν' ὕπνου γὼ τοὺν ἀγαπῶ κὶ τοὺ κρασ^εὶ τοὺ πίνου,
δυὸ κανατοῦδις τοὺ προυΐ κὶ δυὸ τοὺ μισημέρι
κὶ τοὺ ἡλιουβασίλιμα στραγγάου τὴ βαρέλα.
Κὶ ἂν μὴ ρουτήσ^ετι γιὰ προικιά, ἔχου τρία μαντήλια,
τό 'να τοὺ δίνου τοὺ bαπᾶ κὶ τ' ἄλλου τοὺ gουbάρου,
τοὺ τρίτου τοὺ καλ'ύτερου τοὺ ζώνουμι στὴ μέση,
κὶ παίρνου δίπλα τοὺ χουρό, τοὺ ἔβγαζα στὴν ἄκρη [4]).
Γύρισμα: δουλεύτρα γώ.

Πρβλ. Πέτση 147, 233. Λαογραφία Ι' 100, 122.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Ἰωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά. Λέγεται στὰ νυχτέρια. [2]) Ριπανίδις=εἶδος χόρτου. [3]) bικτσῆδις=ἀγροφύλακες. Τὰ ὑπ' ἀρ. 168, 170 καὶ 171 λέγονται στὰ Βραστὰ στοὺς χοροὺς τὶς Ἀποκριές. Μοῦ τὰ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ. [4]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο τὶς Ἀποκριές. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα.

170. Σαράντα μέρις μιλιτῶ
νὰ πάου στοὺ πν'ιβματικό.
Παaίνου μιά, παaίνου δυό,
δὲν dοὺν ἴβρίσκου μουναχό.
Πάου μιὰ Κυριακὴ προυΐ
κὶ τοὺν ἴβʿρίσκου στοὺ κιλλ'ί.
«Παπᾶ μου, ξʿιμουλόγα μι,
τὰ κρίματά μου ρώτα μι.
—Τὰ κρίματα σ' εἶνι πουλλὰ
κὶ ἀγάπη νὰ μὴ πιάσῃς πιά.»
Πάει ἡ παπᾶς στὴν ἰκκλησιά,
κὶ 'γὼ πάου στὴ bαπαδιά.
Πάει ἡ παπᾶς στὶς ὧρις του
κὶ 'γὼ πάου στὶς κόρις του.

Γύρισμα: Σαράντα μέ- κὶ βάϊ, βάϊ, βάϊ,
κὶ ζbὰμ κὶ ζbοὺμ κὶ ἀμὰν ἀμάν.

Πρβλ. Λαογραφία Ϛ' 638,9.

171. Ἡ δυόσμους κὶ βασιλικὸς κὶ τοὺ μακιδουνῆσʿι,
τὰ τρία ἰμαλώνανι κὶ πάϊναν στὴ gρίσʿη.
«Σουπᾶτι, βρουμουλούλουδα, κὶ μὴ bουλυουπιν'έσʿτι.
'Ιγώ 'μι 'νὰς βασιλικὸς κὶ πάλ'ι δὲ bιν'οῦμι.
'Ποὺ μένα φκιάνουν ἀκκλησʿὲς κὶ μέγα μανασʿτήρια,
'ποὺ μένα ψʿέλνουν ἅγιασμοὶ μὶ τοῦ παπᾶ τοὺ χέρι.»

Πρβλ. Λαογραφία Ι' 60,26.

172. Δὲ σʿὶ τού 'πα μιά, μαννά μου, δὲ σʿὶ τού 'πα δυό,
δὲ σʿὶ τού 'πα τρεῖς κὶ πέντι γὼ θὰ παντριφτῶ;
Γὼ θὰ πάρ' τοὺ κῦρ Θανάση, τοὺ bαλληκαρᾶ,
ἅποὺ ξʿέρει κὶ χουρεύει κὶ λιανουπατεῖ,
ποὺ φουρεῖ τὴ φουστανέλλα πάν' στὰ στήθια του,
κὶ τοὺν bέφτ' ἑνὰ μιτζʿίτι πάν' στὰ γόνατα,
κ' ἤσʿκυψα, γιὰ νὰ τοὺ πάρου, κὶ μὶ φίλησʿι.
«Θὰ φιλήσῃς, θὰ τσιμπήσῃς τί καλὸ θὰ dῆς;» [1])

173. «'Αμάν, bρὲ μυλουνᾶ,
νὰ μ' ἀλ'έσῃς τ' ἄλισμα.
—Δὲν ἔχουμι ν'ιρό,
δὲν ἔχουμι κιρό.
Πάρι, κορή μου,
γιὰ πάρι τ' ἄλισμά σου
κὶ σῦρι στοὺ καλό.
—'Αμάν, bρὲ μυλουνᾶ,
θὰ πιθάνουν τὰ πιδγιά.
Τὰ δυό μου μάτια εἶν'ι δικά σου,
ν' ἀλέσῃς τ' ἄλισμα.
—Δὲν ἔχουμι κιρό,
δὲν ἔχουμι ν'ιρό.
Πάρι, κορή μου,
γιὰ πάρι τ' ἄλισμά σου
κὶ σῦρι στοὺ καλό.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα. Λέγεται στὸν Πολύγυρο τὶς 'Αποκριές.

—᾿Αμάν, bρὲ μυλουνᾶ,
θὰ πιθάνουν τὰ πιδγιά.
Τὰ δυό μου χέρια εἶν΄ι δικά σου,
ν᾿ ἀλέσῃς τ᾿ ἄλισμα.
—Δὲν ἔχουμι ν΄ιρό,
δὲν ἔχουμι κιρό.
Πάρι, κορή μου,
γιὰ πάρι τ᾿ ἄλισμά σου
κὶ σῦρι στοὺ καλό.
—᾿Αμάν, bρὲ μυλουνᾶ,
νὰ μ᾿ ἀλέσῃς τ᾿ ἄλισμα.
Τὰ δυὸ βυζιά μου εἶν΄ι δικά σου,
ν᾿ ἀλέσῃς τ᾿ ἄλισμα.
—Τώρα ἔχουμι ν΄ιρό,
τώρα ἔχουμι κιρό.» ¹)

174. Κίνησιν ἡ Γιρακίνα
κὶ ν΄ιρὸ πάϊσι νὰ πάρῃ,
κ᾿ ἔπισι μέσ᾿ τοὺ πηγάδι
κ᾿ ἔτριξαν μικροὶ μιγάλοι.
Κ᾿ ἔτριξα κὶ γὼ καϊμένους
κ᾿ ἔτριξα νὰ τὴν ἰβγάλου.
«Μὴ φουβᾶσι, Γιρακίνα,
γὼ θὰ ἔbου νὰ σ῾ὶ βγάλου
κὶ γυναίκα θὰ σ῾ὶ πάρου». ²)

175. «Βασίλου μ᾿, τὰ κουμπούρια σου μὶ τί τά ᾿χεις γιουμᾶτα;
Βασίλου μ᾿, μαυρουμάτα,
βαριὰ ᾿ν᾿ π᾿ ἀναθιμά da.
—Τό ᾿να τό ᾿χου μὶ bαγλαρμᾶ ³), τ᾿ ἄλλου ἀριὰ γιουμάτου.»

176. Βασίλου μ᾿, πάρ᾿ τὴ ρόκα σου κὶ σῦρι στοὺν ῞Αη Γιάννη,
στὴν ἄκρη στοὺ bουστάνι,
νὰ δῇς πουπούνια θὰν ἀρνιά, καρπούζια θὰ gρυάρια,
dς Βασίλους τὰ πουδάρια.

177. Κάτου στοὺ γιαλό, στοὺν ἄμμου,
φκιάνουν τὰ καβούρια γάμου
κὶ παdρεύουν τὴ Μαλάμου
κὶ τὴ dάζουν κὶ τὴ δίνουν
πυρουσ῾τγιὰ μ᾿ ἕνα πουδάρι
κὶ γαδούρα μ᾿ ἕνα μάτι.

178. «῎Adι, μαρὴ κουρίτσια, νὰ πααίνουμι,
γιὰ ἴτσια, γιὰ λουλούδια, γιὰ τραντάφυλλα.
—Σύρτι, σύρτι, κουρίτσια, γὼ δὲν ἔρχουμι.

---

¹) Λέγεται στὰ Βραστά. Τὸ λένε, γιὰ νὰ πειράζουν τοὺς μυλωνᾶδες. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Νικόλ. Παπαθωμᾶς, χρονῶν 45, ἀπὸ τὰ Βραστά.

²) Λέγεται στὰ Βραστά. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γ. Καραμπούκας.

³) bαγλαρμᾶς· λέξη τούρκικη καὶ σημαίνει δύο μολύβια δεμένα. Αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς γιὰ τὰ ἀγριογούρουνα,

Φουβοῦμ' ἀποὺ τοὺ Γιάννη, τοὺ Πλανόγιαννου,
ποὺ γέλασ'ι κουρτσούδια κὶ τὰ φίλησ'ι,
μὶ πλάν'ιψι κὶ μένα κὶ μὶ φίλησ'ι.
—'Η Γιάννης πάει στὴ bόλη, πλιὰ δὲν ἔρχιτι.
Μαρή, κὶ ἂ δjῆς τοὺ Γιάννη, πῶς θὰ σ'ὶ φανῇ;
—'Ιγὼ θὰ δjῶ τοὺ Γιάννη, σ' ὥρα σφάζουμι
κὶ μαχιρώνουμι. [1])

Πρβλ. Πέτση 142, 224·

179. Πέντι πουντικοὶ βαρβάτοι
μᾶς χαλάσαν τοὺ κριββάτι,
κὶ ἄλλ'νοι τρεῖς μουνουχισμένοι
μᾶς τοὺ φκιάναν οἱ καϊμένοι. [2])

180. Τοὺ ψύλλου τοὺν gαλ'ίγουναν μέσα εἰς τοὺ παζάρι.
Σὰν ἔδουσ'ι κὶ κλώτσησ'ι, σειΐσ'κι τοὺ παζάρι.
Τοὺ ψύλλου τοὺν ἰφόρτουναν ἰννιὰ κοιλὰ ρουβίθια
κὶ πάνου πανουσάμαρα τρακόσ'α κουλουκίθια.
Ἔχει κὶ ἀbέλι στὰ Βρ[αστ]ὰ κὶ κάνει τρεῖς ρουΐτσις,
ἰννιὰ βαρέλια γιούμουσ'ι κὶ τρία καρτιροῦσαν. [3])

181. Ἕνας νιὸς 'π' 'Ανατολὴ
κὶ ἄλλη μιὰ κὶ κείν' 'ποὺ κεῖ
δῶσαν κὶ ἀdαμώσανι
στοὺ dραννὸ τοὺ bουταμό.
«Πάρ' τα, μωρὲ νιέ μου, πάρ'τα
πάρ' τα τὰ παπούτσια μου,
πάρ' τὰ παπουτσάκια μου,
νὰ διαβῶ τοὺ bουταμό.
—Δὲ dὰ θέλου, δὲ dὰ παίρνου,
δὲ dὰ παραδέχουμι.
—Πάρ' τὰ παπουτσάκια μου,
θὰ σ'ὶ δώσου φίλημα.
—Δό μ', κουρή μ', τοὺ φίλημα,
νὰ πάρου τὰ παπούτσια σου.
—'Ιὰ ἰκεῖ, ἰὰ παραπάν',
νὰ φανοῦν τ' ἀbέλια μας.»
«Φάνηκαν τ' ἀbέλια μας,
δό μ', κουρή μ', τοὺ φίλημα.
—'Ιὰ ἰκεῖ, ἰὰ παραπάν',
νὰ φανοῦν τὰ σ'πίτια μας.»
«Φάνηκαν τὰ σ'πίτια μας,
δό μ', κουρή μ', τοὺ φίλημα.
—'Ιὰ ἰκεῖ, ἰὰ παραπάν',
νὰ φανοῦν κὶ οἵj αὐλές.»
«Φάνηκαν κὶ οἵj αὐλές,
δό μ', κόρη μ', τοὺ φίλημα.

---

[1]) Τὰ παραπάνω τραγούδια, ὑπ' ἀρ. 175, 176, 177 καὶ 178, τὰ λένε στὰ Βραστὰ τὶς 'Αποκριές. Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου.

[2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Δημήτριος Νέστωρ ἀπὸ τὰ Βραστά. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μαρία Χαλκιαδούδη ἀπὸ τὴν Κρήμνη.

—Ἔβγα, μάννα μ', στοὺ bαλκόν', Δός τουν ἄχυρου νὰ τρώῃ,
φέρνου ἕναν γάδαρου. κότσαλα νὰ ρουκανάῃ.» [1])

Πρβλ. Πέτση 136,21. Λαογραφία Δ' 555.

182. «Λᾶτι, κουρίτσια, στοὺ χουρό,
τώρα ποὺ ἔχιτι κιρό,
γιατ' αὔριο παdρεύισ^ε^τι,
στοὺς ἄντρις σας bιρδεύισ^ε^τι.
Δὲ σᾶς ἀφήν' οἱ πιθιρές,
νὰ πᾶτι κεῖ ποὺ 'νι χαρές,
δὲ σᾶς ἀφήν' ἡ πιθιρός,
νὰ πᾶτι κεῖ ποὺ 'νι χουρός,
δὲ σᾶς ἀφήνουν τὰ πιδγιά,
νὰ πᾶτι κεῖ στὴ γειτουνιά,
δὲ σᾶς ἀφήν' οἱj ἄdρις σας,
νὰ πᾶτι στὶς μαννάδις σας.
—Τοὺς ἄντρις τοὺς μιθύζουμι
κὶ τοὺς ἀπουκοιμίζουμι,
κὶ τὰ πιδγιὰ τὰ δέρνουμι
κὶ στοὺ σκουλειὸ τὰ σ^ε^τέλνουμι,
κὶ τὴ gακιὰ τὴ bιθιρὰ
τὴ βάνου ἀπάν' στὴ bυρουσ^ε^τγιά, [2])
κὶ τοὺ gακὸ τοὺ bιθιρὸ
τοὺν gάμνου ὅπους θέλου γώ.
Τοὺν στρώνου δῶ, τοὺν στρώνου κεῖ,
τοὺν στρώνου ὄξου στὴν αὐλή,
τοὺν βάζου κὶ προυσ^ε^κέφαλου
ἕνα γαδουρουκέφαλου.» [3])

Πρβλ. Λαογραφία Θ' 251,7.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα ἀπὸ τὸν Πολύγυρο. Εἶναι σὲ ἰαμβικοὺς ὀκτασυλλάβους, γιατὶ τὸ ἀπαιτεῖ ὁ ρυθμὸς τοῦ χοροῦ, ποὺ λέγεται σταυρωτός, καὶ τὸ μέλος. [2]) Πυρουσ'τγιὰ εἶναι ἕνα σιδερένιο σκεῦος μὲ τρία πόδια, πάνω στὰ ὁποῖα εἶναι ἕνας κύκλος ἢ ἕνα τρίγωνο ἐπίσης σιδερένιο κολλημένο. Ἡ πυρουσ'τγιὰ τοποθετεῖται στὸ τζάκι καὶ πάνω σ' αὐτὴ ἡ κατσαρόλα. [3]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα

ΙΑ΄ ΓΝΩΜΙΚΑ

183. Σὰ σουθῇ τ' ἀλεῦρι, τότ' εἶνι τὰ στινά,
κακιών' ἡ κυρὰ νύφη κὶ ρίχνει τὰ φλουργιά.
«Γύρισι, μωρὲ νύφη, κὶ πάρι τὰ φλουργιά,
ὅσου νὰ ἔρτ' ἡ Πέφτη κὶ ἡ Παρασ^εκιβή,
νὰ πὰ σ^εὶ πάρου ἀλεῦρι μ' οὕλου τοὺ σακκί.» [1])

184. Τοὺ κέντισμα 'νι γλέντισμα κὶ ρόκα 'νι καμάρι,
ἡj ἔρημους ἡj ἀργαλειὸς σταναχουργιὰ μιγάλ'η. [2])

185. Σήμιρα στοὺ σ^επιτάκι μου εἶχα ξ^ειφαđουσύνη,
ξ^ειφάđουνα τοὺν Ἄγγιλου κὶ τοὺ Χριστὸ κιρνοῦσα
κὶ τὴ gυρὰ τὴ bαναγιὰ πουλὺ πιρικαλοῦσα,
νὰ μὶ χαρίσῃ τὰ κλειδγιά, κλειδγιὰ τοῦ παραδείσου,
ν' ἀνοίξου τοὺ bαράδεισου νὰ δjῶ τί ἔχει μέσα.
'Ανοίγου 'π' τὴ διξ^ειὰ μιργιά, διξ^ειὰ τοῦ παραδείσου,
γλέπου φτουχοί, ποὺ κάθουđαν στοὺν ἥλιου, στοὺ bρουσ^εήλιου,
κρατοῦσαν κὶ στὰ χέρια τους ποὺ μιὰ χιρ^εὰ λουλούδια.
'Ανοίγου 'π' τὴ ζ^ειρβ^εὰ μιργιά, ζ^ειρβὰ τοῦ παραδείσου,
γλέπου ἀρχόđοι κάθουντι στὴ bίσσα, στὴ κατράν'η,
κρατοῦσαν κὶ στὰ χέρια τους 'ποὺ μιὰ σακκούλα γρόσ^εια.
«Βρὲ νά, φτουχ'έ μ', ἕνα φλουρί, κὶ δό μ' ἕνα λουλοῦδι.
—'Ιδῶ φλουργιὰ δὲ χρειάζουντι, φλουργιὰ κὶ καραγρόσ^εια,
μόνου θυμνιάμα κὶ κηρὶ κὶ καθαρὴ ψυχή σου.»
Πρβλ. Πέτση 135,209. Λαογραφία Θ΄ 236,7.

186. Ἕνας γέρους γέρουντας
κὶ οὔδι τόσου γέροντας,
τριακόσ^εια δυὸ χρονοῦ,
μαύρουν καβαλλ'ίκιβι,
τὰ βουνὰ gιζ^εέριζ^ει.
«Βρὲ βουνά, καλὰ βουνά,
δέ μι ξανανιών'ιτι
μένα κὶ τοὺ μαύρου μου;
—Μαύρους ξανανιών'ιτι,
σὺ δὲ ξανανιών'ισ^ει.»
Πρβλ. Λαογραφία Ε΄ 50,1.

---

[1]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 183 καὶ 186 μοῦ τὰ εἶπε ἡ Βιγγελιὼ Γραμμενίδη ἀπὸ τὴν Καλάνδρα τῆς Κασσάνδρας. [2]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 184 καὶ 185 μοῦ τὰ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ.

ΙΒʹ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

187. «Θὰ σ῾ὶ σκουτώσου, σ῾κύλλα, σ῾κύλλα Κατιρινιώ,
γιατ᾽ ἦρτα κὶ σ῾ὶ βρῆκα μὶ τοὺ Νικητιανό.
—Μή μι σκουτώνῃς, ἄντρα, γιατ᾽ ἔχου δυὸ πιδγιά,
τό ᾽να τό ᾽χου στὰ χέρια κὶ τ᾽ ἄλλου στὴν gοιλιά.
—Θὰ σ῾ὶ σκουτώσου, σ῾κύλλα, κὶ ἂς μείνουν ἀρφανά,
ἄλλη γυναίκα παίρνου, κοιτάζει τὰ πιδγιά.
Αὐτὰ Θιὸς τὰ δίνει, Θιὸς τὰ παίρνει πιά.»
Κὶ βγάζει τοὺ μαχαῖρι, τὴ δίνη στὴ gαρδιά. 1)

188. «Ποῦ τού ᾽βρις κὶ τοὺ ἔφαϊς, ᾽Αννούδα μ᾽, τοὺ φαρμάκι ;
—᾽Ιγώ ᾽λιγα νὰ μὴ σ῾ τοὺ πῶ, νὰ μὴ σ῾ τοὺ μαρτυρήσου,
μὰ τώρα, ποὺ μὶ ρώτησις, θὰ σ῾ὶ τοὺ μαρτυρήσου.
Οὖdά ᾽ρταν οἱ πουλλοὶ γιατροὶ στοὺ bέρα μαχαλοῦδι,
τότ᾽ ἔσ῾τειλα κὶ ἀγόρασα ἰννιὰ λουγιοῦ φαρμάκι,
κὶ τό ᾽βρασα μὶ τοὺ κρασ῾ὶ κὶ τού ᾽πχ΄ια γιὰ νὰ γειάνου,
κὶ κείνου μὶ φαρμάκουσ῾ι, κουdεύει νὰ πιθάνου.
Σύρτι νὰ φέρτι τοὺ γιατρό, τοὺ bόνου μου νὰ γειάνῃ.»
Νὰ κὶ γιατρὸς ἁπὂρχιτι τὰ γιατρικὰ στὰ χέρια.
«᾽Αννα μ᾽, δὲν εἶσι ἄρρουσ῾τη, μοὺ εἶσ᾽ ἀgαστρουμένη.» 2)

189. Τρία πιδγιὰ Βουλιώτικα κ᾽ ἕνα ᾽π᾽ τοὺ Καϊτζ῾ίκι,
μᾶς κλ΄έψαν τὴν ᾽Αννούλα,
᾽Αννούλα μας γλυκειά.
Τὴ bήραν κὶ τὴ bάϊναν στὰ βλάχικα καλύβια.
Πέφτ᾽ ἡj ᾽Αννούλα κὶ ἀρρουστάει, βαριά ᾽νι, θὰ πιθάνῃ.
«Σύρτι νὰ φέρτι τοὺ γιατρό, τοὺ bόνου μου νὰ γειάνῃ.»
Νὰ κὶ γιατρὸς ἁπὂρχιτι τὰ γιατρικὰ στὰ χέρια.
«᾽Αννα μ᾽, δὲν εἶσι ἄρρουσ῾τη, μοὺ εἶσ᾽ ἀgαστρουμένη.» 3)

190. Στὰ Μέγαρα στοὺ gαφινὲ ἦτανι συναγμένοι,
ἡ δήμαρχους κὶ ἀνακριτὴς ξ῾ιτάζουν τὴν ῾Ελένη.

---

1) Λέγεται στὰ Βραστὰ τὶς ᾽Αποκριές. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Μανώλης Καραγεωργίου. 2) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γεώργ. Κουγιουμτζῆς στὰ Βραστά. Τὸ λένε στοὺς χορούς. 3) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Γεώργ. Κουγιουμτζῆς ἀπὸ τὰ Βραστά.

«Ἑλένη, Κουλουργιώτισσα, Ἑλέν' ἀπού τὴ Λάρσα,
τού Γιώργη τί τούν ἔκαμις κὶ πῆρις ἄλλουν ἄdρα;»
Τού Γιώργη τούν βαρέσανι στὴ μέση στού παζάρι,
τρεῖς μαχιργιὲς τούν δώσανι, τούν σπάσαν τὰ πλ'ιβρά του.
Ψ῾ιλὴ φουνούλα ἔβγαλ'ι, τού λουχαγό φουνάζει·
«Λᾶτι, φαντάροι, πάρτι μι, σ῾ύρτι μι στὴ στρατώνα,
κὶ ἀνοίξ῾τι τὶς bαλάσ῾κις μου, θὰ βρῆτι τρεῖς χιλιάδις.
Χίλια δώσ῾τι τὴ μάννα μου, χίλια τὴν ἀδιρφή μου,
κὶ τ' ἄλλα τὰ ἰπίλοιπα στὴν ἀγαπητική μου.
Νὰ μὴ dὴ bῆτι πέθανα, πὼς εἶμι λαβουμένους,
μού bῆτι την παdρεύτηκα σ῾ὶ μιὰ κινούργια χώρα,
πῆρα τὴ bλάκα πιθιρά, τὴ μαύρη γῆς γυναίκα
κὶ αὐτὰ τὰ λιανουπέτραδα ἀδέρφια κὶ ἀξαδέρφια,
κὶ αὐτὸν τού μαυρουσκώληκα τούν bῆρα γν'ικαδέρφι.» [1])

191. Ἀνήμιρα τὴ bασκαλιὰ κὶ τού gαλὸ τού λόγου
κόσμους πααίν' στὴν ἀκκλησ῾ιὰ καὶ στού gαλὸ τού λόγου,
κὶ Δούκινα ξ῾ιφάdουν'ι ἀdάμα μὶ τούς Τοῦρκοι,
κὶ Γιώργης παραμόν'ιβι ἀπὸ τού παραθύρι.
«Γιώργη μ', κὶ δὲν ἀdράπηκις ἀπού τού bιθιρό σου,
μού βγῆκις κὶ τούν φώναξις μέσα στού χουρουστάσι;
—Ἰὰ djὲ γυναίκα πὄχω γὼ κὶ πῆγι μὶ τούς Τοῦρκοι!» [2])

192. Πιdέξ῾ι Σμυρνιουτάκια ἀπουφασίσαν'ι,
στὴ bόλη γιὰ νὰ πᾶν'ι νὰ πουλ'ιμήσουν'ι.
Στού δρόμου, πού παγαίνουν, στὴ μαύρη θάλασσα,
κακιὰ φουρτούνα πιάνει, σκίζουντι τὰ παννιά.
«Βουήθα, Παναγιά μου, γιὰ νὰ γλυτώσουμι,
κὶ οὖλα σου τὰ καdήλια θὰ τὰ χρυσώσουμι.»
Δὲ gλ'αίου τού καράβι, δὲ gλ'αίου τὰ παννιά,
κλ'αίου τού gαπιτάνιου μὶ οὖλα τὰ πιδγιά. [3])

193. Ἀdὰς εἶχι ἔρτ' ἡj Ἀπουκρ῾ὰ κὶ αὐτὴν' ἡ δόλια μέρα,
τὰ παλληκάρια μάζιβαν, τὰ παλληκάρια σ῾τέλνουν.

---

[1]) Λέγεται στὰ Βραστά. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Καρατζιουβάλη.

[2]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε στὸν Ταξιάρχη ὁ Στέργιος Ζοῦπος.

«Πιδγιά μ', ζουσ῾τῆτι τὰ σπαθγιὰ κὶ πάρτι τὰ τουφέκια,
κὶ ἄdι νὰ πὰ φυλάξ῾ιτι στοὺν Ἅη Λιᾶ 'ποὺ κάτου.»
Ν'ἴκεῖ ποὺ πᾶν κὶ κάθησαν στοὺν Ἅη Λιᾶ 'ποὺ κάτου,
δαίμουνας ξ῾ιμουρφώθηκι κὶ γίνηκι ἀλάφι.
Χρηστὸς τουφέκι ν'ἔρριξ῾ι, τ' ἀλάφι νὰ σκουτώση,
τ' ἀλάφι δὲ dοὺ σκότουσ῾ι, μοὺ gρούει τοὺ Νικόλα.
Τοὺ στόμα τ' αἷμα γιόμουσ῾ι, τ' ἀχεῖλι του φαρμάκι,
κὶ δόλια ἡ γλουσσ῾ίτσα του παίζει θὰ χιλιδόν'ι.
«Πιδγιά μ', σὰν bᾶτι στοὺ χουργιό, στὴν' ἔρημη πατρίδα,
τουφέκια νὰ μὴ ρίξ῾ιτι, τραγούδια νὰ μὴ bῆτι,
κὶ σᾶς ἀκούσ῾ ἡ μάννα μου κὶ βγῇ κὶ σᾶς ρουτήσ῾η.
Νὰ μὴ dὴ bῆτι πέθανα, πὼς εἶμι λαβουμένους,
μοὺ πῆτι την παdρεύτηκα σ῾ὶ μιὰ κινούργια χώρα.» [1])

194. 'Απόψι τὰ μισάνυχτα κὶ τὰ βαργιὰ σκουτάδια,
τὴ bόρτα μας κρουτάλ'ιζαν, τὴ bόρτα κρουταλίζουν.
«Σήκου, Σταμούλου μ', κὶ ἄνοιξ῾ι, νὰ bοῦν οἱ φίλοι μέσα.»
Μοὺ dὰ παπούτσια τ'ς ἔβαζ῾ι, στὴ σκάλα κατιβαίνει,
γλ'έπει σκουφάκια κόκκινα, σπαθγιὰ ξιγυμνουμένα.
«Μάννα μ', δὲν εἶν'ι φίλ' αὖν'οί, μοὺν εἶν'ι 'Αρβαν'ιτάδις,
εἶν'ι κὶ πρώτους μισταργός [2]), ἦρτι νὰ μᾶς χαλάσ῾η.
—Σήκου, Σταμούλου μ', κὶ ἄν'οιξ῾ι κὶ βάλ'ι τὰ λ'ιρά σου,
νὰ μὴ dὰ κάν'ῃς αἵματα, νὰ μὴ dὰ ἱματώσ῾ῃς.
—Μάννα μ', τριλλ'ή, μάννα μ', ζουρλή, μάννα μ', κακου-
[γνουμίτσα,
νιὰ δὲ λυπᾶσ῾ι νιὸ κουρμὶ κὶ νιάτα χαϊδιμένα,
μόνου λυπᾶσ῾ι τὰ χρυσᾶ, νὰ μὴ dὰ ἱματώσου!» [3])

195. 'Ανήμιρα τ' Ἅη Γιουργιοῦ
Γιώργης κουρbάν'ι ἔκαμν'ι
κ' ἡ Στιργιαν'ὴ στουλ'ίζιτι
κὶ στοὺ χουρὸ κατέβιν'ι,
τοὺ γιατζατζὴ [4]) ἰσταύρουν'ι.

«Καλημερά σου, γιατζατζή.
—Καλῶς σ῾ αὐτὴν' τὴ Στιργιαν'ή.
Τοὺν ἄdρα σου τοὺν σκότουσαν
μέσ' τοὺ dραννὸ τοὺ bουταμό.» [5])

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε στὴν Περιστερὰ ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου. Λέγεται στὴ διασκέδαση, στὸ τραπέζι. [2]) Μ ι σ τ α ρ γ ό ς· μισθωτός. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε στὸν Ταξιάρχη ὁ Στέργιος Ζοῦπος. [4]) Γ ι α τ ζ α τ ζ ή ς· παντοπώλης (;)
[5]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Βασιλικὸς Πασχαλᾶς, χρονῶν 54. Λέγεται στὴν Παλιόχωρα στοὺς χορούς.

ΙΓ′ ΑΚΡΙΤΙΚΑ

196. «Δίψασα γιὰ νὰ πχ΄ιῶ ν΄ιρὸ 'ποὺ κρουσταλλ΄ένια βρύση
κὶ ἀπ' ἀσ̔ημένιουν μαστραπᾶν κὶ ἀποὺ κουπέλλα χέρι,
βαρειὰ 'δικιὰ μὶ ρίξανι τ' ἀδέρφια μ', οἱ πρoυδότις,
στὴ φυλακὴ μὶ ρίξανι, νὰ κάμου τριάντα μέρις,
κὶ παραπέσαν τὰ κλειδγιὰ κὶ κάμνου τριάντα χρόνια.
Λ΄ιφτουκαργιὰν ἰφύτιψα στῆς φυλακῆς τὴ bόρτα
κὶ λιφτουκάρι ἔφαγα κὶ λιφτιργιὰ δὲν εἶδα!»
Μὰ μιὰ Λαbρή, μιὰ Κυριακή, μιὰ πίσ'ημην ἡμέρα,
θυμήθηκι τὰ νιάτα του, τὴ δόλ΄ια λ΄ιβιντγιά του,
κὶ βγῆκι κὶ τραγούδησ̔ι στῆς φυλακῆς τὴ bόρτα.
Βασιλουπούλα τ' ἄκουσ̔ι ψηλὰ 'ποὺ τοὺ καφάσ̔ι.
«Ποιὸς εἶν' αὐτός, ποὺ τραγουδεῖ, ποιὸς εἶν' αὐτός, ποὺ [κλ΄αίει;
"Αν εἶν' ἀποὺ τοὺς σκλάβους μου, νὰ τοὺν΄ι ξ̔ισκλαβώσου,
κὶ ἂν εἶνι 'ποὺ τοὺς δούλους μου, νὰ τοὺν χαρίσου χρόνια.»
Χίλια φλουργιὰ τοὺν ἔδουκι κὶ πιdακόσ̔α γρόσ̔α,
μαύρουν ἰκαβαλλ΄ίκιβι, κ' ἔχιτι γειὰ τὴ λέει·
«Ἔχιτι γειά, βασίλισσα μ', κὶ πουλυουχρουνιμέν΄η μ'!»
Ὅσου νὰ πῇ ἔχιτι γειά, πάει σαράdα μίλια,
κὶ ὅσου νὰ πῇ κὶ στοὺ καλό, πάει σαραdαπέdι.
Κὶ βρίσκει τοὺ bατέρα του στ' ἀbέλι νὰ κλαδεύῃ.
«Καλή σου μέρα, γέρου μου.—Καλῶς τουνι τοὺ ξ̔ένου.
—Τίνους εἰνὶ τ' ἀbέλ΄ αὐτό, ποὺ σκάφτεις, ποὺ κλαδεύεις;
—Τοῦ ἔρημου, τοῦ σκουτεινοῦ, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
πού 'ταν τρίου μιροῦ γαbρός, τριάdα χρόνια σκλάβους!
Σήμιρα πλ΄οῦν τὰ ροῦχα του, παdρεύουν τὴ gαλή του.
—Νὰ πρόφτινα κὶ γώ, γέρου, στὴ βλόησ̔η, ποὺ βλουγοῦνι;
—"Αν ἔχῃς μαύρουν γλήγουρου, πρoυφταίνεις κὶ διαβαίνεις.»
Ὅσου νὰ πῇ ἔχιτι γειά, πάει σαράdα μίλια,
κὶ ὅσου νὰ πῇ κὶ στοὺ καλό, πάει σαραdαπέdι.
Κὶ βρίσκει τὴ μαννούλα του στοὺ λάκκου νὰ λιφκαίνῃ.
«Καλὴ μιρά, γιρόντισσα.—Καλῶς τουνι τοὺ ξ̔ένου.
—Τίνους εἰνὶ τὰ ροῦχα αὐτά, ποὺ πλ΄έν΄ῃς, ποὺ λιφκαίνεις;
—Τοῦ ἔρημου, τοῦ σκοτεινοῦ, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
πού 'ταν τρίου μιροῦ γαbρός, τριάdα χρόνια σκλάβους!

Σήμιρα πλ'οῦν τὰ ροῦχα του, παdρεύουν τὴ gαλή του.
—Νὰ πρόφτινα, γιρόντισσα, στὴ βλόησ῾η, ποὺ βλουγοῦνι;
—Ἂν ἔχῃς μαύρουν γλήγουρουν, προυφταίνεις κὶ διαβαίνεις.»
Ὅσου νὰ πῆ ἔχιτι γειά, πάει σαράdα μίλια,
κὶ ὅσου νὰ πῆ κὶ στοὺ καλό, πάει σαραdαπέdι.
Ἡ μαύρους ἰχλιμέτριξ῾ι κὶ νύφ' ἀνασ῾τινάζει.
«Παπᾶ μ', ἂν εἶσι χριστιανός, ἂν εἶσι βαφτισμένους,
πάρι, παπᾶ μ', τὰ σ῾τέφανα κὶ ρίξ' τα στοὺ gουbάρου.
Ἰμένα ἦρτι ἡj ἄdρας μου, ἦρτι κὶ ἡ καλός μου.
Κακό, Γιαννάκη μ', σ῾ ἔκαμα κὶ νὰ μὶ συχουρέσ῾ῃς.» [1])

Πρβλ. τὸ κατωτέρω.

197. Ἕνας λ'ιβέdης κὶ dιλής, ἕνα παλληκαράκι,
ἰννιὰ μιροῦ ἦταν γαbρός, δώδικα χρόνια σκλάβους.
Τώρα τοὺν ἦρτι μήνυμα κ' ἕνα καμένου γράμμα,
σήμιρα πλ'οῦν τὰ ροῦχα του, παdρεύουν τὴ gαλή του.
Κ' ἡ σκλάβους ἀν'ισ῾τέναξ῾ι κὶ στάθκι τοὺ καράβι.
Κὶ καπιτάνιους φώναξ῾ι 'ποὺ μέσα 'π' τοὺ καράβι.
«Ποιὸς εἶνι π' ἀν'ισ῾τέναξ῾ι κὶ στάθκι τοὺ καράβι;
Ἂν εἶνι 'ποὺ τοὺς ναῦτις μου, λουφὲν [2]) νὰ ἀρτιρήσου,
κὶ ἂν εἶνι 'ποὺ τοὺς σκλάβους μου, νὰ τοὺν χαρίσου χρόνια.
—Ἡ σκλάβους ἀν'ισ῾τέναξι κὶ στάθκι τοὺ καράβι.»
Κὶ τὰ κλειδγιὰ τοὺν ἔδουκι, στοὺ στάβλου κατιβαίνει,
ψιλὴ φουνίτσα ἔβγαλ'ι κὶ τοὺς μαύρους ρουτοῦσ῾ι.
«Ποιὸς εἶνι μαύρους γλήγουρους κὶ γουργουπιγν'ιδγιάρης,
ἰννιὰ μιροῦ πουρπατησ῾ὰ νὰ πάῃ σ῾ ἕνα γιόμα;»
Ὅσοι μαῦροι τοὺν ἄκουσαν, οὖλοι τοῦ ψόφου πέφτουν,
μοὺ ἕνας μαυρούς, παλιόμαυρους, ματαπατεῖ κὶ λέει·
«Ἀρτίρησ῾έ μι τὴ dαὴ σαραdαπέdι χοῦφτις,
κὶ δέσ῾ι τοὺ κιφάλι σου μὶ δυὸ τρία μαdήλια,
κὶ δέσ῾ι τὴ μισ῾ίτσα σου μὶ δυὸ τρία ζουνάρια,
μὴ θυμηθῶ τὰ νιάτα μου κὶ χάσῃς τὴ ζουή σου.»
Στοὺ δρόμουν, ἄποὺ πάϊν'ι, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνει,
παρακαλοῦσ῾ι κ' ἔλιγι, παρακαλεῖ κὶ λέει·

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Γραμμενίδη στὴν Καλάνδρα. Τραγουδειέται στὰ νυχτέρια. [2]) Λουφές· μισθός.

«Κύργιου μ', νὰ βρῶ τοὺ κύργιου μου στ' ἀbέλι νὰ κλαδεύῃ!»
Καθὼς ἰπαρακάλ'ισ^ε^ι, ἔτσι πάει κὶ βρῆκι.
«Ποιὰ εἶνι, ποὺ παdρεύιτι, ἡ νέα στοὺ χουργιό σας;
—Τοὺς ἰστραπῆς, τοὺς ἰβρουντῆς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου.
—Μὴ dοὺς προυφταίνου στὴ χαρά, προυφταίνου στὰ dαρίδια; [1])
—Κὶ ἂν δὲ bρουφταίνῃς στὴ χαρά, προυφταίνεις στὰ dαρίδια.»
Ὡς ποῦ νὰ πῇ ἔχιτι γειά, πάει σαράdα μίλια,
κὶ ὅσου νὰ πῇ κὶ στοὺ καλό, πάει σαραdαπέdι.
Πάει σιμά, πάει κουντά, πάει κουντὰ στοὺ σ^ε^πίτι,
κ' οἱ ζ^ε^bιθιροὶ τοὺν εἴδανι, τὴ νύφη παραgέλνουν·
«Νύφ', ἕνας ξ^ε^ένους ἔρχιτι, σῦρι νὰ τοὺν ἀνοίξῃς.»
Πάϊσ^ε^ι ἡ νύφη κὶ ἄνοιξ^ε^ι κὶ πέρασ^ε^ι ἡ ξένους.
Τοὺ δίσκου νύφη 'τοίμασ^ε^ι κὶ πάει νὰ τοὺν gιράσ^ε^ῃ,
κὶ στοὺ πουτῆρ' π' τοὺν ἔδουκι ρίχνει τοὺ δαχτυλίδι.
Στὴ bάdα νύφη γύρισι, διαβάζ^ε^ τοὺ δαχτυλίδι.
«Συbιθιροί, στὰ σ^ε^πίτια σας, σ^ε^υdέκνια, στὰ δικά σας,
κὶ σ^ε^ύ, γαbρέ μ', στὴ μάννα σου, νὰ βρῇ νὰ σ^ε^ὶ παdρέψῃ.
Τώρα ἦρτι ἡj ἄdρας μου, ἦρτι κὶ ἡ καλός μου.» [2])

Πρβλ. Πέτση 29,34. Λαογραφία Θ' 189,60.

198. Γιαννάκινα τραγούδησ^ε^ι πάν' σ^ε^ὶ γυαλένιουν bύργου,
κὶ ξ^ε^ύπνησ^ε^ι ἰννιὰ χουργιὰ κὶ δικαπέdι κάστρα,
ξ^ε^ύπνησ^ε^ι κὶ μιὰ δράκινα, τρίγια μιροῦ λ'ιχούνα,
κὶ πάρκι ἡj ὕπνους τοῦ πιδιοῦ κὶ τῆς μάννας τοὺ γάλα.
Κὶ δράκους ἅμα τ' ἄκουσ^ε^ι, πουλὺ τοὺν κακουφάν'κι.
«Ἂς εἶν', ἂς εἶν', βρὲ Γιάνναι, κὶ ἂν δὲ σ^ε^ τοὺ ξ^ε^αγουράσου,
οὔdὰ θὰ κάμῃς τὴ χαρὰ στοὺ bρώτου τοὺν ὕγιό σου.»
«Ἄdι νὰ πὰ φυλάξουμι στοὺ τρίχινου γιουφύρι,
ἰκεῖ πιρνάει ἡ Γιάνναι μ' οὔλουν τοὺν dαϊφᾶ [3]) του,
νὰ ρίξουμι νὰ πάρουμι τὴ νύφη τοῦ Γιαννάκη,
νὰ κάμουμι τοὺ πρόγιουμα, νὰ κάμουμι τοὺ γιόμα.»
Κὶ νύφη θὰ dοὺ ἄκουσ^ε^ι, πουλὺ τὴ gακουφάν'κι.
«Πέτρις θὰ φᾶν τοὺ πρόγιουμα, λ'ιθάρ' θὰ γιουματίσουν!

---

1) **dαρίδια**· τὰ δῶρα, ποὺ μοιράζει ἡ νύφη στοὺς καλεσμένους μετὰ τὴ στέψη. 2) Τὴ δεύτερη αὐτὴ παραλλαγὴ τῆς ἁρπαγῆς τῆς γυναίκας τοῦ Ἀκρίτη μοῦ τὴν εἶπε στὰ Βραστὰ ὁ Γ. Παπατσιούρης.

3) **Ταϊφᾶς**· οἰκογένεια.

Γώ 'μι τοὺς ἀστραπῆς κουρίτσ᾽ κὶ τοὺς βρουdῆς ἀgόν'ι,
θὰ θέλου, στράφν'ει κὶ βρουdάει, θὰ θέλου, σ'ὶ σκουτώνει.»
«Πέρνα, Γιαννάκη μ', διάβην'ὶ κὶ σῦρι στοὺ καλό σου.» [1])

Πρβλ. Λαογραφία Η' 94,17.

199. Τούρκους Ρουμνιὰ ἀγάπησ'ι, Ρουμνιὰ θέλει νὰ πάρῃ,
χρόνουν gιρὸ τὴν ἀγαπάει, κὶ κείνη δὲ dοὺ ξ'έρει.
Μοὺ μιὰ Λαbρή, μιὰ Κυργιακή, μιὰ πίσημη ἡμέρα,
παίρνει ἡ κόρη τοὺ σταμνί, νὰ πὰ νὰ τοὺ γιουμίσῃ,
παίρνει κὶ Τούρκους τ' ἄλουγου κὶ πάει νὰ τοὺ πουτίσῃ.
Κὶ κόρη τοὺν δουκήθηκι, [2]) κὶ κόρη τοὺν δουκειέτι,
κὶ παίρνει τοὺ στρατὶ στρατί, στρατὶ τοὺ πιριστράτι,
τοὺ πιριστράτι τ'ν ἔβγαλ'ι bρουστὰ στοὺν Ἅη Γιώργη.
«Ἅη μου Γιώργη, κρύψι μι, κρύψι μι 'ποὺ τοὺ Dούρκου,
γιὰ νὰ σ'ι φκιάσου 'νὰ κηρί, κηρὶ μαλαματένιου.»
Τότ' ἄνοιξαν τὰ μάρμαρα κὶ bῆκι κόρη μέσα.
Γιὰ κὶ ἡ Τούρκους πὄφτασ'ι, γιὰ κὶ ἡ Τούρκους πού 'ρτι.
«Ἅη μου Γιώργη, φαν'ιρέ, φαν'έρουσ'ι τὴ gόρη,
γιὰ νὰ σ'ὶ φκιάσου μιὰ κλησ'ιά, κλησ'ιὰ μαλαματένια,
νὰ φέρου βάρκις τοὺ κηρὶ κὶ βάρκις τοὺ θυμιάμα
κὶ μὶ τοὺς βουβαλουπρουβὲς νὰ κουβανῶ τοὺ λάδι,
νὰ κλησ'ιαστῶ, νὰ βαφτιστῶ, νὰ πῶ κὶ τ' ὄνουμά σου.»
Τότ' ἄνοιξαν τὰ μάρμαρα κὶ βγῆκι κόρη ὄξου.
Ἀποὺ τὴ μέσ' τὴν ἅρπαξι κὶ στ' ἄλουγου τὴ βάνει,
ψιλὴ φουνίτσα ἔβγαλ'ι μοὺ θὰ dοὺ χιλιδόν'ι.
«Ἀκοῦσ'τι σεῖς οἱ χρισ'τιανοὶ καὶ σεῖς οἱ βαφτισμένοι·
ἅγιους νὰ μὴ bισ'τεύιτι, ἅγιους μὴ bρουσ'κυνᾶτι.
Ἰγὼ ἅγιους μὶ πρόδουσ'ι στὰ τούρκικα τὰ χέρια.»
Κὶ Τούρκους τοὺ μιτάνοιουσ'ι, τὰ τάματα δὲ δίνει,
κὶ τοὺ κουρμί του σάπισ'ι κὶ πέφτουν τὰ κουμμάτια [3]).

Πρβλ. Πέτση 26,29. Λαογραφία Ι' 259,2.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά.

[2]) Δ ο υ κ ή θ η κ ι· τὸ ρῆμα δουκειοῦμι = καταλαβαίνω.

[3]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ.

200. Ἡ Βουγανᾶς ἀγάπησ῾ι τοῦ βασιλιᾶ τ᾽ ἀgόν΄ι.
Μιὰ παπαδιά, μιὰ bέϊσσα, κείν΄η τοὺν οὗρμην΄εύει·
«bαρbέρσ῾ι τὰ μουστάκια σου κὶ βάν΄ι σκουλαρίκια,
κὶ πάρι bαbακόρουκα [1]) κ᾽ ἕν᾽ ἀσ῾ημένιου ἀδράχτι,
κὶ σῦρι ψιλουκλώθουdα κὶ ψιλουτραγουδῶdα,
κὶ σῦρι κράξ῾ι ᾽ποὺ χαμ᾽λά· Κατέβα νὰ μ᾽ ἀνοίξῃς.
᾽Ιγώ ᾽μ᾽ ἥj ἀξαδέρφη σου, κατέβα νὰ μ᾽ ἀνοίξῃς.
Ἡ μάννα μου μὶ ἔσ῾τειλ΄ι, κιdήματα νὰ μάθου.
Ἂν δὲ μάθου κιdήματα, στοὺ σ῾πίτι νὰ μὴ bάου.»
«᾽Ιά ᾽πέ μι, ξαδιρφούδα μου, ποιός θέλει νὰ σ῾ὶ πάρῃ;
—Ἡ Βουγανᾶς μὶ γύριψι τώρα δώδικα χρόνια.
—Πάρ᾽ τουν, πάρ᾽ τουν, ξαδέρφη μου, καλὸ παλληκαράκι.
—Οὗdὰς θὰ σ῾τύψ῾ ἡ θάλασσα κὶ βγάλ΄ῃ κυπαρίσσ῾ι,
τότι κὶ γὼ τοὺ Βουγανᾶ ἄdραν θάλα τοὺν gάμου.
—Σώπα, σώπα, ξαδέρφη μου, σ῾ ἔχου στὴν ἀgαλιά μου.»
«Λᾶτι, δοῦλ΄ις μου, σ῾τρώσ῾τι μι τοὺ ἔρημου κριββάτι,
ὥς τώρα ἦμαν κουρασ῾ά, τώρα ᾽μι παdριμένη.» [2])

Πρβλ. Πολίτου, Ἐκλογαὶ ἀρ. 74 καὶ τὸ κατωτέρω.

201. Ἂν ἀγαπήσ῾ κανὲς καμμιὰ κὶ πάῃ κὶ δὲ dοὺν bάρῃ,
τοὺν ἔρχιτι νὰ λουλαθῇ κὶ τὰ βουνὰ νὰ πάρῃ,
νὰ πὰ νὰ βρῇ τοὺς μάϊσσ῾ις κὶ τοὺς πρoυτουμαΐσ῾τρις,
ποὺ ξ῾έρουν τὰ καμώματα, τὰ ἔρημα τὰ μάγια.
Οὔλη τὴ νύχτα μάγιβαν, τὰ μάγια δὲ dὴ πιάνουν.
Κουντὰ στὰ ξ῾ημιρώματα, ᾽dὰς ζ῾ύγουνι νὰ φέξῃ,
τὰ μάγια τὴν ἰπχ΄ιάσανι, τὰ μάγια τὴν ἰπῆραν.
Σηκών΄ιτι κὶ ν΄ίβιτι κὶ κίνησ῾ι κὶ πάει.
Στοὺ δρόμουν, ἅποὺ πάϊν΄ι, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνει,
παρακαλοῦσ῾ι κ᾽ ἔλιγι, παρακαλεῖ κὶ λέει·
«Θιέ μ᾽, ἂν εἶν᾽ ἀπούτ᾽ ἰσ῾έ, μέσ᾽ τὴ γουνιὰ τ᾽ νὰ κάτσου,
κὶ ἂν εἶν᾽ ἀποὺ τοὺς μάϊσσ῾ις, στὴ πόρτα του νὰ σκάσου.» [3])

Πρβλ. Λαογραφία ΙΑ΄ 160,7. Βλ. καὶ τὸ προηγούμενον.

---

[1]) bαbακόρουκα· ρόκα ποὺ γνέθουν μπαμπάκι.

[2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

[3]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Μαρία Παπαβασιλείου. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

202. Ἡ Γιάννης βαριαρρώσ῾τησι, βαριά ᾽νι, θὰ πιθάνη.
῞Οσοι φίλοι τοὺν ἤξ῾ιραν κὶ ὅσοι ἀgγῆς τοὺν εἶχαν,
οὗλοι πάγουν νὰ τοὺν ἰδjοῦν κὶ νὰ τοὺν συχουρέσουν.
Τοὺ Γιάννη δὲ dοὺν gοίταζαν, μοὺ γλ΄έπουν τὴ gαλή του·
ἀπ᾽ τοὺ φλουρὶ δὲ φαίν΄ιτι κὶ ἀπ᾽ τοὺ μαργαριτάρι,
κὶ ἀπ᾽ τοὺ γαλάζιου καμουχᾶ [1]) δὲ bουρεῖ νὰ λυγίση.
«Καλή μου, κὶ ἂν bιθάνου γώ, τοὺ ποιὸν ἄdραν θὰ πάρης;
—Πέθαν΄ι, Γιάνν΄η μ᾽, πέθαν΄ι, γιὰ μένα μὴ σ῾ὶ νοιάζει,
τ᾽ ῎Agιλ᾽ τοὺ γιὸ θὰ πάρου γώ, τ᾽ ῎Agιλ᾽ τοὺ παλληκάρι.
Θὰ φκιάσου γάμουν ξ῾ακουστὸν σ῾ οὗλα τὰ βιλαέτχ΄ια,
μ᾽ ἰννιὰ ζ῾ιβγάρια dούbανα, μ᾽ἰννιὰ ζυγιὲς πιγνίδια,
θὰ ἔρτου κὶ στοὺ μνῆμα σου, νὰ σ῾ὶ τσαλαπατήσου.
—Φέρι, Μάρου μ᾽, τοὺ χέρι σου, γιὰ νὰ συχουριθοῦμι.»
Κὶ τοὺ μαχαῖρι ἔβγαλ΄ι κὶ στὴ gαρδιά τ᾽ς τοὺ bήγει.
«᾽Ισ῾ὺ νὰ πᾷς τοὺ πρόγιουμα κὶ γὼ νά ᾽ρτου τοὺ γιόμα.
Κάλλιου νά ᾽χου τοὺ κρῖμα σου πέρι τὴν ἀdρουπή σου.» [2])
Πρβλ. Λαογραφία Α΄ 207,1.

203. Μὶ γέλασάνι τὰ πουλιά, μὶ γέλασαν τ᾽ ἀηδόνια,
μί ᾽παν πὼς εἶμι ἀθάνατους, πουτέ δὲ θὰ πιθάνου,
κ᾽ ἔφκιασα σπίτι στοὺ ἰβουνὸ ψηλότιρου ᾽ποὺ τ᾽ ἄλλα,
μὶ δυὸ τρία πατώματα, μ᾽ ἰξῆdα παραθύρια,
κὶ ἀνέβινα, κατέβινα, στ᾽ ἀπάνου παραθύρια.
Βλέπου τοὺ οὐρανὸ θουλό, τ᾽ ἀσ῾τέρι βουρκουμένου,
εἶδα τοὺ Χάρου νά ᾽ρχιτι, νὰ πάρη τὴ ψυχή μου.
Μαύρους ἦταν, μαῦρα φουρεῖ, μαύρου κὶ τ᾽ ἄλουγού του,
μαύρου κὶ τοὺ μαντῆλι του, νὰ δέση τὴ ψυχή μου.
«᾽Αφσ῾ί μι, Χάρι μ᾽, νὰ χαρῶ κόμα πιντέξι χρόνια,
τ᾽ ἔχου γυναίκα παρανιὰ κὶ χήρα δὲ dὴ bρέπει,
τ᾽ ἔχου πιδγιὰ παραμικρὰ κὶ ἀρφάνια δὲ dὰ πρέπει.» [3])
Πρβλ. Λαογραφία Ι΄ 100,123.

204. Λ΄ιβέdης ἰκατέβιν΄ι ᾽ποὺ μιὰ ψιλὴ ραχούλα,

---

[1]) Καμουχᾶς· φόρεμα μεταξωτὸ μεγάλης ἀξίας.

[2]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὰ νυχτέρια. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Μανώλης Παπαγεωργίου. [3]) Λέγεται στὸν Πολύγυρο. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα.

φουρεῖ τοὺ φέσι του στραβὰ κὶ τὴ bιρτσιὰ κλουσμένη, [1]
τοὺ Χάρου πιρισταύρουν'ι κὶ τοὺν gαλημιρνοῦσ'ι.
«Καλὴ μερά σου, Χάρι μου.—Καλῶς τουν τοὺ λ'ιβέντη.
Λ'ιβέντη μ', ποῦθιν ἔρχισι κὶ ποῦθι κατιβαίν'εις.
—'Αποὺ τὰ πρόβατ' ἔρχουμι, στοὺ σπίτι μου παaίνου,
πάου νὰ πάρου τοὺ ψουμὶ κὶ πίσου νὰ γυρίσου.
—'Ιμένα θιὸς μὶ ἔσ'τειλ'ι νὰ πάρου τὴ ψυχή σου.
—Δίχους ἀσ'τένεια κὶ ἀρρουσ'τειὰ τοὺ τί ψυχὴ γυρεύεις;
"Adι νὰ πὰ παλ'έψουμι σ'ὶ μαρμαρένι' ἁλώνια
κὶ ἂν μὶ νικήσῃς, Χάρι μου, νὰ πάρῃς τὴ ψυχή μου,
κὶ ἂν σ'ὶ νικήσου, Χάρι μου, νὰ πάρου τοὺ σπαθί σου.»
Θὰ πιάστηκαν στοὺ bόλ'ιμου, πιάσ'καν κὶ πουλ'ιμοῦνι,
ὅπου τσακών' ἡ Κουρταλῆς, τὰ κόκκαλα τσακίζει,
κὶ ὅπου τσακών' ἡ Χάρουντας κουμμάτια κρεάτα βγάζει.
'Απ' τὰ μαλλιὰ τοὺν ἔπιαν'ι κὶ τοὺ σπαθί του βγάζει.
«Πιρικαλῶ σ'ι, Χάρι μου, πουλὺ πιρικαλῶ σ'ι,
νὰ μὶ χαρίσῃς τὴ ζουὴ κάνα δυὸ τρία χρόνια.
"Εχου τὰ πρόβατ' ἄκουρα κὶ τὰ ζυγούρι' ἀκόμα,
ἔχου πιδγιὰ παραμικρὰ κὶ ἀρφάνια δὲ dὰ πρέπει,
ἔχου γυναίκα παρανιὰ κὶ χήρα δὲ dὴ bρέπει.
Νὰ πουρπατῇ σιγαλ'ινά, τὴ λὲν πῶς καμαρών'ει,
νὰ πουρπατήσῃ δυνατά, τὴ λὲν ἄdρα γυρεύει.» [2]

Πρβλ. Λαογραφία Ϛ' 147,5.

205. Στοὺ χαλκὸ τ' ἁλῶνι, τοὺ μαρμάρινου,
παίζουν τὴν οὐμάδα [3] γυιὸς κὶ βασιλιᾶς,
μὰ σὰν dὴ παίζ' ἡ Γιάννης τ' 'Adρουνίκ' ἡ γυιός,
κανένας δὲ dὴ παίζει σὰν dοὺ Γιάννακου.
'Hj ἥλιους κ' ἡ Γιαννάκης σ'τοίχ'μα ἔβαζαν,
βαρὺ στ'οίχημα βάζουν στὰ κιφάλια τους,

---

1) Π ι ρ τ σ ι ά· τὸ μουστάκι. 2) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ "Αννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά. 3) Ο ὐ μ ά δ α· εἶναι ἕνα παιχνίδι, ποὺ παίζεται καὶ τώρα στὰ χωριὰ τῆς Χαλκιδικῆς ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιά. Φκιάνουν μιὰ γραμμὴ καὶ σὲ ἀπόσταση δεκαπέντε μέτρων ἀπ' αὐτὴ φκιάνουν ἕνα μικρὸ λάκκο, μέσα στὸν ὁποῖο βάζουν λεφτά. "Υστερα ρίχνουν μιὰ πέτρα, πλάκα σὲ σχῆμα κύκλου, κὶ ὅποιος πάῃ πιὸ κοντὰ στὸ λάκκο παίρνει τὰ λεφτά. Κ' ἐπειδὴ ἡ πλάκα λέγεται ο ὐ μ ά δ α, πῆρε ἀπ' αὐτὴ τὸ ὄνομα καὶ τὸ παιχνίδι.

τοὺ ποιὸς θὰ πάῃ πρῶτα στὴ μανν΄ίτσα του.
῾Ηj ἥλιους bδοῦσ῾ι ὄρη, ὄρη κὶ βουνά,
κὶ ἡ Γιάννης ἰπηδοῦ῾σι χαμουλάgαδα.
῾Ηj ἥλιους βασιλεύει στὴ μανν΄ίτσα του,
κὶ Γιάννης ἀπουμένει στὴ μισουκαbεά,
τοὺ στοίχημα τοὺ χάν΄ει ᾿π᾿ τὴν ἀνιγνουσ῾ιά. [1])

Πρβλ. Πέτση 32,37.

206. Ποιὸς εἶδι ψάρι στοὺ βουνὸ κὶ ἀλάφι στοὺ λιμνιῶνα,
ποιὸς εἶδι μέσ᾿ τὴ θάλασσα ἀbέλι φυτιμένου
κὶ καβαλλάρην γέρουdα; Παΐσ῾ι νὰ τοὺ κλαδέψῃ,
κὶ δυὸ κουράσια νὄμουρφα νὰ τοὺ κουρφουλουγήσουν.
Κ᾿ ἕνα κουράσιου ξ῾έφυγι κὶ πάϊσ῾ι μὶ τοὺς κλ΄έφτις.
Δώδικα χρόνια ἔκαμι στοὺς κλ΄έφτις καπιτάνιους,
καν΄ὲς δὲ dοὺν ἀγνώριζι πὼς ἤταν΄ι κουράσιου.
Κὶ μιὰ Λαbρή, μιὰ Κυργιακή, μιὰ πίσημην ἡμέρα,
βγῆκαν νὰ παίξουν τὰ σπαθγιά, νὰ ρίξουν στοὺ σημάδι.
Κὶ οὗλ΄ ἔρριχναν κὶ ἀπέρριχναν κὶ οὗλ΄οι πίσου μένουν,
θὰν΄ ἔρριχνι κὶ κουρασιά, πουλὺ bρουστὰ πααίν΄ει.
Κὶ ἀποὺ τὴ μάχνα τὴ bουλλὴ κὶ ἀποὺ τὴ λ΄ιβιντγιά της
ξιθυληκώθκι τοὺ κουbὶ κὶ φάν΄καν τὰ βυζιά της,
κὶ ἄλλους τὰ λέει μάλαμα, κὶ ἄλλους τὰ λέει ἀσ῾ῆμι.
Κ᾿ ἕνας κουντός, κουντακιανός, πουλὺ διαβουλ΄ισ῾μένους
«Δὲν εἶν΄ι οὔτι μάλαμα, δὲν εἶν΄ι οὔτ᾿ ἀσ῾ῆμι,
μοὺν΄ εἶν΄ τῆς κόρης τὰ βυζιά, τ᾿ ἄσπρα κὶ τὰ χιουνᾶτα.» [2])

Πρβλ. Πέτση 27,30. Λαογραφία Ι' 48,2

207. Μιὰ καλουgρεὰ ἰγέννησ῾ι πιδὶ ἕνα ἀdριουμένου,
τοὺ bρώτου χρόνου μὶ σπαθί, τοὺ dρίτου μὶ τουφέκι.
«Κάτσι καλά, βρὲ Κουσταdή, καλά, ταπεινουμένα,
νὰ μὴ σ῾ὶ μάθ᾿ ἡ βασιλιᾶς κὶ σ῾τείλῃ νὰ σ῾ὶ πάρῃ.
—᾿Ιγώ, μάννα μ᾿, τοὺ βασιλιᾶ σὰ γάδαρουν τοὺν΄ ἔχου.»
Κὶ βασιλιᾶς σὰν d᾿ ἄκουσ῾ι, πουλὺ τοὺν gακουφάν΄κι.
«Ποιὸς εἶν΄ ἄξιους κὶ δυνατὴς τοὺ Gουσταdὴ νὰ πιάσ῾ῃ;»

---

1) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ ᾿Ιωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

2) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Ζοῦπος στὸν Ταξιάρχη.

Καν΄ένας δὲ bλουήθηκι [1]), καν΄ένας δὲ bλουέτι,
κ' ἕνα μικρὸ Τουρκόϊπουλου ἰκείνου πηλουέτι.
«Ἰγώ 'μ' ἄξιους κὶ δυνατὴς τοὺ Gουσταdὴ νὰ πιάσου.
Δῶσ^ει μι χίλν΄οι ἀποὺ bρουστὰ κὶ χίλν΄οι ἀποὺ πίσου.»
Στοὺ δρόμου, ἅποὺ πάϊν΄ι, στοὺ δρόμου, ποὺ δγιαβαίν΄ει,
παρακαλοῦσ^ει κ' ἔλ΄ιϊ, παρακαλ΄εῖ κὶ λ΄έει·
«Θιέ μου, κὶ ἂς τοὺν ηὕρισκα στὴ gρήνη νὰ κοιμᾶτι!»
Καθὼς ἰπαρακάλισ^ει, ἔτσι πάει κὶ βρῆκι.
«Νὰ μὴ bιράσ^ετι ἀποὺ χουριό, κὶ ἀπ' τοὺ bαλιὸ τοὺ bύργου,
ἔχου ἀγάπη στὴ gαρδιὰ κὶ θέλου νὰ σᾶς φύου.»

«Κρῖμα σ^εὶ σ^εένα, Κουσταdή, διμένου νὰ σ^εὶ φέρουν!»
Σὰν ἔδουκι κὶ τίναξι, ξ^ειρράφτηκαν τὰ μάτια
κὶ λύθηκαν τὰ χέρια του κὶ παίρνει τοὺ σπαθάκι τ'
κὶ παίρνει τοὺ σπαθάκι του κὶ ἀρχίν΄ησ^ει νὰ κόφτη.
Ἕναν μουνάχα ἄφησ^ει κὶ κείνουν λαβουμένουν.
«Σῦρι νὰ πῆς τοὺ βασιλιᾶ, νὰ πῆς τοὺ βασιλέα,
ἂν ἔχη κὶ ἄλλα πρόβατα, νὰ σ^ετείλ΄ νὰ τὰ κουρέψου.» [2])

Πρβλ. Λαογραφία Η΄ 93,16.

208. Ὅσα κασ^ετριὰ κὶ ἂν εἶδα κὶ ἂν bιρπάτησα,
θὰ dῆς Οὔρ^εᾶς τοὺ κάστρου, κάστρου δέν εἶδα,
κάστρου τῆς μαυρουμάτας, τῆς βασίλισσας!
Τούρκους τοὺ τρουγιουρίζει [3]) χρόνια δώδικα,
δὲ bουρεῖ νὰ τοὺ πάρη τοὺ ρημόκαστρου.
Μὸν 'νὰ μικρὸ Τουρκάκι, τ's χήρας τοὺ πιδί,
στοὺ βασιλιᾶ παιαίν΄ει, σ^εκῆμα ἔβαν΄σ^εκι. [4])
«Ἀφέdη μ', βασιλιᾶ μου, κὶ Σουλτὰν πασ^εᾶ,
ἂν bάρου γὼ τοὺ κάστρου τί 'νι ρόγα μου;
—Χίλ΄ ἄσπρα τὴν ἡμέρα κὶ ἄλουγου καλό,
κ' ἕνα κουντὸ σπαθάκι γιὰ τοὺ bόλ΄ιμου.
—Δὲ θέλου γὼ τὰ ἄσπρα οὔτι τὰ φλουργιά,
μοὺ θέλου γὼ τὴ gόρη, πού 'νι στὰ γυαλιά.
—Ἂν πάρης σ^εὺ τοὺ κάστρου, χάρισμα σ' κὶ αὐτέν΄.» [5])

---

[1]) bλουήθηκι· ἀπηλογήθηκε, ἀπήντησε.

[2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου στὴν Περιστερά. [3]) Τρουγιουρίζει· τριγυρίζει. [4]) Σ^εκῆμα βαν΄ίσκου· προσκυνῶ μὲ βαθειὰ ὑπόκλιση. [5]) Αὐτέν΄· αὐτήν.

Πράσ῾ινα ροῦχα βάζει, ράσα φόρισ῾ι,
τοὺ bύργου bύργου πάει κὶ γυρουβουλάει.
«Ἄνοιξ῾ι, πόρτα τοῦ καργιοῦ, πόρτα τῆς μαυρουμάτας.
—Φεύγα, φεύγα, Τουρκάκι, βρὲ παλιότουρκι.
—Δὲν εἶμι γὼ Τουρκάκι οὔτι Κόνιαρους,
εἶμι καλουγιράκι ᾽ποὺ τ᾽ ἀσ῾κηταργιά.
Δώδικα χρόνια εἶχα ἄπ᾽ ἀσ῾κήτιβα,
χουρτάρια ἰβουσκοῦσα θὰ dοὺ πρόβατου,
ἦρτα νὰ πάρου λάδι γιὰ τὶς ἀκκλησ῾ές.»
Γιλάσ῾τηκι ἡ κόρη κὶ τοὺν ἄνοιξ῾ι.
῾Ως ποὺ νὰ μισανοίξ῾η χίλ΄ν΄οι bήκανι
κὶ ὥς ποὺ νὰ καλανοίξ῾η, χώρα πάρτικι.
Οὖλ΄νοι πααίνουν στ᾽ ἄσπρα κὶ οὖλ΄νοι στὰ φλουργιά,
κὶ γὼ πάου στὴ gόρη πού ᾽νι στὰ γυαλιά.
Κὶ κόρη θὰ dοὺν εἶδι, ἔπισ῾ι χαμλά.
Οὔδι σ῾ὶ πέτρα πέφτει οὔδι σ῾ὶ κλαδί,
μόνου σ῾ὶ Τούρκου χέρια κὶ ψυχουμαχεῖ. [1])

Πρβλ. Πέτση 28,32. 29,33. Λαογραφία Θ΄ 604,5.

209. Σαράντα παλληκάρια, οὔλου δγιαλ΄ιχτά,
κίνησαν τὰ καϊμένα, πάγουν γιὰ κλ΄ιψιά.
Στοὺ δρόμου, ποὺ πααίνουν κὶ ἄποὺ διάβιναν,
βρίσκουν ἕνα πηγάδι βαθουπήγαδου,
σαράdα μέτρα βάθους, δώδικα φαρδύ.
Κὶ προυτουκαπιτάνιους ν΄ιρὸ ζήτησ῾ι.
«Σύριτι, βρὲ πιδγιά μου, βγάλ΄τι μι ν΄ιρό.»
«Σ῾έβα, σ῾έβα, [2]), βρὲ Γιάννη, βγάλ΄ι μας νιρό.
—Σ῾ιβαίνου, βρὲ πιδγιά μου, νὰ λαχν΄ίσουμι.»
Λαχν΄ίζουν, ξ῾ιλαχν΄ίζουν, Γιάννης ἔπιφτι.
Σαράdα bόϊα [3]) πάει, οὔλου τραγουδεῖ,
κὶ στὰ σαραdαπέdι μοὺ μοιργιουλουγάει.
«Τραβᾶτι, βρὲ πιδγιά μου, νὰ μὶ βγάλ΄ιτι,
ἰδῶ ν΄ιρὸ δὲν ἔχει, ἔχει αἵματα.» [4])

Πρβλ. τὸ ἑπόμενον.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Μαρία Παπαβασιλείου στὰ Βραστά. [2]) Σ῾έβα· ἔμπα. [3]) bόϊα· ἑνικὸς bόϊ· σημαίνει ἀνάστημα ἀνθρώπου. [4]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Δημήτριος Ζέλιος στὸν Ταξιάρχη. Λέγεται στὸ τραπέζι.

210. «Σήκου, καϊμέν'ι γέρου, πᾶμι γιὰ κλ'ιψιά.
—Βρὲ δὲ bουρῶ, πιδγιά μου, γιατὶ γέρασα.
Μοὺ bάρτι τοὺν ὑγιό μου, τοὺ μικρότιρου,
ποὺ ξ'έρει τὰ dιρβένια κὶ τὰ σ'ύρματα. [1])
Σ' οὗλουν τοὺ dόπου πᾶτι κὶ πατήσ'ιτι,
στὰ Λειβαδιὰ μὴ bᾶτι, μὴ bατήσ'ιτι,
ἔχου μιὰ θυγατέρα κ' εἶναι παπαδιά,
κὶ θὰ σᾶς βλασ'τημήσ'η, δὲ bρουκόβιτι.»
Στοὺ δρόμου, ποὺ παaίνουν κὶ ἄπου διάβιναν,
βρίσκουν ἕνα πηγάδι βαθουπήγαδου,
σαράdα μέτρα βάθους, δώδικα φαρδύ.
Κὶ προυτουκαπιτάνιους ν'ιρὸ ζήτησ'ι.
«Σύριτι, βρὲ πιδγιά μου, βγάλ'τι μι ν'ιρό.»
«Σ'έβα, σ'έβα, βρὲ Γιάννη, βγάλ'ι μας ν'ιρό.
—Σ'ιβαίνου, βρὲ πιδγιά μου, νὰ λαχν'ίσουμι.»
Λαχν'ίζουν, ξ'ιλαχν'ίζουν, Γιάννης ἔπιφτι.
Σαράdα βόϊα πάει, οὗλου τραγουδεῖ,
κὶ στὰ σαραdαπέdι μοὺ μοιργιουλουγάει.
«Τραβᾶτι, παλληκάρια, νὰ μὶ βγάλ'ιτι.
—Τραβοῦμι, Κουσταdίνη, μὰ δὲ βγαίνεις πλιά.
—Βάν'τι κὶ τ' ἄλουγού μου, νὰ τραβάῃ κὶ αὐτό.
—Τραβεῖ κὶ γοῦρν'ις φκιάν'ει, δὲ dαράζισ'ι.» [2])

Πρβλ. Πέτση 22,23. Λαογραφία Η' 43,12 καὶ τὸ ἑπόμενον.

211. Τὰ τέσσ'ιρα, τὰ πέdι, τὰ ἰννιάδιρφα,
τὰ δικουχτὼ ξαδέρφια, τὰ κουdόημιρα,
σ'ιλλώνουν, καλ'ιγώνουν γιὰ τοὺ bόλιμου,
κὶ μάννα, ποὺ τοὺς εἶχι, τοὺς καμάρουν'ι.
«Σύρτι, πιδγιά μου, σύρτι μέσ' τοὺ bόλιμου.
Οὗλν'οι καλὰ νὰ πᾶτι, καλὰ νά 'ρτιτι,
κὶ Μικρουκουσταντίνους νὰ μὴν ἔρτη πλιά.»
Στὴ στράτα, ποὺ παaίνουν κὶ ἄπου διάβιναν,
δίψασαν οἱ καϊμένοι. Ποῦ νὰ πιοῦν ν'ιρό;
Βρίσκουν ἕνα πηγάδι, σύρτουπήγαδου,
βαρὺ στοίχημα βάνουν, ποιὸς νὰ κατιβῇ,

1) Σ' ύ ρ μ α τ α· στενοὶ δρόμοι στὸ βουνό. 2) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Μαρία Παπαβασιλείου.

κὶ πέφτ᾽ τοῦ Κουσταντίνου, τοῦ μικρότιρου.
«Κατήβα, Κουσταντίν'ι, βγάλ'ι μας ν'ιρό.»
Κατέβιν'ι καϊμένους, βρίσ῾κει τοὺ θηργιό.
«Τραβᾶτι μ᾽, ἀδιρφάκια, νὰ μὶ βγάλ'ιτι.»
Τραβοῦσαν δὲ ḋραβοῦσαν, δὲ ḋαράζιτι.
«Σύρτι, πιδγιά μου, σύρτι, σεῖς στοὺ ḃόλ'ιμου.
Οὖλ'νοι καλὰ νὰ πᾶτι, νὰ γυρίσ῾ιτι,
νὰ πᾶτι στὴ μαννά μου χιριτήματα,
ποὺ πικρουκαταργειοῦḋαν μὴ γυρίσου πλιά.»

Πρβλ. τὸ προηγούμενον. Λαογραφία Ε' 83,59.

212. «Σήμιρα Τριτή, σήμερα τριάντα μέρις,
λείπ᾽ ἡ Γιάνναϰης, πάει στὰ λαφουκυνήγια,
ἰὰ τοὺν σκώτουσαν, ἰὰ στὴ σκλαβγιὰ τοὺν ḃῆραν,
ἔλα, Κουσταḋᾶ, νὰ κοιμηθοῦμ᾽ ἀḋάμα.
—Γὼ τοὺ Γιάνναϰη, γὼ ḃράτ᾽μουν τοὺν εἶχα!
—῎Ελα, Κουσταḋᾶ, νὰ κοιμηθοῦμ᾽ ἀḋάμα.»

Πάει ἡ Κουσταḋᾶς στὴ Μαρουδγιὰ νὰ μείνῃ,
ἰὰ κὶ Γιάνναϰης τ᾽ ἀλάφια φουρτουμένους.
«Σήκου, Μαρουδγιά, σήκου καλὴ Μαρούδα.
—Φεύγα, δαίμουνα, κὶ μή μι διμουνίζῃς.
—Σήκου, Μαρουδγιά, ν᾽ ἀνοίξῃς νά ᾽ρτου μέσα,
γώ ᾽μι Γιάνναϰης, γὼ εἶμι κ᾽ ἡ καλός σου.
—Φεύγα, Γιάνναϰη, κὶ σῦρι στὴ μαννά σου,
γὼ ἀρρώσ῾τησα, βαριά ᾽μι, θὰ πιθάνου.»
Φεύγ᾽ ἡ Γιάνναϰης, πααίνει στὴ μαννά του.
«Σήκου, μάννα μου, σήκου, γλυκειὰ μαννούλα, [1])
σήκου κὶ ἄνοιξ῾ι, σήκου νὰ ἔρτου μέσα,
γιατ᾽ ἡ Μαρουδγιὰ μ᾽ ἄλλουν ἄḋρα κοιμᾶτι.»

---

[1]) Τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 211 καὶ 212 μοῦ τὰ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ ῎Αννα Κουγιουμτζῆ.

ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ

213. Μιὰ κόρη, μιὰ μιλαχροιν΄ή, μιὰ ρασουφουριμένη,
μασούριζι, καλάμιζι κὶ ψιλουτραγουδοῦσ^ιι.
Κὶ ἀπ' τὰ τραγούδια τὰ πουλλὰ κὶ ἀπ' τοὺ bουλὺ τοὺ βρόdου
πραματιφτὴς ἰπέρασ^ιι κὶ τὴ gαλημιρνοῦσ^ιι.
«Κόρη μ', γιατὶ φουρᾶς λ΄ιρά, φουρᾶς τὰ λ΄ιρουμένα ;
Κόρη μ', κὶ δὲ bαdρεύισ^ιι, νὰ πάρης παλληκάρι ;
—Κάλλιου νὰ σκάσ^ι ἢ μαύρους σου πέρι τοὺ λόγου πού 'πις.
Ἔχου ἄdραν στὴ ξ^ιιν΄ιτγειὰ τώρα δώδικα χρόνια
κὶ ἀκόμα τριὰ τοὺν gαρτιρῶ, νὰ γένουν δικαπέdι,
'π' τὰ δικαπέdι κ' ὕσ^ιτιρα τὰ μαῦρα θὰ φουρέσου,
θὰ πὰ νὰ γένου καλουγρ^εά, ν' ἁγιάσου τὴ ψυχή μου.
—Μαρή, νἰγώ 'μ' ἢj ἄdρας σου, ἰγώ 'μι κὶ καλός σου.
—Ἂν εἶσ^ιι σ^ιὺ ἢj ἄdρας μου, ἂν εἶσ^ιι κὶ καλός μου,
πές μου σ^ιημάδια τοῦ σ^ιπιτιοῦ, τοὺ τί σ^ιημάδια ἔχει.
—Ἰλιὰν ἔχει μέσ' τὴν αὐλή, κλῆμα στοὺ παραθύρι
κὶ ἀπ' τὴ διξιά του τὴ μιρ^εὰ εἶνι τοὺ κουνουστάσ^ιι.
—Αὐτὰ σ^ιὶ τά 'πι ἡ γειτουνιά, τὰ ξ^ιέρουν οἱ γειτόνοι,
πές μου σ^ιημάδια τοῦ κουρμνιοῦ, τοὺ τί σ^ιημάδια ἔχει.
—Ἰλιὰν ἔχεις στοὺ μάγουλου, σταυρὸν στὴν ἀπαλάμη,
κὶ ἀνάμισα στὰ στήθια σου σταυρὸν ζουγραφισ^ιμένουν.
—Νὶσὺ εἶσ^ιι ἢj ἄdρας μου, ἰσ^ιύ 'σ^ιι κὶ καλός μου.» [1])

Πρβλ. Λαογραφία ΙΑ΄ 197,9. Θ΄ 161,25 καὶ τὸ ἑπόμενον.

214. «Πάϊσαν οἱj ἄσ^ιπρις γιὰ ν΄ιρό κὶ λ΄υγιρὲς στὴ βρύση,
παίρνου κὶ γὼ τοὺ μαύρου μου κὶ πὰ νὰ τοὺν bουτίσου.»
Στὴ στράταν, ἅπού πάϊν΄ι, στοὺ δρόμου ποὺ διαβαίν΄ει,
παρακαλοῦσ^ιι κ' ἔλιγι, παρακαλεῖ κὶ λ΄έει·
«Κύρjου μ', νὰ βρῶ τὴ Χάϊδου μου, στὴ βρύση νὰ λ΄ιφκαίνη!»
Καθὼς ἰπαρακάλ΄ισ^ιι, ἔτσι πάει κὶ βρῆκι.
«Χάϊδου μ', γιὰ βγάλ΄ι μας ν΄ιρό, νὰ πχ΄ιῶ κὶ γὼ κ' ἡ μαύρους.»
Σαράdα τάσ^ιια μ' ἔβγαλι, στὰ μάτια δὲ dὴν εἶδα,
κὶ στὰ σαραdατέσσ^ιιρα σ^ιτέκει κὶ τὴ ξ^ιιτάζει·

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ. Λέγεται στὰ Βραστὰ στὰ νυχτέρια.

«Χάϊδου μ', γιατὶ φουρεῖς λ'ιρά, φουρεῖς τὰ λ'ιρουμένα;
—Γιατ' ἔχ' ἄdραν στὴ ξ^c ιν'ιτγειὰ τώρα δώδικα χρόνια
κὶ ἀκόμα τρεῖς τοὺν gαρτιρῶ, νὰ γένουν δικαπέdι,
θὰ πὰ νὰ γένου καλουγρ^e ὰ σ^c ὶ μέγα μανασ^c τῆρι.
—'Ιὰ κοίταξ^c έ μι μιὰ βουλὰ στὰ μάτια κὶ στὰ φρύδια.
—Πέρνα, λ'ιβέντη μ', διάβιν'ι κὶ σῦρι στοὺ καλό σου.
—Ρίξι, κόρη μ', τὰ βάσανα, ρίξ^c ι κὶ τὰ φαρμάκια,
γιατὶ ἰγώ 'μ' ἧj ἄdρας σου, ἰγώ 'μι κὶ καλός σου.» [1])

Τὰ λοιπὰ ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

215. Παίζει ἡ πάπια στοὺ γιαλὸ κ' ἡ πέρδικα στὰ πλάγια,
παίζει κ' ἡ νιὸς τὴ gόρη του πάνου στὰ γόνατά του.
Παίζουdα κὶ τὴν ἔλιγι, παίζουdα κὶ τὴ λέει·
«Μαρίγια μ', κάτι δὲ bουρεῖς, κάτι δὲν ἔχεις κέφι;
—'Ως τώρα ἦμαν κουρασ^c ά, τώρα 'μι παdριμένη.
—Κόρη μου, ποῦ 'ν' ἧj ἄdρας σου, κὶ ποῦ 'νι κὶ καλός σου;
—"Εχου ἄdραν στὴ ξ^c ινιτγειά τώρα δώδικα χρόνια.
—Μαρίγια μ', γώ 'μ' ἧj ἄdρας σου, ἰγώ 'μι κ' ἡ καλός σου.» [2])

Τὰ λοιπὰ ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

216. Ξύπνα, Πινιώ μου, κ' ἔφιξ^c ι, ξ^c ύπνα κὶ πάει μέρα,
πὰν τὰ πουλάκια στὴ βουσκὴ κὶ λυγιρὲς στὴ βρύση,
παίρνου κὶ γὼ τοὺ μαύρου μου κὶ πὰ νὰ τοὺν bουτίσου.
Βρίσκου τὴ Χάϊδου πὄπλ'ιν'ι σ^c ὶ κρουσταλλ'ένια βρύση. [3])

Τὰ λοιπὰ ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 214.

217. Καλότυχη, καλόμοιρη τοῦς 'Αριτῆς ἡ μάννα,
ποὺ ἔχει τοὺς ἰννιὰ ὑγιοί, τὴ μιὰ τὴ θυγατέρα.
Προυξ^c ιν'ιτάδις ἔρχουντι ἀποὺ τοὺ Μαγλιδῶνι,
ρουτοῦσαν κὶ ξαναρουτοῦν ποῦ νά 'βρουν τέτοια κόρη,
τέτοια ψηλή, τέτοια λ'ιγν'ή, τέτοια μαυρουματοῦσα,
πὄχει τοὺ μάτι θὰν ἰλιά, τοὺ φρύδι θὰ γαϊτάνι,
τοὺ δόλιου τοὺ ματόφυλλου θὰν đὴν ἠλιὰ βαμμένου.
Κανὲς κὶ δὴν ἀν'έgαζι, [4]) κανὲς δὲν ἀν'ιgάζει,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ "Αννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Δημ. Νέστωρ στὰ Βραστά. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ πατέρας μου. Κάθε μία ἀπ' τὲς παραλλαγὲς αὐτὲς ἔχει καὶ δικό της μέλος. [4]) Ἀ ν' έ g α ζ ι· προέτρεπε. Τὸ ῥῆμα ἀ ν' ι g ά ζ ο υ.

μόνουν ἡ Μικρουκουσταdᾶς, ἰκείνους ἀν΄ιgάζει.
«Μαννά μου, νὰ τὴ δώσουμι τὴν Ἀριτὴ στὰ ξ῾ένα.
—Σώπα, σώπα, βρὲ Κουσταdή, νὰ μὴ dοὺ διφτιρώσῃς.
Κώστα μ', ἂν ἀρρουστήσουμι, τοὺ ποιὸς θὰ μᾶς τὴ φέρῃ;
—Ἰγώ, μάννα μ', θὰ πὰ τὴ dῶ, ἰγὼ θὰ σ῾ι τὴ φέρου,
τοὺ καλουκαῖρι τρεῖς βουλ΄ὲς κὶ τοὺ χειμῶνα πέdι
κὶ τοὺ μισουκαλόκιρου θὰ πάουμι οἱ δυό μας.»

Μὰ κἂν ἡ χρόνους τού 'φιρι, κἂν ἔτσ' ἦταν νὰ γέν΄ῃ,
κὶ ἀρρώσ῾τησαν κὶ πέθαναν κὶ τὰ ἰννιὰ τ' ἀδέρφια.
Οὗλν΄οι κηρὶ τοὺς ἄναφτι κὶ οὗλν΄οι τοὺς θυμιάζει,
μουνοὺ τοὺ Μικρουκουσταdᾶ κηρὶ δὲ dοὺν ἀνάφτει.
Κατὰ τοὺν ἥλιου κοίταζι κὶ πικρουκαταργειοῦdαν·
«Νὰ δώσ῾ ἡ Θιός, βρὲ Κουσταdᾶ κὶ Μικρουκουσταdῖν΄ι,
νὰ γέν' τοὺ χῶμα σ' ἄλουγου κὶ τοὺ κιβοῦρι σ῾έλλα,
κὶ τοὺ κιβουρουσάν΄ιδου νὰ γέν' ἡ Κουσταdίνους.»
Μὰ κἂν ἡ χρόνους τού 'φιρι, κἂν ἔτσ' ἦταν νὰ γέν΄ῃ,
γίν΄κι τοὺ χῶμα ἄλουγου κὶ τοὺ κιβοῦρι σ῾έλλα
κὶ τοὺ κιβουρουσάν΄ιδου γίν΄ηκι Κουσταdίνους,
κὶ πάει νὰ φέρ' τὴν Ἀριτή, τὴν Ἀριτή 'π' τὰ ξ῾ένα.
Στὴ στράτα, ἅποὺ πάϊν΄ι, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνει
«Κύρjου μ', νὰ βρῶ τὴν Ἀριτὴ στὴ βρύση νὰ γιουμίζῃ!»
Καθὼς ἰπαρακάλ΄ισ῾ι, ἔτσι πάει κὶ βρῆκι.
Οὐdὰ τοὺν εἶδι, χάρηκι κὶ ἀρχίν΄ησ῾ι νὰ κλ΄αίῃ.
«Καλὴ μερά σου, Ἀριτή.—Καλῶς τοὺ Gουσταdίνου!
Κώστα μ', ἂν ἦρτις γιὰ καλό, νὰ στουλ΄ιστῶ ν' ἀλλάξου,
κὶ ἂν ἦρτις, Κώστα μ', γιὰ κακό, νὰ βάνου τὰ λ΄ιρά μου.
—Ἄdι, ἄdι, μαρ' Ἀριτή, καλὰ εἶνι κὶ αὐτάνα.»

Στοὺ δρόμου, ἅποὺ πάϊναν, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνουν,
πουλάκι πάει κ' ἔκατσι 'ποὺ τοὺ διξί τ'ς τοὺν ὦμου,
δὲ gιλαϊδοῦσ῾ι θὰ bουλί, θὰν ἀγριουποῦλι πού 'ταν,
μοὺ gιλαϊδοῦσ῾ι κ' ἔλιγι ἀνθρώπινη λαλίτσα·
«Τούτου τοὺ θάμα πού 'δα γὼ τούτου τοὺ καλουκαῖρι,
νὰ πουρπατοῦν οἱ ζουdαν΄οὶ μί τοὺς ἀπουθαμένοι!
—Ἀκοῦς, ἀκοῦς, βρὲ Κουσταdᾶ, τί λέει τοὺ πουλάκι;
—Ἄdι, ἄdι, μάρ' Ἀριτή, πουλὶ εἶνι κὶ ἂς λέῃ.»
Νιὰ πᾶν σιμά, νιὰ πᾶν κουdά, νιὰ πᾶν κουdά στὴ χώρα.
«Ἄdι, πάϊν΄ι, Ἀριτή, γὼ τώρα θὰ γυρίσου,

πάου νὰ δέσου τ' ἄλουγου κὶ πίσου θὰ γυρίσου.»

Γλ'έπει τοὺς πόρτις σφαλισ῾τές, τ'ς αὐλ'ὲς χουρταργιασμέν'ις.
«Σήκου, σήκου, μαννίτσα μου, σήκου, γιὰ νὰ μ' ἀνοίξης.
—Φεύγα, φεύγα, Μαυρόχαρι, φεύγα νἀπούτ' ἰμένα.
'Ιννιὰ νὕγιοὶ εἶχα κὶ γώ, οὖλν'οι ἰσ'ὺ τοὺς πῆρις.
—Σήκου, μαννίτσα μου, νὰ δjῆς, εἶμι ἡj 'Αριτή σου.
—Μὶ τίναν ἦρτις 'Αριτή, μὶ τίναν θὰ γυρίσ῾ῃς;
—Μάννα μου, μὶ τοῦ Gουσταdᾶ, τοὺ Μικρουκουσταdίνου.
—Μαρή, νἡ Κώστας πέθαν'ι, μὶ τίναν θὰ γυρίσ'ῃς;» [1])

Πρβλ. Πέτση 52,75. Λαογραφία Ι' 51,10.

218. 'Η Κώστας ἡ πραματιφτής, ἡ Κώστας ἡ στρατιώτης,
σ῾έρνει μουλάρια δώδικα κὶ μοῦλ'ις δικαπέντι.
Μιὰ μούλα χρυσουπέταλ'η πααίν' ἀπ' ἄλλουν δρόμου,
κ' ἡ Κώστας δὲ gατάλαβι κὶ Κώστας δὲ dοὺ ξέρει,
μόν' dραγουδοῦσ῾ι κ' ἔλιγι, μόν' dραγουδάει κὶ λέει·
«Γιὰ δjὲς dιρβένια ποὺ 'νι δῶ κὶ κλ'έφτις πῶς δὲν ἔχει!»
Τοὺ λόγου δὲν ἀπόσουσ῾ι, τοὺ λόγου δὲν ἀποῦπι,
πέντι τοὺν πιάνουν 'π' τὰ μαλλιὰ κὶ τέσσιρις 'π' τὰ χέρια,
κὶ ἄλλοι πέντι ξ῾ιφόρτουναν τὰ δώδικα μουλάρια.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ στὰ Βραστά.

Γιὰ τὸ τραγοῦδι αὐτὸ στὰ περισσότερα χωριὰ τῆς Χαλκιδικῆς ὑπάρχει ἡ ἑξῆς παράδοση. Ἡ Ἀρετή, ποὺ ἀναφέρεται στὸ τραγοῦδι, ἤτανε βασίλισσα σὲ μιὰ πόλη κοντὰ στὰ Βραστά, ποὺ λέγονταν Καλλίπολη. Ἀπ' αὐτοῦ λὲν πὼς ἔφυγαν κ' ἔχτισαν τὴν Καλλίπολη τῆς Θράκης. Τὸ μέρος, ποὺ ἦταν ἡ πόλη αὐτή, ὀνομάζεται καὶ σήμερα Καλλίπολη κ' ὑπάρχουν πράγματι ἐρείπια ἀρχαίας πόλης καὶ τάφοι. Σ' αὐτὴ τὴ πόλη λοιπὸν ἦταν ἡ Ἀρετὴ κ' εἶχε ἕναν ἀσημένιον ἀργαλειὸ μὲ ἑξῆντα τέσσερις π α τ ῆ τ ρ ι ς καὶ ὕφαινε ἕνα πανὶ ἐννιὰ χρόνια· σὲ μιὰ παραλλαγὴ μάλιστα τοῦ τραγουδιοῦ γίνεται λόγος γιὰ τὸ πανὶ αὐτό. Τὸ Μαγλιδῶνι ἦταν τρεῖς ὧρες μακριὰ ἀπὸ τὴν Καλλίπολη. Βρίσκεται ἐπίσης κὶ αὐτὸ μὲ τὴν ἴδια ὀνομασία στὴν περιοχὴ τῶν Βραστῶν καὶ ὑπάρχουν καὶ σ' αὐτὸ ἐρείπια καὶ τάφοι. Ἀπὸ τὸ Μαγλιδῶνι αὐτό, ὅπως πιστεύουν οἱ Χαλκιδικιῶτες κὶ ὅπως ἀναφέρει καὶ τὸ τραγοῦδι, ἦρταν οἱ προξενιτάδες γιὰ τὴν Ἀρετή. Ὅταν μοῦ τὸ διηγότανε αὐτὸ ἡ γυναίκα, ποὺ μοῦ εἶπε τὸ τραγοῦδι, τὴ ρώτησα· «Ἀφοῦ ἤτανε τόσο κοντὰ τὸ Μαγλιδῶνι, γιατὶ δὲν ἤθελε ἡ μάννα νὰ δώση τὴν Ἀρετή.» Ἐκείνη μοῦ εἶπε· «Κοντὰ εἶναι, μὰ ἡ μάννα της ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ποὺ εἶχε γιὰ τὴν κόρη της, νόμιζε πὼς θὰ πήγαινε τόσο μακριά, ποὺ θὰ τῆς φαινόταν ὁ δρόμος ἕνα χρόνο.» Μὲ τέτοια πίστη δὲ μοῦ τὰ ἔλεγε αὐτά, ὥστε σ' ὅλη τὴ διάρκεια ἔκλαιγε.

«Βρὲ μὴ đὰ ξ^cιφουρτών'ιτι τὰ ἔρημα μουλάρια,
γιατ' εἶμι Κώστας μουναχὸς κὶ δὲ bουρῶ φουρτώσου.
—'Ακοῦς, ἀκοῦς τοὺ gερατᾶ, τί λόγια πάει κὶ λέει!
Ἡμεῖς θὰ τοὺν στουτώσουμι κὶ ἀκόμα συντυχαίνει!»
Τρεῖς μαχιργιὲς τοὺν δώσανι κ' ὕσ^cτιρα τοὺν ρουτοῦσαν.
«Ποὺ ποῦ 'σ^cι, βρὲ πραματιφτή, 'ποὺ ποῦ 'σ^cι βρὲ στρατιώτη;
—Μάννα 'χα 'ποὺ τὰ Γιάνν'ινα, πατέρα 'ποὺ τὴ Λάρσα,
κ' ἕνα μικρότιρ' ἀδιρφό, ποὺ πάει μὶ τοὺς κλέφτις,
κὶ τώρα μ' ἦρτι μήνυμα πὼς εἶνι καπιτάνιους.
—Ἰσύ 'σ^cι, Κώστα μ' ἀδιρφέ, ἐσύ 'σ^cι, βρὲ στρατιώτη!» [1])
Πρβλ. Πέτση 31,35. Λαογραφία Η' 531,6.

219. Πραματιφτὴς πιν'έθηκι μέσα στοὺ παναγύρι.
«'Ιγὼ πουλλ'ὲς ποὺ φίλησα, χῆρις κὶ παđριμέν'ις
κὶ παπαδγιὲς κὶ καλουγρὲς κὶ λεύτιρα κουράσ^cα,
μὰ σὰν đῆς Μίδγους τοὺ φιλί, ἄλλου φιλὶ δὲν εἶδα.»
Ἄκουσ^cι ἡj ἀφέđης της, πουλὺ τοὺν gακουφάν'κι.
«Πές μας, πές μας, πραματιφτή, ποιὰ Μίγδου εἶν' αὐτέν'η;
—Ἡ Μίγδου 'ποὺ τὰ Γιάννινα κὶ ἀπ' τὴ đραννὴ τὴ χώρα.»
Νύχτα σ^cιλλών'ει τ' ἄλογου, νύχτα τοὺ καλιγών'ει,
βάζ^c ἀσ^cημένια πέταλα, καρφιὰ μαλαματένια,
Στὶς Σέρρις ἰπρουγεύουđαν, στὴ Λάρσα γιουματίζει,
στὰ ἔρημα τὰ Γιάνν'ινα βουλ'έτι νὰ δειπν'ήσ^cη.
Βρίσ^cκει τὴ Μίγδου πὄπλ'υν'ι, πλ'έν'ει κὶ σκαματίζει.
«Βγάλ'ι, Μίγδου, τοὺ gαμουχᾶ, νὰ μὴ đοὺν ἱματώσῃς.
—Πῶς δὲ λυπᾶσ^cι νιὸ κουρμὶ κὶ νιάτα χαϊδιμένα,
μόνου λυπᾶσ^cι καμουχᾶ, πού 'νι παννὶ βαμμένου!» [2])
Πρβλ. τὸ κατωτέρω.

220. Τρεῖς ἄρχουντοι κὶ Βλαχουγυιὸς ἀđάμα τρῶν κὶ πίνουν.
Ἕνας πιν'έτι στ' ἄσπρα του, jἄλλους στὴ φουρισ^cιά του,
πιν'έθηκι κὶ Βλαχουγυιὸς πὼς ἔχ' καλὴ γυναίκα.
«Ἀλήθει' ἀλήθεια, Βλαχουγυιέ, καλὴ γυναίκα ἔχεις,
καλὴ γυναίκα κὶ ἄξια κὶ πουλυουξ^cακουσμένη.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά.
[2]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὸ τραπέζι. Ἀπὸ τὸ τετράδιο τοῦ Πετρίτση.

'Ικείν' δανείζει τοὺ φιλὶ στὰ μουρφουπαλληκάρια,
στὰ μούρφα κὶ στὰ λ'εύτιρα κὶ στ' ἀρραβουνιασμένα!»
Σὰν τ' ἄκουσ^εν ἡ Βλαχουγυιός, πουλὺ τοὺ βαρυφάν'κι.
Νύχτα σ^ιλλών'ει τ' ἄλουγου, νύχτα τοὺ καλιγών'ει,
βάζ^ε ἀσ^ημένια πέταλα, καρφγιὰ μαλαματένια
κὶ τὰ καλιγουσ^φύρια του ἁγνὸ μαργαριτάρι.
Στὶς Σέρρις ἰπρογεύουdαν, στὴ Λάρσα γιουματίζει,
στὰ ἔρημα τὰ Γιάνν'ινα βουλ'έτι νὰ δειπνήσ^η.
Βρίσ^κει τὴ Βλάχα πὄπλ'υν'ι κὶ βαρυσκαματίζει.
«Βγάλ'ι, Βλάχα μ', τοὺ gαμουχᾶ, νὰ μὴ dοὺν ἱματώσ^ης.
—Νιὰ δὲ λ^υπᾶσ^ι νιὸ κουρμὶ κὶ νιάτα χαϊδιμένα,
μόνου λυπᾶσ^ι καμουχᾶν, πού 'νι παννὶ βαμμένου!» [1]).
Πρβλ. Πέτση 42,52. Λαογραφία Ε' 94,72 καὶ τὸ ἀνωτέρω.

221. Τὰ τρία τ' ἀρχουdόπουλα ἀdάμα τρῶν κὶ πίνουν.
Ἕνας πιν'έτι στ' ἄρχουντα, κ' ἥj ἄλλους στὰ φλουργιά του,
Γιαννάκ's στοὺ τί νὰ πιν'ιθῆ; πιν'έθ'κι στ'ν ἀδιρφή του.
«Ἔχου 'διρφή, πού 'ν'ι καλή, πού 'ν'ι ταπεινουμένη.
—Ἂν ἔχ's, 'διρφή, πού 'ν'ι καλή, τί 'ν'ι τοὺ στοίχημά σου;»
Ἕνας βάζει τὰ ἄρχουdα τ', κ' ἥj ἄλλους τὰ φλουργιά του,
κὶ ἡ Γιαννάκης τί νὰ βάν'; ἔβαν'ι τὴ ζουή του.
Γράμμα φκιάν'ει τὴν ἔσ^τειλ'νι, γράμμα τὴ bαραgέλ'ν'ει.
«Νὰ στουλ'ισ^τῇς, μαρ' ἀδιρφή, νὰ στουλ'ισ^τῇς, ν' ἀλλάξῃς.
Βάν'ι τὰ παπουτσάκια σου, κὶ στοὺ βασ^λιᾶ νὰ πάῃς.»
Τὴ δούλα τσου νἰστόλιζι, τὴ δούλα τσου νἀλλάζει,
τὰ παπουτσάκια τ's τ'ν' ἔβαζ^ι κὶ στοὺ βασ^λιᾶ τὴ σ^τέλ'νει.
Τὴν παίρνει εἰς τοὺ στρῶμα του κὶ στ' ἄργυρό τ' σ^ιντόνι,
τὴν κόφτει τρίχις 'π' τὰ μαλλιὰ κὶ τοὺ 'κρινό [2]) τ's τοὺ δάχλου.
«bράβου bράβου, μαρ' ἀδιρφή, τί 'ταν αὐτὸ ποὺ μ' ἔκαμις;
—Σώπα, σώπα, βρὲ ἀδιρφέ, ...
τὴ δούλα μου τὴν' στόλιζα κὶ στοὺ βασ^λιᾶ τὴν' σ^τέλνου».
«Καλὴ μερά, κῦρ βασιλιᾶ, κὶ ἂς μὴ σ^ὶ ξ^έρου ἴτσι. [3])
—'Ακοῦς τὴ bαλιουγαϊδούρα, ποὺ δέ μι ξ^έρει ἴτσι!
—Ν' ἰψὲς τ'ν' εἶχα στοὺ στρῶμα μου κὶ στ' ἄργυρό μ' σ^ιντόνι,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ 'Ιωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά. Λέγεται στὶς 'Αποκριές. [2]) Κρινό· ἀκρινό. [3]) Ἴτσι· διόλου. 'Η λέξη τουρκική.

τὴν gόφτου τρίχις ᾽π᾽ τὰ μαλλιὰ κὶ τοὺ ᾽κρινό τ᾽ς τοὺ δάχλου.
—Ἰδὲς κὶ τὰ μαλλάκια μου, σὰ λείπη μία τρίχα,
ἰδὲς κὶ τοὺ χειροῦδι μου, σὰ λείπη ἕνα δάχλου!» [1])
Πρβλ. Λαογραφία Θ΄ 183,53.

222. Τοῦ ρήγα γυιὸς πιν΄έθηκι μέσα στοὺ παναγύρι.
«Πουλλ΄ὲς bρὲ νιὲς ποὺ φίλησα, χῆρις κὶ παdριμέν΄ις,
μὰ σὰ dῆς Βλάχας τοὺ φιλί, ἄλλο φιλὶ δὲν εἶδα.
Ἄσπρου ᾽ταν σὰ dοὺ ζάχαρι, γλυκό ᾽ταν σὰ dοὺ μέλι,
τοὺ πρόσουπου της ἔλαbι, τὰ φρύδια της γραμμένα,
τοὺ χέρι της τοὺ παχουλό, γιουμάτου bιλιdζίκια.
Ἂς τό ᾽βαζα προυσ῾κέφαλου κὶ ἂς μὶ τζ῾ιριμιτοῦσαν [2])
κὶ ἂς μ᾽ ἔρριχναν στὴ φυλακή, νὰ κάμου τριάντα μέρις.
Κὶ παραπέφτουν τὰ κλειδγιὰ κὶ κάμνου τρία χρόνια.» [3])

223. Πραματιφτὴς πιν΄έθηκι bρουστὰ στὰ παλληκάρια.
«Τοὺ ποιὸς πιρνάει τὴ θάλασσα, γαbρὸν γιὰ νὰ τοὺν gάμου,
γαbρὸν στὴ θυγατέρα μου, γαbρὸν στὴν ἀν΄ιψιά μου.»
Σὰν d᾽ ἄκουσ῾ι τοῦ ρήγα γυιός, τοῦ ρήγα παλληκάρι,
νιὰ βάν΄ει κὶ ξ῾idύν΄ιτι κὶ βγάζ῾ει τ᾽ ἅρματά του.
bρὲ νῶς τὴ μέση πάϊν΄ι, παρέκει δὲ bουροῦσ῾ι!
«Θάλασσα, πικρουθάλασσα κὶ πικρουκυματοῦσα,
πόσ῾ις φορὲς σ῾ὶ πέρασα μὶ γέλοια, μὶ τραγούδια,
κὶ τώρα γιὰ τοὺ σ῾τοίχημα βουλειέσ῾ι νὰ μὶ πνίξ῾ης.» [4])
Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Η΄ 92,15.

224. Χίλ΄ν΄οι τρακόσ῾οι μάστουροι κὶ χίλια μαστουρούδια
καμάραν ἰθιμέλιουναν στοὺ Δούναβου ἀπάνου.
Οὕλη μέρα θιμέλιουναν κὶ τοὺ βραδὺ gρημν΄ιοῦdαν.
Πουλάκι πῆγι κ᾽ ἔκατσι πάν᾽ dὴ διξιὰ καμάρα,
δὲ gιλαϊδοῦσ῾ι θὰ bουλί, θὰν ἀγριουποῦλι πού ᾽ταν,
μοὺ gιλαϊδοῦσ῾ι κ᾽ ἔλιγι ἀνθρώπιν΄η λαλίτσα.
«Ἂν δὲ σ῾τοιχειώσ῾τι ἄνθρουπουν, καμάρα δὲ σ῾τιργιώνει,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελίτσα Μυλουνᾶ στὴν Περιστερά, χρονῶν 20.
[2]) Τ ζ ῾ ι ρ ι μ ι τ ῶ· τιμωρῶ διὰ προστίμου. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Ζοῦπος στὸν Ταξιάρχη.
[4]) Μοῦ τὸ εἶπε στὸ Ζαγγλιβέρι ἡ Μαρία Κατζιμπάρου.

κὶ οὗδὶ φτουχὸν οὗδ᾿ ἀρφανὸν οὗδὶ κανὲν διαβάτη,
μόνου τοῦ προυτουμάστουρα τοῦ πρώτου τὴ γυναίκα.»
Κ᾿ ἡ μάστουρας θὰ d᾿ ἄκουσ῾ι, σ῾τέλ΄ν΄ει κὶ παραgέλ΄ν΄ει,
γουργὰ λουσ῾τῆ, γουργὰ ἀλλαχτῆ, γουργὰ τοὺ γιόμα νά ᾿ρτη.
«Βρὲ τί μὶ θέλεις, μάστουρα, κὶ μὶ μηνᾷς νὰ ἔρτου;
—Ἔπισ῾ ἡj ἀρραβώνα μου μέσ᾿ τὴ διξιὰ καμάρα,
νὰ κατιβῇς νὰ τὴν ηὕρῃς κὶ ἀπάνου νὰ τὴ φέρῃς.»
Κατέβηκι νὰ τὴν ηὕρῃ κὶ ἀπ᾿ίνου νὰ τὴ φέρῃ,
βρίσ῾κει τὰ φείδια σταυρουτὰ τὶς ὄχιν΄ις bλ΄igμέν΄ις.
Κατὰ τοὺν ἥλιου κοίταζι κὶ πικρουκαταργειοῦdαν.
«Πῶς σκούζει τοὺ πιδάκι μου, νὰ σκούζῃ τοὺ πουτάμι,
πῶς τρέμν΄ει τοὺ κουρμάκι μου, νὰ τρέμν΄ῃ τοὺ γιουφύρι.
Τρεῖς ἀδιρφοῦδις ἤμισ῾τι κ᾿ οἱ τρεῖς μαρμαρουμέν΄ις.
῾Η μιὰ εἶνι στοὺ Δούναβου, ἡj ἄλλη στοὺ Βαρδάρη,
κ᾿ ἡ τρίτη ἡ μικρότερη πάν᾿ στὴ διξιὰ καμάρα.» [1])

Πρβλ. Λαογραφία Ϛ΄ 600,7.

225. Μάννα κὶ γυιὸς ἰμάλουναν γιὰ μιὰ Βουργάρα νύφη,
γιὰ μιὰ Βουργάρα παπαδγιά, γιὰ μιὰ Βουργάρα νύφη.
«Μάνν᾿ ἄdι νὰ τὴ bάρουμι τὴ Βουργαρούδα νύφη.
—Σῦρι, γυιέ μου, κὶ πάρι τὴν΄ κὶ δῶ νὰ μὴ dὴ φέρῃς,
μοὺ νὰ τὴ bᾷς σ῾ ἄλλου χουργιὸ κὶ σ῾ ἄλλου βιλαέτι,
νά ᾿χῃ τ᾿ ἀηδόνια συνουδειὰ κὶ τὰ πουλιὰ συλλάλιου.»
Κὶ κείνους δὲ dὰ ἄκουσ῾ι τῆς μάννας του τὰ λόγια,
μοὺ bῆγι κὶ τὴν ἤφιρι μοὺ θὰν ἀρχουdουπούλα,
μὶ τοῦ δισπότη τ᾿ ἄλουγου, μὶ τοῦ μητρουπουλίτη.
Χίλ΄ν΄οι πααὶν ἀποὺ bρουστὰ κὶ χίλ΄ν΄οι ἀποὺ πίσου
κὶ χίλ΄ν΄οι πέdι τσάκουναν τοὺ δόλιου καμουχᾶ της.
Πῆγαν σιμά, πῆγαν κουdά, πῆγαν κουdὰ στὴ χώρα,
ρίχνουν τουφέκια ν᾿ ἀκουστοῦν, παίζουν κὶ τὰ πιγν΄ίδια.
Νιὰ βγῆκι σ῾κύλλα πιθιρὰ κὶ Εὔα ἡj ἀdραδέρφη,
τοὺς μάγειροι παρέgειλ΄ν΄ι κὶ τοὺς μαγέρδις λέει·
«Μαγέρδις, μαγειρέψιτι ἀχώργια γιὰ τὴ νύφη,
τοὺν ὄφιου κὶ τὴν ὄχινα κὶ τοὺ χινουκιdρίτη.»

Κὶ ἀποὺ τοὺ χέρ᾿ τὴν ἔπιρναν στοὺ μαγειργειὸ τὴ bᾶνι.
«Κάτσ῾ι, νύφη μ᾿, νὰ φᾷς, νὰ πχ΄ῇς, κάτσ῾ι νὰ ξ῾απουστάσῃς.

---

[1]) Ἀπὸ τὸ τετράδιο τοῦ Ἀθ. Πετρίτση ἀπὸ τὰ Βραστά.

—'Ιγώ 'φαγα στὴ μάννα μου κ' εἶμι θαραπαμένη.
—'Ισ^εύ 'σ^ει, νύφ', ἀρχόdισσα κὶ δὲ μᾶς bιγιντάεις,
μοὺ γιόψου [1]) λίγου 'π' τοὺ ζουμὶ κὶ φάϊ ἀποὺ τοὺ ψάρι.»
Κὶ γεύτηκι ἀπ' τοὺ ζουμὶ κ' ἔφαϊ ἀποὺ τοὺ ψάρι.
«Πικρό 'νι, μάννα μ', τοὺ ζουμί, φαρμακιρὸ τοὺ ψάρι!»

Τὰ χέρια της ἰσταύρουν'ι, στοὺ bιθιρὸ πααίν'ει.
«Ν'ιρό, ἀφέdη μ', πέθανα, ν'ιρὸ κὶ θὰ πιθάνου!
—Νύφη μ', ν'ιρὸ δὲν ἤφιρις κὶ τί ν'ιρὸ γυρεύεις;»
Τὰ χέρια της ἰσταύρουν'ι, στὴ bιθιρὰ πααίν'ει.
«Ν'ιρό, μάννα μ', κὶ πέθανα, ν'ιρὸ κὶ θὰ πιθάνου!»
«Ν'ιρό, νύφη μ', δὲν ἤφιρις κὶ τί ν'ιρὸ γυρεύεις;»
Τὰ χέρια της ἰσταύρουν'ι, στοὺ Γιάνναϰη πααίνει.
«Ν'ιρό, Γιαννάκη μ', πέθανα, ν'ιρὸ κὶ θὰ πιθάνου!»
Κὶ παίρνει τ' ἀργυρὸ σταμν'ί, τοὺ μαστραπᾶ στὰ χέρια,
κὶ ὅσου νὰ σ^εκίσ^εη τριὰ βουνά, πιράσ^εη τριὰ λαgάδια,
Μαρούδα ψυχουμάχησ^ει, Μαρούδα ἀπουθαίν'ει.
Κ' ἡ Γιάννης ἀπ' τὴ λ'ύπη του κὶ ἀποὺ τὴ συλλουγή του,
παίρν'ει κὶ μαχιρών'ιτι μόνους μεσ' τὴ gαρδιά του.
Κὶ πῆγαν κὶ τοὺς ἔθαψαν σ^ε ἕναν gαλὸ λειμῶνα.
Στοὺ Γιάνν' φυτρώνει κάλαμους, σ' Μαρούδα κυπαρίσσ^ει,
λυγουβιργάει ἡ κάλαμους, φιλάει τοὺ κυπαρίσσ^ει.
Πιρνοῦν Τουρκοί, πιρνοῦν Ρουμνιοί, σ^ετέκουν κὶ τοὺς κοι-
[τάζουν.
«'Ιὰ dʒέ τα, τὰ καλόϊμοιρα, τὰ καλουτιργιασμένα,
πῶς ἀγαπιοῦdαν ζουdανά, ἔτσι κὶ ἀπουθαμένα!» [2])
Πρβλ. Πέτση 39,48. Λαογραφία Η' 526,2.

226. Μιὰ κόρη, μιὰ 'Αγραφιώτισσα κὶ μιὰ 'Αγραφιουτουπούλα,
μασούριζι, καλάμιζι κὶ ψιλουτραγουδοῦσ^ει.
Τοὺ πιρμαχιών' [3]) ἦταν ψηλὸ κὶ κόρη σβραχνιασμέν'η
κὶ πῆρι ἀγέρας τὴ λαλιά, στὰ πέλαγα τὴ ρίχν'ει,
κὶ ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, οὗλα λ'ιμάνι πιάνουν.
Μὄνα καράβι κρητικό, αὗτὸ λ'ιμάν' δὲ πιάνει,
μοὺ dοὺς ἀναῦτις ἤλιγι κὶ τοὺς ἀναῦτις λέει·

---

[1]) Γιόψου· γέψου. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ 'Ιωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά. Λέγεται στοὺς χορούς. [3]) Πιρμαχιών'· πύργος.

«Πιδγιά μου, πέσ^ετι σ^ὲι κουπί, πέσ^ετι σ^ὲι παλαμάρι,
χαμνὸς ἀγέρας μᾶς τραβάει, χαμνὸς [1]) κιρὸς τοὺ πῆρι,
στὴ bόλη στράφτει κὶ βρουdάει, στὴ bόλη χαλαζών΄ει,
στὰ ἔρημα τὰ Γιάνν΄ινα τὰ δέdρα ξ΄ιρριζών΄ει.» [2])

Πρβλ. τὸ κατωτέρω.

227. Dιλὴ Βουργιᾶς παρήγγειλ΄ι σ^ε οὖλουν τοὺ gαραβιῶνα·
«Καράβια μ', ρίξ^ετι σίδηρα κὶ πιάσ^ειτι λ΄ιμάνια.»
Ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, οὖλα λιμάνι πιάνουν,
κ' ἕνα καράβι κρητικό, κείνου λιμάν΄ δὲ πιάν΄ει.
«Δὲ σ^ὲι φουβοῦμι, κῦρ Βουργιᾶ, κὶ σ^ὲε βρὲ dραμουdάν΄ι.
Ἔχου καράβι bρούτζινου, κατάρτι ἀσ^εημένιου,
ἔχου κὶ γιμιντζόπουλου, ποὺ ξ^εέρει τοὺς ἀγέρδις.
Ἀν΄έβα, βρὲ μιντζόπουλου, ἀπάνου στοὺ κατάρτι.»
Πιζουγιλῶdα ἀν΄έβιν΄ι, κλ΄αίγουdα κατιβαίνει.
«Τί εἶδις, βρὲ μιντζόπουλου, κὶ κλ΄αῖς κὶ κατιβαίνεις;
—Κακὸς ἀγέρας μᾶς τραβάει, χαμνὸν gιρὸ θὰ κάμῃ.
Εἶδα τοὺν οὐρανὸ θουλὸ κ' ἡ θάλασσα βουρκών΄ει,
στὴ bόλη στράφτει κὶ βρουdᾷ, στὰ Γάλατα χιουνίζει.»
Τοὺ λόγου δὲν ἀπόσουσ^ὲι, τοὺ λόγου δὲν ἀποῦπι,
γιαλὸς παννιὰ ἰγιόμουσ^ὲι κὶ ἄμμους παλληκάρια. [3])

Πρβλ. Πέτση 49,62. Πολίτου, Ἐκλογαὶ ἀρ. 88.

228. «Φέgεις, φιgάρι μ', στοὺ γιαλὸ κὶ ἀργεῖς νὰ βασιλ΄έψῃς,
μὴν΄ εἶδις, μήνα λόγιασ^ὲις, μαρμάρινου καράβι;
—Πουλλὰ καράβια στοὺ γιαλὸ μὶ τὰ παννιὰ ἅπλουμένα,
κὶ τούρκικα κὶ φράgικα, ἔχει κὶ δυὸ ρουμαίϊκα.
Σταυρὸν ἔχει στὴ bλώρη του, μάλαμα στὰ κατάρτια,
κὶ πίσου στὴ gουβέρτα τους τριὰ κουρίτσια παίζουν,
τό 'να παίζει τοὺ dαμπουρᾶ κὶ τ' ἄλλου τοὺ λαούτου,
τοὺ τρίτου τοὺ καλύτιρου παίζει μὶ τοὺν ἀφέdη.
«Ἀφέdη μου, λ΄ιβέdη μου, τοὺ τί κιρὸς θὰ πιάσῃ;»
Πιζουγιλῶdα ἀν΄έβινι, κλ΄αίγουdα κατιβαίνει.

---

[1]) Χαμνὸς καὶ σὲ πολλὰ χωριὰ ἀχαμνός· ἄσχημος, κακός, ἀλλὰ καὶ ἰσχνός, ἀδύνατος· ἀχαμνά, οἱ ὄρχεις. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά. Λέγεται σὲ διασκεδάσεις. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Ζοῦπος στὸν Ταξιάρχη. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

«Μάϊνα, Γιουργάκη μ᾽, τὰ παννιά, μάϊνα, κατέβασ̔έ τα.
Στὴ bόλη στράφτει κὶ βρουdᾷ, στὰ Γάλατα χιουνίζει.» [1])
Πρβλ. Λαογραφία Θ' 197, 68.

229. Μιὰ κόρη ρόδια μάζιβι ᾽π᾽ τοὺ πέρα πιριβόλ΄ι,
κ᾽ ἡ γυιὸς τοῦ ρήγα πέρασ̔ι κὶ τήνι χιριτάει,
δυὸ ρόδια τὴν ἰζήτησ̔ι κὶ αὐτὴν΄ τοὺν δίνει πέντι.
Κὶ μάννα της τὴν κοίταζι ἀποὺ τοὺ παραθύρι.
«῎Εννοια σου, κόρη μ᾽, ἔννοια σου, κὶ ἂν δέ σ̔ι μαρτυρήσου,
τοὺ βράδυ στὰ διρφάκια σου θὰ σ̔ὶ τοὺ μουλουγήσου.»
Τοὺ βράδ᾽ ἦρταν τ᾽ ἀδέρφια της κὶ τὴ ξ̔ιμουλουγάει·
«Μιὰ ἀδιρφούδα ἔχιτι κὶ κείνη πλαν΄ιμένη.
Νἡ γυιὸς τοῦ ρήγα πέρασ̔ι κὶ τήνι χιριτάει,
δυὸ ρόδια τὴν ἰζήτησ̔ι κὶ αὐτὴν΄ τοὺν δίνει πέντι.»
῞Ενας τὴ πιάν΄ ἀπ᾽ τὰ μαλλιὰ κὶ ἄλλους ἀποὺ τοὺ χέρι,
ἡ τρίτους ἡ μικρότιρους τὴ βάζει τοὺ μαχαῖρι·
«Δὲ θέλου τὰ μιταξουτὰ νοὖδι τὰ βιλουδένια,
μοὺ θέλου νὰ μὶ θάψ̔ιτι μ᾽ αὐτὰ τὰ ματουμένα,
νὰ djῇ ἡ κόσμους κ᾽ ἡ ̔dουνιᾶς, νὰ djῇ κὶ οὔλη ἡ χώρα
πὼς ἄδικα σκουτώθηκα γιὰ δυὸ ζιβγάρια ρόδια!» [2])
Πρβλ. Πέτση 41,50. Λαογραφία Ι' 50,8.

230. ᾽Ιδῶ στὰ μαῦρα πέλαγα Σουλτάνα κατιβαίνει,
φουρεῖ τοὺ μόσκου στὰ μαλλιὰ κὶ τὴ δρουσ̔ὰ στὰ χείλια,
ἔχει κὶ τοὺ bαράδεισου ἀνάμισα στὰ στήθια.
Τοῦ ρήγα γυιὸς τὴ gυνηγάει μὶ δυὸ μὶ τρεῖς φιργάδις.
«Σουλτάνα, δός μας φίλημα, δός μας κὶ μαῦρα μάτια.
—᾽Ιδῶ στὰ μαῦρα πέλαγα τοὺ τί φιλὶ γυρεύεις;
῎Αdι νὰ βγοῦμι σ̔ὶ σ̔τιργιά, νὰ βγοῦμι σ̔ὶ λιμάνι,
νὰ πᾶν οἱ βάρκις γιὰ ν΄ιρὸ κὶ τὰ πιδγιὰ γιὰ ξύλα,
νὰ σ̔ὶ χουρτάσου φίλημα, νὰ σ̔ὶ χουρτάσου χάδια.» [3])
Πρβλ. Λαογραφία Δ' 85,28.

231. ῾Ηρτι Μιγάλ΄ Παρασ̔ιβή, τοὺ Μέγα τοὺ Σαββάτου,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε στὸν Ταξιάρχη ὁ Στέργιος Ζοῦπος. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα στὸν Πολύγυρο. Λέγεται τὶς ᾽Αποκριὲς στοὺς χορούς.
[3]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ ῎Αννα Κουγιουμτζῇ στὰ Βραστά.

ἦρτι κὶ Λαbρουκυριακή, ἡ λαbρουφουριμέν'η,
μάννα στουλ'ίζει τοὺν ὕγιὸ κ' ἡj ἀδιρφὴ τοὺ λούζει,
κ' ἡ πρώτ' ἡj ἀξαδέρφη του χτινίζει τὰ μαλλιά του.
Στὴ στράτα, ἀποὺ πάϊν'ι, στοὺ δρόμου, ποὺ πααίνει,
μοὺ θὰ dοὺν εἶδαν ἀκκλησ^{ε}ές, τὰ κιραμίδια ρίχνουν,
τὰ κιραμίδια ἔρριχναν κὶ νὰ βαgέλια σ^{ε}ειοῦdι.
«Γυιέ μου, τί ἔφτιξ^{ε}ις τοὺν Θιὸ κὶ δέ μας σ^{ε}τέργουν τ' ἅγια;
—'Ιγώ 'λιγα νὰ μὴ σ^{ε} τοὺ πῶ, νὰ μὴ σ^{ε} τοὺ μαρτυρήσου,
μὰ τώρα ποὺ μὶ ρώτησ^{ε}ις, θὰ σ^{ε}ὶ τοὺ μαρτυρήσου.
"Αλλη βουλ'ά, ποὺ πάϊνα, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνου,
σταυρώνου [1]) ἕν' ἀdρόγυνου, ποὺ ἦταν τιργιασ^{ε}μένου,
τοὺ νιὸ ἀπουκιφάλισα κὶ πῆρα γὼ τὴ νύφη.
—Ὑγιέ μ', κὶ ἂν τό 'καμις αὐτό, τίπουτα δέ σ^{ε}ι πρέπει,
μόνου νὰ πᾶς στὴν ἔρημου, νὰ κλ'αῖς γιὰ τὴ ψυχή σου,
νὰ τρῶς τοὺ μῆνα κάστανου, τοὺ χρόνου λ'ιφτουκάρι.» [2])

Πρβλ. Λαογραφία Ι' 51,9.

232. "Ενας νιὸς ψυχουμαχάει ἰννιὰ μιρόν'υχτα
πάν' στῆς μάννας του τὰ πόδια κὶ στὰ γόνατα.
Κὶ μάννα του τοὺν ἤλιγι κὶ μάννα τ' τοὺ ξ^{ε}ιτάζει·
«Τ' ἔχεις, γυιέ μ', κὶ δὲ bιθαίνεις, δὲ ψυχουμαχᾶς;
—Σώπα, σώπα, μωρὴ μάννα, μή μι τυραννᾶς.
Νὰ σ^{ε}ὶ πῶ τὶ δὲ bιθαίνου, δὲ ψυχουμαχῶ.
Πάτσα σ^{ε}πίτια, πάτσα κάστρα, πάτσα κὶ ἀκκλησ^{ε}ές,
πάτσα κ' ἕνα κουριτσάκι δικουχτὼ χρουνοῦ,
ποὺ τοὺ εἶχι ἡ μαννά του μοὺν gὶ μουναχό.
Γιάτ' ἰκείνου δὲ bιθαίνου, δὲ ψυχουμαχῶ.» [3])

233. Ἡ μάννα πὄχ' ἕναν ὕγιόν, ὕγιὸν κὶ χαϊδιμένουν,
τοὺν ζούλ'ιβι ἡ γειτουνιά, τοὺν ζούλ'ιβι κὶ κόσμους,
τοὺν ζούλ'ιβι κ' ἡ μάννα του, ἅdραν γιὰ νὰ τοὺν bάρη,
μ' ἀdρέπουdαν πῶς νὰ τοὺν bῆ, πῶς νὰ τοὺν μαρτυρήσ^{ε}η.
Μὰ μιὰ Λαbρή, μιὰ Κυργιακή, μιὰ πίσ^{ε}ημη ἡμέρα,
βγῆκιν ἡ γυιὸς στὰ κάgιλα, μάννα στοὺ παραθύρι,

---

[1]) Σ τ α υ ρ ώ ν ο υ· συναντῶ. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Ἰωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ.

κὶ ἀρχίν΄ησ^ε^ι νὰ τραγουδῇ, κὶ ἀρχίν΄ησ^ε^ι νὰ λέῃ·
«Ἄdι, νὔγιέ μ', νὰ φύγουμι, ἄdι, νὔγιέ μ', νὰ πᾶμι,
νὰ πᾶμι σ^ε^ ἄλλου σ^ε^ύνουρου κὶ σ^ε^ ἄλλου βιλαέτι,
κὶ ἂν σ^ε^ὶ ρουτήσουν γιὰτ ἐμέ, νὰ πῇς γυναίκα μ' ἔχεις,
κὶ ἂν μὶ ρουτήσουν γιὰτ ἰσ^ε^έ, νὰ πῶ ἄdρα πὼς σ^ε^ ἔχου.
—Σώπα, σώπα, μαννούλα μου, νὰ μὴ dοὺ διφτιρώσῃς,
νὰ μὴ d' ἀκούσ^ε^ ἡj οὐρανός, τρεῖς χρόνοι δὲ θὰ βρέξῃ,
θὰ τοὺ ἀκούσ^ε^ ἡ μαύρη γῆς, χουρτάρι δὲ φυτρώνει,
φυτρών΄ τοὺ σ^ε^τειρουβότανου κὶ αὐτὸ ἀρυφυτρώνει,
νὰ τρῶν τὰ λάφια, νὰ ψουφοῦν, τ' ἀγρίμια, ν' ἀπουρρίχνουν.
Ἂς τό 'τρουγις, μαννούλα μου, ἰμὲ νὰ μή μι κάμῃς!
Κὶ ἂν μ' ἔκαμις, τὶ κέρδισ^ε^ις, κὶ ἂν μ' ἔχῃς, τί μι θέλεις;» [1])
Πρβλ. Πέτση 35,40. Λαογραφία Ε΄ 368,2.

234. Διῶξ^ε^ι μι, μάννα μ', διῶξ^ε^ι μι μὶ ἥλιουν μὶ φιγγάρι,
κὶ τὴν αὐγούλα μὶ δρουσ^ε^ὰ κὶ τῆς ἡμέρας τ' ἄστρου,
'dὰς πᾶν τὰ λάφια στὰ βουσ^ε^κιά, νὰ πᾶν κ' οἱj ἀλαφίν΄ις.
Μοὺ μιὰ λαφίνα ταπεινή, μοὺ μιὰ λαφίνα ξ^ε^έν΄η,
οὔλου τ' ἀπόσ^ε^κια πουρπατεῖ κὶ ἀρισ^ε^τιρὰ πλαγιάζει,
κὶ ὅπ' εὕρῃ γάργαρου ν΄ιρό, θουλών΄ει κὶ τοὺ πίνει.
Κ' ἡj ἥλιους τὴ gαταπατεῖ, κ' ἡj ἥλιους τὴ ρουτάει·
«Γιατ', ἀλαφίνα μ' ταπειν΄ή, γιατ', ἀλαφίνα μ' ξ^ε^έν΄η,
οὔλου τ' ἀπόσ^ε^κια πουρπατεῖς κὶ ἀρισ^ε^τιρὰ πλαγιάζεις,
κὶ ὅπ' εὕρῃς πράσινου κλαδί, μαραίνεις κὶ τοὺ τρώγεις,
κὶ ὅπ' εὕρῃς γάργαρου ν΄ιρό, θουλώνεις κὶ τοὺ πίνεις;
—'Ιγώ 'λιγα νὰ μὴ σ^ε^ τοὺ πῶ, νὰ μὴ σ^ε^ τοὺ μαρτυρήσου,
μὰ τώρα ποὺ μὶ ρώτησις, θὰ σ^ε^ὶ τοὺ μαρτυρήσου.
Δώδικα χρόνια ἔκαμα σ^ε^τείρ^ε^α κὶ δαμαλίδα,
κὶ ἀπάν' στὰ δικατέσσ^ε^ιρα βγῆκα μὶ νιὸ μουσκάρι,
κὶ τό 'μαθα κὶ πουρπατεῖ, κὶ τό 'μαθα τὶς βρύσες,
κὶ τό 'μαθα κὶ πουρπατεῖ στοὺς σπαλαθριᾶς [2]) τὴ ρίζα.
Μὰ κἂν ἡ χρόνους τού 'φιρι, κἂν ἡ δική μου τύχη,
βγῆκι τοὺ βασιλόπιδου νὰ λαφουκυνηγήσ^ε^η,
κ' ἔρριξ^ε^ι κὶ τοὺ σκότουσ^ε^ι τοὺ δόλιου τοὺ μουσκάρι.» [3])
Πρβλ. Passow ἀρ. 398.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιᾶ στὰ Βραστά. Λέγεται στὰ νυχτέρια.
[2]) Σπαλαθριὰ εἶναι ἕνα φαρμακερὸ ἀγκάθι. [3]) Μοῦ τὸ εἶπεν ὁ πατέρας μου. Λέγεται στὰ Βραστὰ στὶς διασκεδάσεις.

235. Ἡ Μαριγούδα δὲ bουρεῖ, βαριά ᾿ν'ι, θὰ πιθάν'η.
Σ'ιβαίνουβγαίνουν οἱ γιατροὶ καὶ τὴν ἀπουφασίζουν,
σ'ιβαίνουβγαίν' ἡ μάννα της τὰ δάκρυα φουρτουμένη.
«Μάννα μ᾿, κὶ ἂν ἔρτ᾿ ἡ Γιάννης μου ᾿π᾿ τοὺ ἔρημου κυνῆγι,
νὰ μὴ dοὺν bῆς πὼς πέθανα κὶ τοὺν βαρυκαρδγιάσ'ης,
μοὺ νὰ τοὺν bῆς παdρεύτηκα σ'ὶ μιὰ κινούργια χώρα.
Δός τουν ψουμί, δός τουν φαγί, κρασ'ὶ νὰ τοὺν μιθύσης,
δός τουν τοὺ δαχτυλίδι μου, νὰ μὴ μ᾿ ἀλησμουν'ήσ'η.»
᾿Ιὰ κὶ Γιάννης ἅπὄρχιτι ᾿π᾿ τοὺ ἔρημου κυνῆγι,
φέρνει τὰ λάφια ζουdανά, τ᾿ ἀγρίμια σκουτουμένα,
φέρνει κ᾿ ἕνα λαφόπουλου, νὰ παίζ' ἡ Μαριγούδα.
Βρίσ'κει στὴ bόρτα του σταυροί, φανάρια κὶ παπᾶδις,
βρίσ'κει τοὺ bρουτουμάστουρα, ποὺ φκιάνει τοὺ σ'ιdοῦκι. 1)
«Στὴ bίσ'τη σ᾿, προυτουμάστουρα, τίν'ς εἶνι τοὺ σ'ιdοῦκι;
—Τῆς Μαριγούδας τῆς μικρῆς, τῆς μικρουπαdριμένης.
—Φκιάσ᾿ του μακρύ, φκιάσ᾿ του φαρδύ, νὰ παίρνῃ δυὸ νουμά-
Κὶ ἔπισ'ι κὶ πέθαν'ι, τοὺς θάψαν σ' ἕνα μνῆμα. 2) [τοι.»

Πρβλ. Πολίτου, Ἐκλογαὶ ἀρ. 217.

236. Μάννα κὶ γυιὸς ἰκάθουνταν σ' ἕνα μαξ'ιλαράκι,
μάννα βαστοῦσ'ι τοὺ κηρὶ κὶ γυιὸς ψυχουμαχάει.
«Ν'ἰσ'ὺ πιθαίν'εις, Κώστα μου, κὶ τί μᾶς παραgέλν'εις;
Τὴ gόρ᾿ ᾿π᾿ ἀρραβουνιάσ'τηκις τοὺ ποιὸν ἄdραν θὰ πάρῃ;
—Ἔχου μικρότιρ᾿ ἀδιρφὸ κὶ ἂς πάῃ νὰ τὴν' ἰπάρῃ.»
Κὶ ν'ύφη ᾿π᾿ τοὺ bουλὺ καμὸ κὶ ἀπ᾿ τοὺ πουλὺ μιρeάκι
στοὺ παραθύρι κάθουdαν, τοὺς δρόμους ἀγναdεύει.
Γλ'έπει καράβια πὄρχουντι σίδηρα φουρτουμένα,
γλ'έπει στοῦ Κώστα τ᾿ ἄλουγου τοὺ Γιάννη καβαλλάρη.
«Καλὴ μέρα σου, νύφη μου.—Καλῶς τουν τοὺ Γιαννάκη.
Γιάννη μ᾿, ποῦ ᾿νι ἡ Κώστας μου, ποῦ ᾿νι κὶ ἡ καλός μου;
—Ἡ Κώστας ἰπιβίουσ'ι ἰδῶ κὶ τρία χρόνια,
κὶ μένα λόουν ἄφησ'ι, νὰ ἔρτου νὰ σ'ὶ πάρου.
—Οὐdὰς σ'τειρέψ' ἡ θάλασσα κὶ βγάλ' μηλιὰ μὶ μῆλα,
τότι κὶ γὼ θὰ παdριφτῶ, τοὺ Gώστα θὰ ξ'ιχάσου.» 3)

Πρβλ. Λαογραφία Ϛ' 162,28.

---

1) Σ'ιdοῦκι· σεντοῦκι, κιβώτιον. 2) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Χαλουκνιὰ στὰ Βραστά. 3) Μοῦ τὸ εἶπε στὴν Περιστερὰ ἡ Βαγγελιῴ Οἰκονόμου. Λέγεται στὶς διασκεδάσεις, στὸ τραπέζι.

237. Ἡ μάννα, πὄχει δυὸ πιδγιά, στοὺν bόλιμου σ̔τειλ΄μένα,
πὲς τὴν΄ νὰ μὴ dὰ καρτιρῆ, νὰ μὴ dὰ πιριμένη,
ἰκεῖνα σκουτουθήκανι στῆς Ἀρμινιᾶς τὰ μέρη.
Κὶ Ἀρμινιὰ κατέβαζι δέντρα ξ̔ιρριζουμένα,
σ̔έρν΄ει πέτρις, σ̔έρν΄ει κλαδγιά, δέντρα ξ̔ιρριζουμένα,
σ̔έρν΄ει κὶ μιὰ γλυκουμηλιά, τὰ μῆλα φουρτουμέν΄η,
κὶ ἀπάνου στὰ κλουνάρια της δυὸ ἀδέρφια ἀgαλιασμένα.
Ἕνας τοὺν ἄλλου ἔλιγι, ἕνας τοὺν ἄλλου λέει. [1])
Ἀτελές. Πρβλ. Πέτση 120,185. Λαογραφία Ι' 58,21.

238. Νὶψ̔ὲς παραβραδγυάσ̔τηκα, κουρή μ', στοὺ μαχαλᾶ σας
κὶ ἄκουσα πῶς δικιάζουνταν μάννα κὶ θυγατέρα.
«Μαρή, κὶ ποῦ 'ν' ἡj ὄψη σου, κὶ ποῦ 'ν' ἡj οὐμουρφιά σου;
—Ἡj ὄψη μ' εἶνι στὰ πιδγιά, κ' ἡj ἰμουρφιὰ στοὺν ἄdρα.
—Μ' ἰσὺ πιδγιὰ δὲν ἔκαμις, ἄdραν κὶ δὲν ἰπῆρις!
—Τοὺ πῶς πιδγιὰ δὲν ἔκαμα, ἄdραν κὶ δὲν ἰπῆρα;
Ἔχου νὖγιὸν στὰ γράμματα, κουράσ̔ου στὴ δασκάλα,
κὶ θυγατέρα στοὺ σκουλειό, τὰ γράμματα μαθαίν΄ει.» [2])

239. Δώδικα χρόνια ἔκαμα σ̔ὶ μιὰ Βουργάρα χήρα,
στὰ μάτια δὲν dὴν λόϊασα, στὰ φρύδια δὲ dὴν΄ εἶδα.
Μοὺ μιὰ γιουρτή, μιὰ Κυργιακή, μιὰ πίσ̔ημην΄ ἡμέρα,
Βουργάρα βγαίν΄ ἀπ' τοὺ λουτρὸ κὶ νιὸς ἀπ' τοὺ bαρbέρη
κὶ δῶσαν κὶ σταυρώθηκαν σ̔ ἕνα σ̔τινὸ σουκάκι.
«Δός μι, κυρά μ', τὴ ρόγα μου, δό 'μ' τὴ μιστουδουσ̔ά μου·
μὶ μήνησαν τ' ἀδέρφια μου νὰ πὰ νὰ μὶ παdρέψουν.
—Ἰσ̔ὺ θὰ θέλης παdρειά, ἰγὼ θὰ σ̔ὶ παdρέψου.
Δώδικα σκλάβις ἔχου γώ, ὅποια θέλεις νὰ πάρης,
θέλεις τὴ ρούσα, τὴ ξανθ̔ά, θέλεις τὴ μαυρουμάτα,
θέλεις τὴ gαταγάλανη, πού 'ν΄ι φλουρὶ γιουμάτη.» [3])

240. Σαρακηνοὶ τοὺ θέριζαν, Τοῦρκοι τοὺ κουβανοῦσαν.
Κὶ μιὰ Σαρακηνιώτισσα δὲ bουρεῖ νὰ θιρίσ̔η.
Ἀργὰ νἀργὰ τοὺ θέριζ̔ι, ἀργὰ τοὺ κουβανοῦσ̔ι,

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα. Λέγεται στὴ Νικήτη. [2]) Λέγεται στὰ Βραστὰ τὶς Ἀποκριὲς στὸ τραπέζι. Ἀπὸ τὸ τετράδιο τοῦ Ἀθ. Πετρίτση. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Οἰκονόμου στὴν Περιστερά. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

σ^εὶ ᾽ριὸ [1]) διμάτ᾽ ἀκούbησ^ει, χρυσὸν ὕγιὸ νὰ κάμῃ.
Χρυσὸ βλαττὶ τοὺν dύλιγι, χρυσὸ βλαττὶ τοὺν βάν΄ει,
στοὺς ἀgαλ΄ὲς τοὺν ἔπιρν΄ι, νὰ πάῃ νὰ τοὺν gρημίσ^εῃ.
Στὴ στράταν, ἄποὺ πάϊν΄ι, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνει,
τὴ bέρδικα ἀdάμουν΄ι κὶ τὴ gαλημιρνοῦσ^ει.
«Ποῦ πᾶς, Σαρακηνιώτισσα, μὶ τοὺ πιδὶ στὰ χέρια ;
—Πάου πέρα στοὺ bουταμό, πάου νὰ τοὺ gρημίσου.
—Γώ ᾽χου σαραdαδυὸ πιδγιά, κανένα δὲ gρημίζου,
κὶ σ^εὺ τοὺν ἕνα τοὺν ὕγιὸ πῶς πᾶς νὰ τοὺν gρημίσῃς ;» [2])
Πρβλ. Λαογραφία ϛ΄ 565,16. Δ΄ 174,67.

241. Δὲ σ^ε τού ᾽λ΄ιγα, πουλάκι μου, τοὺ Μάη νὰ μὴ λαλήσ^εῃς ;
Κὶ σ^εὺ πῆγις κὶ λάλησ^εις σ^εὶ ξ^εένου πιριβόλι !
Βασιλουπούλα τ᾽ ἄκουσ^ει νἄποὺ ψηλὸ σαράϊ.
«Πουλί μ᾽, νά ᾽χα τὰ νιάτα σου, νά ᾽χα κὶ τὴ λαλιά σου !
—Βασίλου μ᾽, τὶ λ΄ιbίστ^εηκις ᾽ποὺ μένα τ᾽ ἀγριουποῦλι ;
᾽Ισὺ νὰ τρῶς ἀφρουψουμί, κὶ γὼ λιανὰ πιτράδια,
ἰσὺ νὰ πίν΄ς γλυκὸ κρασ^εί, κὶ γὼ ν΄ιρὸ π᾽ τὴ bάρα.» [3])

242. Δώδικα χρουνοῦ κουράσ^εου χήρα πάει στὴ μάννα της,
μὶ τὰ σ^ετέφανα στὰ χέρια ἔκλ΄ιγι τοὺν ἄdρα της.
«Σώπα, κόρη μου, μὴ gλ΄αίγῃς, μὴ bαραπουν΄εύισ^ει,
ν΄έα εἶσ^ει, ν΄έουν παίρνεις, κὶ ξαναπαdρεύισ^ει.
—Σώπα, σώπα, καλ΄έ μάννα, μή μι λ΄ὲς νὰ παντριφτῶ,
σὰν dοὺν bρώτου μου τοὺν ἄdρα πλ΄έουν δὲ θὰ ξαναβρῶ,
ἄποὺ μὶ τοὺν΄ ἰσκουτῶσαν, σὰν ἀρν΄ὶ στοὺ χασαπχειό,
κ᾽ ἔπλιgι μέσα στοὺ αἷμα, σὰν dοὺ ψάρι στοὺ γιαλό.
Τὰ βουνὰ θέλου νὰ πάρου, καλουγρ^εὰ θὲ νὰ γινῶ
κὶ τὰ μαῦρα θὰ φουρέσου γιὰ τ᾽ ἀdροῦ μου τοὺ gαϊμό.» [4])
Πρβλ. Λαογραφία Ε΄ 110,102.

243. ῏Ηταν μιὰ σ^εκύλλα πιθιρά, ἦταν μιὰ σ^εκύλλα μάννα,
ποὺ πρόδουσ^ει τὴ νύφη της στοὺ σ^εκύλλου τοὺ Τζιρίτη.

---

[1]) Ὡ ρ ι ό· ὡραῖο. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ ῎Αννα Κουγιουμτζῆ. Λέγεται στὸ θέρο. [3]) b ά ρ α· τὸ νερὸ ποὺ μαζεύεται στὰ κοιλώματα, ὅταν βρέξῃ. Μοῦ τὸ εἶπε στὸν Ταξιάρχη ὁ Στέργιος Ζοῦπος. [4]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιῷ Οἰκονόμου στὴν Περιστερά. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

«Λούσου,, νύφη μου, κὶ ἄλλαξ῾ι, βράδυ θὰν ἔρτ' ἡ Κώστας.
—Ποιός σ῾ εἶπι, σ῾ὺ μαννούλα μου, τοὺ πῶς θὰν ἔρτ' ἡ Κώστας;
—Στοὺ δρόμου, ἅπού πάϊνα, στοὺ δρόμου, ποὺ διαβαίνου,
χρυσὸ πουλάκι σταύρουσα κὶ μ' εἶπι πῶς θὰν ἔρτη.»
Νιὰ βάν'ει κὶ στουλίζιτι 'ποὺ τοὺ ταχὺ ὥς τοὺ γιόμα.
Βάν'ει τοὺν ἥλιου πρόσουπου κὶ τοὺ φιgάρι ἀσ῾τῆθι
κὶ τοῦ κουράκου τοὺ φτιρὸ βάν'ει καπαναφρύδι.
Νιὰ κάτσι κὶ καρτέρησ῾ι δυὸ ὧρις μισανύχτια.
Σηκών'ιτι ἡ Κώσ῾τινα, γιὰ νὰ ξ῾ιπιρατώσ῾η.
'Ακόμα δὲ gαλάνοιξι, γιὰ νὰ ξ῾ιπιρατώσ῾η,
τὴ gροῦν τ' ἀσ῾ήμια στὰ πλ'ιβρὰ κὶ τὰ σπαθγιὰ στὴ μέση.
Οὔλη ν'υχτίτσα κλώθουdαν μοὺ θὰ dὴ ν'ιρουφείδα,
κὶ αὖτοῦ πρὸς τοὺ ταχὺ ταχύ, οὐdὰς λαλοῦν τ' ἀρνίθια,
σπιν'ὴ λαλίτσα ἔβγαλ'ι, σπιν'ὴ κὶ τρουμασ῾μέν'η.
«Ποῦ 'σ῾ι, καϋμέν'ι Κουσταdᾶ, νά 'ρτης νὰ μὶ γλυτώσῃς
τούτη τὴν ὥρα τὴ bικρή, τὴν ὥρα ποὺ πιθαίνου!»
Μὰ νὰ κὶ Κώστας πὄρχιτι θὰ φεῖδι πυρουμένου,
πρῶτα τοὺ Dούρκου λιάν'ιζι κ' ὕσ῾τιρα τὴ μαννά του.
Λιανὰ λιανὰ τοὺς ἔκουφτι, στοὺ λάκκου τοὺς πιτάζει. [1])

ΙΓ' ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

244. Dέρτι δὲν εἶχα στὴν gαρδιὰ κὶ ἀπόχτησα μαράζι,
χίλ'οι γιατροὶ κὶ ἂν μαζιφτοῦν, κανὲς δὲ d' ἀπεικάζει.

245. Τὸ βάσανό μου εἶσαι σύ, ὥς ὅτου κὶ ἂν ζήσω,
δὲ μ' ἔκαψις μὶ τὴ φουτγιά, γιὰ νὰ τὸ dαγιαντήσω.

246. Ἄνοιξι, γῆς, μέσα νὰ bῶ κὶ σ῾κέπασ῾ι μὶ χῶμα,
γιατὶ πλέον δὲ μοῦ μιλεῖ τοὺ ζαχαρένιου στόμα.

247. Τῆς τύχης μου ἦταν κὶ αὐτό, ἰσ῾ένα ν' ἀγαπήσου,
νὰ πάθω τόσα βάσανα κὶ νὰ μὴ σ῾ ἀπουχτήσου.

248. Τῆς νύχτας τὰ στινάγματα μαραίνουν πρασινάδις,
χουρίζουνι ἀdρόγυνα, πιδγιὰ 'ποὺ τὶς μαννάδις.

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

249. Ν' ἀναστινάξου ἤθιλα, φουβοῦμι μὴν ἀνάψ^εη
μιγάλη φλόγα στὴ gαρδγιὰ κὶ τοὺ κουρμὶ μὶ κάψ^εη.

250. Ἄνοιξ^ει τοὺ χειλάκι σου, τοὺ κόκκινου, κυρά μου,
καὶ δός μι μιὰ παρηγουργιά, ποὺ καΐτι καρδγιά μου.

251. Ξιν'ιτιμένου μου πουλὶ κὶ λ'εύτιρου γιράκι,
ἡ ξ^ειν'ιτειὰ σ^εὶ χαίριτι κὶ γὼ πίνου φαρμάκι.

252. Βάσανα πίκρις κὶ καϋμοί, ἀφήσ^ετι τὴ gαρδγιά μου,
μιγάλη φλόγα ἄναψ^ει κὶ καίει τὰ σουτικά μου.

253. Τράβα μαχαῖρι, βάρα μιά, μὰ ὄχι στὴ gαρδγιά μου,
γιατ' εἶσ^ει μέσα ζουνταν'ή, θὰ πλ'ηγουθῇς, κυρά μου.

254. Στῆθος μου, ἄναψ^ει φουτγιά, φέξ^ει μι νὰ πιράσου,
γιατὶ σ^εὶ τούτ' τὴ γειτουνιὰ φουβοῦμι νὰ μὴ χάσου.

255. Τὸ στῆθος μου 'ποὺ τὶς πλ'ηγές, ἦρτ' ἡ ψυχὴ στοὺ στόμα,
μὰ Χάρους εἶναι φίλους μου κὶ δὲ μὶ παίρν' ἀκόμα.

256. Μαῦρα μου μάτια κὶ γλυκά, γιατί μὶ λ'ησμουν'εῖτε;
Μήπως μὶ βαρυθήκατι, τοὺ τέλους μου ζητεῖτε;

257. Μὶ ἕνα ἄχ! κὶ μ' ἕνα βάχ! ἄνθρουπους δὲ bιθαίνει,
κὶ μ' ἕναν ἀν'ισ^ετιναγμὸ ποτὲ ψυχὴ δὲ βγαίν'ει.

258. Κατακαϋμένη μου καρδγιά, βαθγειὰ ποὺ 'ν' τ' ἡ πληγή σου,
'π' τοὺν ἄλλου gόσμου ἀκούγουdι οἱj ἀνασ^ετιναγμοί σου.

259. Ἄγγιλους εἶσι, μάτια μου, κὶ ἀγγιλικὰ γυρίζεις,
θέλεις μὶ παίρνεις τὴ ψυχή, θέλεις μὶ τὴν ἀφήνεις.

260. Καρδγιά μ', ἂν εἶσι 'ποὺ γυαλί, βάστα νὰ μὴ ραγίσης,
κὶ ἂν εἶσι κὶ ἀπού σίδηρου, καλὰ νὰ dαγιαdήσης.

261. Ἄνοιξαν τὰ οὐράνια κὶ βγῆκαν τρεῖς ἀγγέλοι,
βγῆκι κὶ μιὰ μιλαχροιν'ὴ μὶ τοὺ σπαθὶ στοὺ χέρι.

262. Ἄνοιξαν τὰ οὐράνια κὶ βγῆκι νέα πλάση,
βγῆκι κὶ μιὰ μιλαχροιν'ὴ τοὺ gόσμου νὰ χαλάση.

263. Ὅταν μὶ εἶπις, ἔχι γειά, κὶ γύρισ^εις κὶ μ' εἶδις,
κλουνάρ' ἀπ' τὴ gαρδούλα μου ξ^ειρρίζωσ^εις κὶ πῆρις. [1])

---

[1]) Τὰ παραπάνω λιανοτράγουδα τὰ ἔγραψα στὰ Βραστά. Τὰ λένε σὲ διάφορους σκοποὺς στὸ χορὸ ἢ ἀπάνω σὲ τούρκικους ἀμανέδες. Τὰ ὀνομάζουν στιχάκια.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ

Κλιμακωτή.

264. Πάϊσ῾ι ἡ πόντικας
κὶ πῆρι τοὺ φυτίλι,
᾿ποὺ μέσ᾿ ἀπ᾿ τοὺ καđῆλι,
ποὺ ἔφιgι κὶ κένταϊ
ἡ κόρη τοὺ μαντῆλι.

Πάϊσ῾ι ἡ γάτα
κὶ ἔφαϊ τοὺ bοντίκα,
ποὺ πῆρι τοὺ φυτίλι
᾿ποὺ μέσ᾿ ἀπ᾿ τοὺ καđῆλι,
ποὺ ἔφιgι κὶ κένταϊ
ἡ κόρη τοὺ μαντῆλι.

Πάϊσ῾ι ἡ σκύλλους,
ξέσ῾κισ῾ι τὴ γάτα,
πὄφαϊ τοὺ bόντικα,
κ. τ. λ.

Πάϊσ῾ι τοὺ ξύλου
κί ᾿δειρι τοὺ σκύλλου,
ποὺ ξέσ῾κισ῾ι τὴ γάτα,
κ. τ. λ.

Πάϊσ῾ι ἡ φούρνους
κὶ ἔκαψι τοὺ ξύλου,
πού ᾿δειρι τοὺ σκύλλου,
κ. τ. λ.

Πάϊσ῾ι τοὺ ποτάμι
κ᾿ ἤσβυσ῾ι τοὺ φούρνου,
πὄκαψι τοὺ ξύλου,
κ. τ. λ.

Πάϊσ῾ι τοὺ βόδι
κ᾿ ἤπχ΄ι τοὺ πουτάμι,
πὄσβυσι τοὺ φούρνου,
κ. τ. λ.

Πάϊσ^ει ἡ λύκους
κ' ἔφαϊ τοὺ βόδι,
πὄπχ΄ι τοὺ πουτάμι,
κ. τ. λ. [1])

265. Ἦταν ἕνας γέρους
κ' εἶχι ἕναν bέτεινου,
ποὺ λάλ΄ει κὶ ξύπνα
τοὺ μαύρου τοὺ γέρου,
ποὺ φύλαγι τοὺν gήπου
μὶ τὰ τραντάφυλλα.
Πανάθιμα τὴν ἄλιπου,
ποὺ ἔφαϊ τοὺν bέτεινου,
ποὺ λάλ΄ει κὶ ξύπνα
τοὺ μαύρου τοὺ γέρου,
κ. τ. λ.
Πανάθιμα τοὺ σκύλλου,
πὄφαϊ τὴν ἄλιπου
κ' ἡj ἀλιποῦ τοὺν bέτεινου,
ποὺ λάλ΄ει κὶ ξύπνα
κ. τ. λ.
Πανάθιμα τοὺ ξ^εύλου,
πού 'δειρι τοὺ σκύλλου,
πὄφαϊ τὴν ἄλιπου
κ' ἡj ἀλιποῦ τοὺν πέτεινου,
κ. τ. λ.
Πανάθιμα τοὺ φούρνου,
πὄκαψι τοὺ ξ^εύλου,
πού 'δειρι τοὺ σκύλλου,
πὄφαϊ τὴν ἄλιπου,
κ. τ. λ.
Πανάθιμα τοὺ πουτάμι,
πού 'σβυσ^ει τοὺ φούρνου,
πὄκαψι τοὺ ξύλου,
πού 'δειρι τοὺ σκύλλου,
κ. τ. λ.

---

1) Λέγεται στὸν Πολύγυρο.

Πανάθιμα τοὺ βόδι,
ποὺ ἤπχ΄ι τοὺ πουτάμι,
ποὺ ἤσβυσ῾ι τοὺ φούρνου,
πὄκαψι τοὺ ξύλου,
κ. τ. λ.

Πανάθιμα ძοὺ χασάπι,
πὄσφαξι τοὺ βόδι,
ποὺ ἤπχ΄ι τοὺ πουτάμι,
ποὺ ἤσβυσ῾ι τοὺ φούρνου,
κ. τ. λ. [1])

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

266. Κάτου στ᾽ ᾿Αράπη τοὺ ν΄ιρό, στ᾽ ᾿Αράπη τοὺ πηγάδι,
πάει ἔμουρφη νὰ πχ΄ῇ ν΄ιρό, νὰ πχ΄ῇ κὶ νὰ γιουμίση,
νὰ πλύνῃ τὰ πουδάρια της τ᾽ ἄσπρα τὰ κρουσταλλένια.
Κὶ ᾿Αράπης τὴν ἰβίgλ΄ιζι [2]) ᾿ποὺ μιὰ ψηλὴ ραχούλα,
στάθηκι κὶ τὴ gοίταξ῾ι κὶ τὴ βαρυξ῾ιτάζει·
«Κυρά μου, δὲ badρεύισ῾ι, Τούρκουν ἄντρα νὰ πάρῃς,
νὰ κουσκινίζῃς τὰ φλουργιά, νὰ δρουμουνίζῃς τ᾽ ἄσπρα.
—Κάλλιου νὰ djῶ τοὺ αἷμα μου στὴ γῆς νὰ κουκκιν΄ίζῃ,
πέρι νὰ djῶ τὰ μάτια μου Τούρκους νὰ τὰ φιλήσῃ.» [3])
Πρβλ. τὸ ἀνωτέρω ὑπ᾽ ἀρ. 95.

267. Κάτου στὶς μηλ΄ές, κάτου στὶς πουλυανθοῦσ῾ις,
ἄκουσα λαλιά, λαλιὰ κὶ ἀντιλ̃αλίτσα.
Ἔδραμα νὰ djῶ, νὰ djῶ κὶ νὰ λουγιάσου,
βρίσκου χόριβαν ὡς ἱκατὸ πλ΄υμέν΄ις.
Κὶ ἀπ᾽ τὶς ἱκατὸ μιὰ ἄγρια γιρακίνα,
πλιὰ δὲ χόριβι σὰν οὖλις τὶς πλ΄υμέν΄ις,
σὰν dὶς ἔμουρφις κὶ αὖτὲς τὶς μαυρουμάτις,
οὖλου πέτουdαν στοὺς οὐρανοὺς ἀπάνου.

---

[1]) Τὸ λένε στὰ Βραστὰ τὰ παιδάκια. [2]) Βιgλίζου· παραμονεύω.
[3]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Χρυσάφω Πανέλη στὸν Πολύγυρο.

Κάποια Μαρουδά, κάποια Μαργιὰ Μαρούδα,
ἀραθύμησ'ι [1]) κὶ στοὺς γιαλοὺς νὰ πλύν'η.
Χρόνουν μάζουν'ι τ' ἀdροῦ της τὰ καβάδια
κὶ ἄλλου ξάμηνου τὰ λιανουμιταξούδια,
κὶ τὰ φόρτουν'ι τρεῖς μοῦλ'ις, τριὰ μουλάργια,
κὶ τὰ πάϊν'ι κατ' στοὺς γιαλοὺς νὰ πλ'ύν'η.
Ὥρις ἔπλ'υν'ι κὶ ὥρις σκαματίζει
κὶ ὥρις ἔπλ'υν'ι μὶ τὸν ψιλὸ τοὺν ἄμμου.
Φύσ'ηξ'ι βουργιᾶς κὶ δόλια dραμουdάνα
κὶ ἀν'ισ'ήκουσ'ι τὴ bόστα 'π' τοὺ φουστάν'ι
κὶ ἀν'ιφάν'ηκι τ' ἄσπρου της τοὺ πουδάρι.
Ἔλαμψι γιαλὸς κὶ τὰ καραβουστάσ'α!
Φράgους φώναξι 'ποὺ μέσα 'π' τοὺ καράβι·
«Ἰὰ δjῆτι, πιδγιά, ἰὰ δjῆτι, παλληκάρια,
νὰ δγιαβαίνουμι ἰκεῖ ποὺ λάb' ἡ τόπους.
Κὶ ἂν εἶνι κορή, γυναίκα θὰ τὴ bάρου,
κὶ σ'ὶ κλησ'ὰ ρουμαίϊκη θὰ στ'ιφανουθῶ.» [2])

Παραλλαγὴν βλ. Λαογραφία Η' 509.20.

268. Τρεῖς λυγιρές, τρεῖς ἔμουρφις,
ψηλὸ βουνὸν ἀνέβιναν,
νὰ μάσουν τοὺν ἀμάραντου
κὶ τοὺ μιλισσουβότανου.
Στοὺ δρόμου, ἄπου πάϊναν,
στὴ στράτα, ποὺ διαβαίνουν,
dαμώνουν ἕναν νιὸ καλό,
διμένα τὰ χιράκια του,
διμένα τὰ χιράκια του,
κλεισ'μένη ἡ καρδούλα του.
Κ' ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἔλιγαν
κὶ μιὰ τὴν ἄλλη λέγουdαν.
«Γαbρὸν γιὰ νὰ dοὺν gάμουμι,
γαbρὸν στὴν ἀξαδέρφη μας,
γαbρὸν στὴν ἀξαδέρφη μας,
γαbρὸν στὴν ἀδιρφή μας.» [3])

Πρβλ. Λαογραφία Η' 57,44.

269. Μαρ' λουλοῦδι θὲ νὰ γένου,
ποῦ νὰ πάου νὰ φυτρώσου;
Τὰ λειβάδια πρασινίζουν
κὶ τὰ μάτια μου δακρύζουν
γιὰ μιὰ μαυρουφουριμέν'η,
ποὺ φουρεῖ τὰ λιρουμένα.
Ποὺ φουρεῖ τὰ λιρουμένα.
Ρίξ' τα κάτου τὰ καϋμένα,
κ' ἔλα βράδυ μιτ' ἰμένα,
νὰ πιρνᾷς χαριτουμένα.» [4])

Πρβλ. Λαογραφία Δ' 151,15.

---

[1]) **Ἀραθμῶ· νοσταλγῶ.** [2]) **Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ὁ Ἰωάννης Κάσσανδρος. Λέγεται στοὺς χορούς τὶς ἀποκριές.** [3]) **Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα. Λέγεται στὴ Νικήτη στοὺς χορούς.** [4]) **Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Βαγγελιὼ Μέγα στὸν Πολύγυρο. Λέγεται στοὺς χοροὺς τὶς Ἀποκριές.**

270. Ἀνάμισα στὴ bόλη κὶ στὰ Γαλατᾶ
καράβι κιντυνεύει, δέρνει νὰ πνιγῆ.
Ἔχει γιρόντοι μέσα κὶ οὗλου νιὰ πιδγιά,
γιρόντοι κλ'αῖνι τ' ἄσπρα, κλ'αῖνι τὰ φλουργιά,
κὶ τὰ πιδγιὰ τὰ νιάτα, τὴ bαλληκαργιά.
Κ' ἕνα μικρὸ Φραγκάκι, τοὺ Φραγκόϊπουλου,
κείνου δὲ gλ'αίει τὰ νιάτα οὔτι τὰ φλουργιά,
μοὺ gλ'αίει τὴ gαλή του, τὴ gαλούδα του·
«Καλούδα μ', Καλουδγιά μου, φράγκικου γυαλί,
τοὺ ποιὸς θὰ σ^ε ἀgαλιάσ^εη, ποιὸς θὰ σ^εὶ χαρῆ;
Παυλάκης πάει στὴ bόλη, πλιὰ δὲν ἔρχιτι.» [1])

271. Κυνηγός, ποὺ κυνηγοῦσ^ει εἰς τὰ δάση μιὰ φουρά,
ἔτυχι νὰ συναντήσ^εη μίαν ἔρημη 'κκλησ^ειά.
Προυχουρεῖ κὶ bαίνει μέσα μὶ θλιμμένη τὴ gαρδγιά,
γλ'έπ' ἰκεῖ ποὺ προυσ^εκυνοῦσ^ει μιὰ μικρὴ καλουγριά.
«Καλουγραῖα, τ' ὄνουμά σου, τ' ὄνουμά σου πιθυμῶ,
τ' ὄνουμά σου κὶ ἂς πιθάνου στοὺ ἰρημουκκλῆσ^ε αὐτό.
—Τ' ὄνουμά μου δὲ σ^ε τοὺ λέου, γιατὶ θὰ μὶ λυπηθῆς,
γιατ' ἰσ^εὺ ἦσαν ἰτία, καλουγρ^εὰ γιὰ νὰ μὶ djῆς.» [2])

272. Πουταμέ μ', οὖdὰς γυρίζης
κὶ οὖdὰς πυκνουκυματίζης,
πάρι μι στὰ κύματά σου,
στὰ πυκνουγυρίσματά σου,
πὄρχουντι ξ^εανθὲς κὶ πλ'ένουν,
μαυρουμάτις κὶ λ'ιφκαίνουν,
ἔρχιτι ξ^εανθὸ κουρίτσι,
ποὺ μουσκουμυρίζ^ε θὰν ἴτσι. [3])

273. Ἰψὲς τοὺ βράδυ μὶ τοὺ φιγγάρι
βγῆκ' ἕνας νέους νὰ κυνηγήσ^εη,
νὰ κυνηγήσ^εη, νὰ σ^ειργιανήσ^εη.
Δὲν gυνηγοῦσ^ει νέους πουλάκια,
μοὺ gυνηγοῦσ^ει μαῦρα ματάκια.

---

1) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά.

2) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Γεροβασιλείου στὰ Βραστά, χρονῶν 23. Τὸ ᾆσμα εἶναι προφανῶς λογίας προελεύσεως.

3) Τὰ ὑπ' ἀρ. 272, 273 μοῦ τὰ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Σαμούλα Γεροβασιλείου, χρονῶν 28. Λέγονται στοὺς χορούς.

«Μαῦρα ματάκια κὶ πλουμισμένα,
τοὺ πῶς πιρνᾶτι δίχους τἰμένα;
—Νοῦδι κοιμοῦμι, νοῦδι νυστάζου,
νοῦδι κὶ σ᾽ένα ᾽π᾽ τοὺ νοῦ μ᾽ σ᾽ὶ βγάζου.»
Πρβλ. Ἀραβαντινοῦ ἀρ. 226.

274. «Γιουργάκη μου, ποιὰν ἀγαπᾷς
κὶ οὔλημιρὶς τὴ dραγουδᾷς;
—Τὴ bαυλουπούνα, τὴ dουdοῦ,
κείνη μὶ τρέλλαν᾽ι τοὺ νοῦ,
πὄχει τὴ gιφαλὴ χρυσ᾽ῆ, διμέν᾽ μὶ τοὺ γιμέν᾽ι. [1])
Ἔχει κὶ τὰ μαλλιὰ χρυσᾶ,
διμένα μὶ τὰ φουντουκιά.
Ἔχει τοὺ γλ᾽έφαρου [2]) πλατύ,
σὰν ἕνα τούρκικου χαρτί.
Ἔχει τὰ φρύδια τουρν᾽ιφτά,
σὰν dὰ σπαθιὰ τὰ ἀγγλικά.
Ἔχει δυὸ μάτια ἅρπαχτικά,
μὶ κάμαν κὶ τριλλάθηκα.
Ἔχει δυὸ μάτια σὰν βουρβούς, [3])
μαραίνει Τούρκους κὶ Ρουμνιούς.
Ἔχει τὴ μύτη τὴ λιαν᾽ὴ
κὶ τρέλλαν᾽ι τὴν οὐρφαν᾽ή.
Ἔχει τοὺ μήλου μάγουλου,
μὶ τρέλλαν᾽ι τοὺν ἄμοιρου,
κὶ κόκκινου τ᾽ ἀχεῖλι της,
τὴ dραγουδοῦν οἱ φίλοι της.
Ἔχει σαγόν᾽ ἰρουτικό,
μὶ τρέλλαν᾽ι τοὺν οὐρφανό.
Ἔχει ἀσ᾽τῆθι κὶ λιμό,
βυζάκια θὰ dοὺ κρυὸ ν᾽ιρό.
Ἔχει τὴ μέσ᾽η της λιαν᾽ή,
διμέν᾽η μὶ τοὺ λαχουρί. [4])

---

[1]) **Γιμέν᾽ι**· μαντῆλι μεταξωτό, ποὺ δένουν τὸ **κεφάλι οἱ γυναῖκες**.
[2]) **Γλ᾽έφαρου**· ἐδῶ μέτωπο. [3]) **Βουρβούς**· **βολβούς**.
[4]) **Λαχουρί**· μαντῆλι πολύτιμο, συνήθως **χρώματος κιτρίνου**.

Φουρεῖ φουστάν΄ι ταραπλί, [1])
ζυγιάζ^ιτι μὶ τοὺ φλουρί.
Φουρεῖ σαλ΄βάρι ταχμανέ,
τοὺ ζγιάζουνι μὶ dουκουμέ [2]).

Πρβλ. Passow ἀρ. 640.

275. «Dουdοῦ μου, τίναν ἀγαπᾷς
κὶ οὔλημιρὶς τοὺν dραγουδᾷς;
—Ἰγὼ τοὺ Γιώργου ἀγαπῶ,
κὶ dρέπουμι γιὰ νὰ τ᾽ς τοὺ πῶ.
Σῦρι, μάννα μου, πέ της του,
γλυκὰ κουβέdιασ^έ της του.»
Παίρνει τὴ δούλα της κὶ πάει
κὶ τούνι γλυκουχιριτάει.
«Γιώργη μ᾽, ἡ κόρη μ᾽ σ^ ἀγαπάει
κὶ dρέπιτι νὰ σ^ τοὺ μηνάῃ.
—Ἂν μ᾽ ἀγαπάῃ, δὲν ἔρχιτι;
ξ^ένους εἶμι κὶ ἀdρέπιτι;» [3])

Πρβλ. Λαογραφία ΙΑ΄ 632.

276. Τὴν ἀγάπη μου τὴν ἰπιθύμησα,
κ᾽ ἔστειλα νά ᾽ρτη τοὺ βράδυ
κὶ δὲ μ᾽ ἔκαμι τὴ χάρη.
Βρίσ^κει μιὰ ᾽φουρμή,
πὼς εἶνι ἄρρουστη,
ἄρρουσ^τη βαριὰ στοὺ στρῶμα,
πὼς θὰ τὴν΄ ἰφάῃ τοὺ χῶμα.
«Φέρτι τοὺ γιατρό,
τοὺ bόνου μου νὰ πῶ,
τοὺ γιατρὸ κὶ τοὺ σ^πιτσιέρη
μὶ τὰ γιατρικὰ στοὺ χέρι.
Ἦρτι τοὺ προυῒ

---

[1]) **Ταραπλί**· ὕφασμα, ποὺ ὑφαίνεται μὲ κλωστή, ποὺ **λέγεται τιριπλίκ** καὶ ἀπ᾽ αὐτὸ παίρνει τὸ ὄνομα καὶ τὸ ὕφασμα.

[2]) Τὸ βρῆκα γραμμένο στὸ τετράδιο τοῦ Ἀθ. Πετρίτση.

[3]) Τὸ βρῆκα γραμμένο στὸ τετράδιο τοῦ Πετρίτση.

τ᾽ ἀγγιλικὸ κουρμί.
῏Ηρτι κ᾽ ἔκατσι κουντά μου
κὶ ραγίσ^ετηκι καρδγιά μου.
῎Ελα, κῦρ γιατρέ,
κάτσι στοὺ ganaπέ,
νὰ σ^εὶ πῶ τὰ βάσανά μου,
πὄχου μέσα στὴ gaρδγιά μου.
Κρύjουσα στοὺ bαλκουνάκι
μὶ τοὺ bλὲ τοὺ φουστανάκι.» [1])

277. Μά 'dὰς μὶ πάρ' ἡ λουγισμὸς κὶ τῆς καρδγιᾶς ἡ λαύρα,
πάου νὰ βρῶ τοὺ bουγιατζή, γιὰ νὰ τὰ βάψου μαῦρα.
«Βάψ᾽ τα τὰ μαῦρα, bουγιατζή, βάψ' τα τὰ λιρουμένα!»
Κὶ bουγιατζὴς μὶ ρώτησ^ει· «Ποιὰ εἶν' ἡj ἀφουρμή σου;
Τί τά 'θιλ'ις κὶ τά 'βαψις τὰ μαῦρα στοὺ κουρμί σου;»
᾿Ακοῦς τοὺ ψεύτη bουγιατζὴ τί λόγια πάει κὶ λέει!
῎Αν ἤξ^ειρι τοὺ bόνου μου, νὰ κάθιτι νὰ κλ'αίῃ!
«Πάρι, γιατρέ, τὰ γιατρικὰ κὶ σῦρι στὴ δουλειά σου,
τοὺ bόνου πὄχου στὴ gaρδγιὰ δὲ γράφουν τὰ χαρτγιά σου.
Πάψι, γιατρέ μ᾽, τὰ γιατρικά, σ^επιτσέρη, νὰ ζυγιάζῃς,
δὲν ἠμπουρεῖς τοὺ bόνου μου μὶ γιατρικὰ νὰ γειάνῃς.
Μόν 'νας γιατρός, καλὸς γιατρός, τοὺ bόνου μου γνουρίζει,
μὰ κείνους εἶνι μακριά, καρδγιά μου λαχταρίζει!
Μόν 'νας γιατρός, καλὸς γιατρός, ξ^εέρει τὴν ἀρρουσ^ετγειά μου,
μὰ κείνους εἶνι μακριὰ κὶ καίγιτι καρδγιά μου.» [2])

Πρβλ. Πέτση 89,136. Λαογραφία Ϛ' 531,18.

278. «Πικρό 'ν'ειρου ν'ειρεύτηκα,
πύργουν ψηλὸν ἀν'έβινα,
σ^εὶ πιριβόλι ἔbινα
κὶ δυὸ πουτάμια μὶ ν'ιρό,
ξῆγα μι, μάννα μ᾽, τ᾽ ὄν'ειρου.
—῾Η πύργους εἶνι θάνατους,
τοὺ πιριβόλ' ἡ τάφους σου.
—Δὲν dοὺ ἰξ'ήγήσ^εις καλά.
῾Η πύργους εἶνι ἄdρας μου,
τοὺ πιριβόλ' ἡ γάμους μου,
τὰ δυὸ πουτάμια μὶ ν'ιρὸ
εἶνι τοὺ σ^ευbιθιργειακό.» [3])

Πρβλ. Λαογραφία Ι' 80,70.

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Χρῖστος Θεοχαρίδης στὸν Ταξιάρχη, χρονῶν 28. Μοῦ εἶπε πὼς εἶναι καινούργιο. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Δημήτριος Νέστωρ στὰ Βραστά.
[3]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στοὺς χορούς. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Σταμούλα Γεροβασιλείου.

279. Τί 'ν' τοὺ κακὸ νἀπὄπαθα μὶ μιὰ γειτόνισσά μου!
Κάθι προυῒ στὴ bόρτα μου σ῾τέκει κὶ μὶ ξ῾ιτάζει·
«Ποῦ 'σὰν ἰψές, λ'ιβέντη μου, ποῦ 'σαν ἰψές, καλέ μου;
—'Ιψὲς ἦμαν στὴ μάννα μου, προυψὲς στὴν ἀδιρφή μου,
κὶ ἀπόψι, μαυρουμάτα μου, θὰ κοιμηθοῦμι ἀdάμα,
πάν' σ῾ ἀργυρὸ προυσ῾κέφαλου σ῾ὶ bιλ'ιdένιου [1]) στρῶμα,
νὰ σ῾ὶ χουρτάσου φίλημα, νὰ σ῾ὶ χουρτάσου χάδια,
νὰ πάῃ ἡ πούλια πρόγιουμα κὶ τοὺ φιγγάρι γιόμα.»

280. 'Ιδῶ σ῾ὶ τούτουν τοὺ σουφρᾶ, σ῾ὶ τούτου τοὺ τραπέζι,
ἄλλου κὶ δὲ λ'ιbίσ῾τηκα, μόνου νὰ ξ῾ιφαdώνου,
τρεῖς μαυρουμάτις νὰ κιρνοῦν κὶ τρεῖς νὰ παρασ῾τέκουν.
῾Η μιὰ κιρνάει μὶ τοὺ γυαλί, ἡj ἄλλ' μὶ τοὺ πουτῆρι,
ἡ τρίτη ἡ μικρότερη μὶ μαστραπᾶν γυαλ'ένιουν.
«Κέρνα μ', ἀγάπη μ', κέρνα μι, ὅσου νὰ πχ'ῶ πιdέξι,
κὶ ἂν δὲ μιθύσου μιτ' αὐτά, κέρνα μ' ὅσου νὰ φέξῃ.» [2])

281. bιζ῾έρησα, βαρέθηκα 'ποὺ τρεῖς γειτόν'ισσ῾ίς μου,
κάθι προυῒ στὴ bόρτα μου κάdι κὶ μὶ ξ῾ιτάζουν·
«Ποῦ 'σαν' ἰψές, λ'ιβένdη μου, ποῦ 'σαν' ἰψές, καλ'έ μου;
—'Ιψὲς ἦμαν στὴ μάννα μου, προυψὲς στὴν ἀδιρφή μου,
κὶ ἄκουσα ποὺ σ῾ὶ μάλουναν μάννα κὶ ἀδιρφή σου.
Κὶ ἂν σ῾ὶ μαλώνουν γιὰτ ἰμέ, πέ μι νὰ μὴ ματάρτου. [3])
—Σώπα, σώπα, λ'ιβέντη μου, σώπα, σώπα, καλ'έ μου,
θὰ μᾶς ἀκούσ῾ ἡ μάννα μου κὶ δόλια ἡj ἀδιρφή μου,
κὶ θὰ μᾶς διώξουν στὰ βουνά, στὰ ἔρημα λαγγάδια.
—'Ισ῾ὺ νὰ γέν'ῃς σύνν'ιφου κὶ γὼ κουμμάτ' ἀdάρα,
ν' ἀdαμουθοῦμι στὰ βουνά, νὰ γένουμι ζιβγάρι.» [4])

---

[1]) **b ι λ' ι d έ ν ι ο υ**· εἶδος ὑφάσματος, ποὺ ὑφαίνεται στὰ χωριὰ τῆς Χαλκιδικῆς. [2]) Τὰ ὑπ' ἀρ. 279 καὶ 280 μοῦ τὰ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά· λέγονται στὸ τραπέζι.

[3]) **Μ α τ ά ρ τ ο υ**· ματαέρθου· ἐπανέλθω. [4]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ **Στέργιος Καπετάνιος**, χρονῶν 50, στὸ Γομάτι.

ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

282. Μή μι διώχν'ιτι, γλυκά μ' ἀδέρφια,
'ποὺ τοὺ σ^επίτι μου, 'π' τὴ γειτουνιά μου·
Θὰ μὶ θυμηθῆτι τοὺ καλουκαῖρι,
γιὰ ζιστὸ ψουμὶ γι' ἀριὸ σταφύλι,
γιὰ κρυjὸ ν'ιρὸ ἀποὺ τὴ βρύσ^εη. [1])

283. Κούπα μου, γυαλένια κούπα,
κὶ πουτῆρι μου φλουρένιου,
πόσα ξόδγιασα, κουρή μου,
ὅσου νὰ σ^εὶ καταφέρου,
νὰ σ^εὶ φέρου στὴν αὐλή μου,
στὴ αὐλή μου κυπαρίσσ^ει,
στὴ γουνιά μου κρύγια βρύση. [2])

284. «Φίλοι, καλουσουρίσ^ειτι ἰδῶ στ' ἀρχουντικό μας,
νὰ φᾶμι τὰ σαράντα ἀρνιά, τὰ δικουχτὼ κριάρια.
—Νήμεῖς ἰδῶ δὲν ἤρταμι νὰ φᾶμι κὶ νὰ πχ'ιοῦμι,
ἦρτα γιὰ τοὺ κουρτσοῦδι σου, ἦρτα νὰ μὶ τοὺ δώσῃς.
—Νὶγὼ τοὺ κουριτσοῦδι μου τοὺ ἔχου σ^ευδιμένου,
τοὺ ἔχου 'ναν γραμματικό, τοὺ Βούργαρου ζηλιάρη,
πὄχει τὰ χίλια πρόβατα, τὰ πιντακόσ^εα γίδια,
πὄχει κὶ ἄλουγου καλὸ κὶ τὴ χρυσῆ τὴ σ^εέλλα.» [3])

ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

285. Διῶξ^ει μι, μάννα μ', διῶξι μι κὶ γὼ νὰ φύγου θέλου,
νὰ πάου μὶ τὰ κάτιργα, μὶ τοὺς χρυσ^εὲς φιργάδις,
νὰ κάμῃς χρόνουν νὰ μὶ δῆς, χρόνουν νὰ πάρῃς γράμμα,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Καπετάνιος, χρονῶν 50, στὸ Γομάτι.

[2]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὸ γάμο, ὅταν πάρουν τὴ νύφη καὶ τὴν πηγαίνουν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. [3]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Βασιλικὸς Πασχαλᾶς, χρονῶν 54. Λέγεται στὴν Παλιόχωρα στὸ τραπέζι τῆς ἀρραβῶνας.

νὰ χουρταργιάσουν οἱj αὖλ΄ές, νὰ κόψουν οἱ bρατίμοι.
Κὶ οὖdὰς θὰν ἔρτη ἡ Λαμπρή, θὰ ἔρτη Ἅη Γιώργης,
κὶ πᾶς, μάννα μ', στὴν ἀκκλησ῾ά, κὶ πᾶς νὰ προυσ῾κυνήσῃς,
τήρα διξιά, τήρα ζ῾ιρβά, τήρα bρουστὰ κὶ πίσου,
τήρα κὶ τοὺ στασ῾ίδι μου πὼς εἶνι ἀραχνιασμένου
τήρα κὶ τὴν ἀγάπη μου ἄλλους νὰ τὴ βλουγειέτι.
Μάννα μου, θὰ μὶ θυμηθῇς, θὰ βαργιανασ῾τινάξῃς.
Τότι θὰ βγῇς 'π' τὴν ἀκκλησ῾ά, θὰ πᾶς σ῾ὶ σταυρουδρόμι,
κὶ ὅσοι διαβάτις θὰ πιρνοῦν, οὖλν΄οι θὰ τοὺς ξ῾ιτάζῃς·
«Διαβάτις, ποὺ διαβαίν΄ιτι, στρατιῶτις, ποὺ πιρνᾶτι,
μὴν εἴδιτι τοὺ γυιόκα μου, τοὺ γυιό μου, τοὺ gαλό μου;
—Μάννα μου, κὶ ἂν dοὺν εἴδαμι, ποῦ τοὺν ἀγνώριζάμι;
—Ἔχει ἰλιὰ στοὺ μάγουλου, ἰλιὰ στό 'να τ' ἀφρύδι,
κὶ στ' ἀκρινὸ τοὺ δάχτυλου φουρεῖ τὴν ἀρραβῶνα.
—Ἰψὲς προυψὲς τοὺν εἴδαμι στοὺν ἄμμου ξ῾απλουμένου,
μαῦρα πουλιὰ τοὺν ἔτρουγαν κὶ ἄσπρα τοὺν κατιλοῦνι.[1])
Κ' ἕνα πουλί, κακὸ πουλί, τρουγιούριζι κὶ λέει·
«Φᾶτι, φᾶτι, πουλάκια μου, 'ποὺ χαϊδιμέν΄ις πλάτις,
νὰ κάμτι πῆχυ τοὺ φτιρὸ κὶ πιθαμὴ νύχι,
νὰ κάμτι χαμουπούπουλα, γιὰ νὰ χαμουπιτᾶτι.»
Κὶ ἄλλου πουλί, καλὸ πουλί, τρουγιούριζι κὶ κλ΄αίει·
«'Αϊτέ μ', νὰ φᾶς τὰ ν΄ύχια σου, τὰ ν΄υχουπόδαρά σου,
ποὺ δὲ λυπᾶσ῾ι νιὸ κουρμὶ κὶ νιάτα χαϊδιμένα,
μουνοὺ γυρεύεις πούπουλα, γιὰ νὰ χαμουπιτάῃς.»
Κὶ μάννα του θὰ dό 'μαθι, τραβάει τὰ μαλλιά τσου.[2])

Πρβλ. Πέτση 171, 180. Λαογραφία Η΄ 106,30.

286. Οὖλ΄ις οἱ μάνν΄ις τὰ πιδγιὰ οὖλ΄ις τὰ ἰβλουγοῦνι,
μοὺ μιὰ μάννα, σ῾κυλλόϊμαννα, τοὺ γυιό της καταργειέτι.
«Διῶξ῾ι μι, μάννα μ', διῶξ῾ι μι, γὼ ξ῾έρου γιὰ νὰ φύγου.
Κὶ ἂν bᾶς, μάννα μ', στὴν ἀκκλησ῾ά, νὰ κάμῃς τοὺ σταυρό σου,
νὰ δjῇς κὶ τοὺ στασίδι μου πὼς σ῾τέκει πικραμένου,
νὰ δjῇς κὶ τὴν ἀγάπη μου πὼς κλ΄αίει γιὰτ ἰμένα.»
Στοὺ παραθύρι κάθιτι κὶ στοὺ γιαλὸ ἀγναdεύει.

---

[1]) Κ α τ ι λ ο ῦ ν ι· τὸ ρῆμα κ α τ ε λ ῶ· καταλύω, τρώγω. [2]) Μοῦ τὸ εἶπε ἡ Ἄννα Κουγιουμτζῆ στὰ Βραστά.

Γλέπει βαρκοῦλ΄ις πὄρχουντι, καράβια π' ἀρμιν΄ίζουν,
τοὺ μαντηλοῦδι τ'ς ἔβγαζι κὶ νόημα τὰ κάμνει.
«Καράβια μου, βαρκοῦλ΄ις μου κὶ σεῖς χρυσ῾ὲς φιργάδις,
μὴν εἴδιτι τοὺ Γιώργη μου, τοὺν ἀγαπητικό μου;
—῾Ημεῖς κὶ ἂν ḍοὺν εἴδαμι, ποῦ τοὺν ἀγνώριζάμι;
Πές μας σημάδια τοῦ κουρμιοῦ, τοὺ τί σημάδια ἔχει.
—῎Εχει νὶλιὰ στοὺ μάγουλου, σταυρὸν στὴν ἀπαλάμη,
κὶ στ' ἀκρινὸ τοὺ δάχτυλου φουρεῖ τὴν ἀρραβῶνα.» 1)

Συνεχίζεται ὡς τὸ προηγούμενον.

287. ῏Ηρθε καιρὸς νὰ χωριστοῦμε,
ἔλα νὰ κλάψουμε τὰ δυό,
γιατὶ Θεὸς γνωρίζει, φῶς μου,
ἂν ἴσως κὶ σὲ ξαναδjῶ.

Χωρίζει ἡ μοῖρα τοὺς ἀνθρώπους,
τὰ φύλλα ἀφήνουν τὰ κλαδιά,
τὰ μάτια βλέπουν κὶ ἄλλους τόπους,
μὰ δὲν ἀλλάζει ἡ καρδιά.

῎Αν ἴσως καὶ πεθάνω, φῶς μου,
εἰς τὸ διάστημα αὐτό,
στὸν τάφο μου νά 'ρθῃς νὰ κλάψῃς
καὶ παρευτὺς θ' ἀνασ῾τηθῶ.

288. Θὰ φύγω, κόρη, γιὰ τὰ ξ῾ένα,
μὴ gλαῖς, γλυκειὰ μιλαχροιν΄ή,
κεῖνος, ποὺ φεύγει, δὲ ξεχνάει,
κείνη, ποὺ μέν΄, ἀλησμονεῖ.

῎Αν ἤξερες πὼς θὰ μ' ἀφήσῃς,
νὰ πᾶς στὰ ξ῾ένα μακριά,
δὲν ἔπρεπε νὰ μ' ἀγαπήσῃς
καὶ νὰ μὲ κάψῃς τὴν gαρδγιά. 2)

---

1) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Μαρία Παπαβασιλείου.

2) Τὰ ὑπ' ἀρ. 287 καὶ 288 λέγονται στὰ Βραστά, ὅταν φεύγουν οἱ κληρωτοὶ γιὰ τὸ στρατό. Προφανῶς εἶναι λογίας προελεύσεως.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ. ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

289. Χτίζου πύργουν στὴ θάλασσα κὶ ἀσκάλα ὥς τοὺ Gύρjου,
στοὺ Gύρjου θέλου νὰ διαβῶ, νὰ πὰ νὰ τοὺ ρουτήσου.
Βρίσκου τοὺ Gύρjου στοὺ θρουνί, τοὺ Χάρου στὰ γιουργάνια [1]),
τοὺ Gύρjου ἰπρουσ^εκύνησα, τοὺ Χάρου σ^εκῆμα βάνου.
«Θὰ σ^εὶ ρουτήσου, Χάρι μου, πότι θέλει πιθάνου;
—Θαρρεῖς τούτην΄ τὴ Gυριακή, τὴν ἄλλη παραπάνου,
τότι, Μάρου μ', θέλεις χαθῆ, τότι θέλεις πιθάν΄ει,
κὶ θὰ σ^εὶ φὰν τὰ χώματα, τὰ τέσσ^ειρα σαν΄ίδια,
τὰ δικατέσσ^ειρα καρφιά, τὰ δικουχτὼ πιρόνια.» [2])

290. 'Dὰς ἀνασ^ετήθκι ἡ Χριστὸς κὶ θιμιλιώθ'κι τόπους
κὶ γαϊτανώθ'κι ἡ θάλασσα τρουγιούρου μὶ τοὺν ἄμμου,
τρί' ἀδιρφάκια βούλιουdαν νὰ βγοῦν ἀποὺ τοὺν Ἅδη.
Εἶχαν κὶ μιὰ μικρὴ διρφή, μικρὴ κὶ χαϊδιμένη,
στὴ bόρτα πάει κὶ κάθισ^ει κὶ τοὺς παρακαλοῦσ^ει.
«Πάρτι κὶ μέ, διρφάκια μου, νὰ δjῶ τοὺν ἄλλου gόσμου!
Νά 'ρτου νὰ δjῶ τὴ μάννα μου, νὰ δjῶ τὴν ἀδιρφή μου,
νὰ δjῶ τοὺ σ^ευδιμένου μου, τοὺ τί γυναίκα πῆρι.
Ἂν μνοιάζ^ε ἰμένα στοὺ κουρμί, στὰ μάτια δέ μι μνοιάζει,
κὶ στὴ λ΄ιγν΄ὴ πιρπατησ^εὰ ἰμένα δέ μι μνοιάζει.
—Σώπα, σώπα, μαρ' ἀδιρφή, νὰ μὴ μᾶς νοιώσ^ε ἡ Χάρους.
Ἡ Χάρους εἶνι πουν΄ηρός, τὴ νύχτα δὲ gοιμᾶτι,
βρουdοῦν τὰ πασουμάκια σου κὶ τρίζουν τὰ μαλλιά σου.
—'Ιγὼ τὰ πασουμάκια μου στὰ χέρια μου τὰ παίρνου
κὶ τὰ σγουρά μου τὰ μαλλιὰ στὶς πλάτις μου τὰ ρίχνου.» [3])

Πρβλ. Λαογραφία Ϛ' 572,3

---

1) Γιουργάνια· παπλώματα. 2) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ 'Ιωάννης Κάσσανδρος στὰ Βραστά.

3) Μοῦ τὸ εἶπε στὰ Βραστὰ ἡ Μαρία Παπαβασιλείου. Λέγεται στὰ νυχτέρια.

ΚΛΕΦΤΙΚΑ

291. Τοῦ Παπαγιάννη τοὺ πιδί, τοῦ Παπαγιάνν' τ' ἀγγόνι,
νἄπού μικρὸ στὰ γράμματα κὶ ἀποὺ μικρὸ στὴ đάξη,
κὶ τώρα, ποὺ μιγάλουσ^ει, γίν'ιτι πρώτους κλέφτης.
Οὗλα τὰ κάστρα πάτησ^ει κὶ οὗλα τὰ μαναστήρια,
μοὺ đοῦ Βαρλάμη τοὺ κιλλὶ δὲ bουρεῖ νὰ πατήσ^εη.
Τρουγιούρου γιούρου τού 'φιρν'ι, δὲ bουρεῖ τοὺ πατήσ^εη.
«Κατέβα κάτου, γούμιν'ι, γιὰ νὰ μᾶς κοινουνήσ^εῃς.»
Νιὰ πῆρι κὶ κατέβιν'ι, πῆρι κὶ κατιβαίν'ει,
σ^ε ἕνα σκαλὶ κατέβηκι, τοὺν bαίρνουν τοὺ κιφάλι.
«Τοὺ τ' εἶχις κὶ κατέβιν'ις νὰ τοὺς ξ^ειμουλουήσ^εῃς!
—'Ιγώ, μάννα μ', μὶ ἔκαμι νὰ τοὺς ξ^ειμουλουήσου,
κὶ αὗτὸ τοὺ θάρρους μ' ἔκαμι νὰ χάσου τὴ ψυχή μου.» [1])
Πρβλ. Λαογραφία Α' 589 Ζ' καὶ ΙΑ' 197,7.

292. Τ' ἔχεις, καϊμέν'ι κόρακα, κὶ σκούζεις κὶ φουνάζεις;
Μήνα γιὰ αἷμα δίψασ^εις, μήνα γιὰ κρὲς [2]) πεινάεις;
'Αν'έβα πάν' στοὺν "Ολυbου κὶ ἀγνάτιψι στοὺς κάμbοι,
νὰ δῇς τὰ λ'έσ^εα [3]) πιρισσά, κουρμιὰ δίχους κιφάλια,
νὰ δῇς τοῦ Στέργιου τοὺ κουρμὶ πὼς εἶν'ι ξ^εαπλουμένου.
Μαῦρα πουλιὰ τοὺν ἔτρουγαν, ἄσπρα τοὺν đρουγιουρίζουν.
«Τάχας δὲν ἦμαν κὶ γὼ νιός, δὲν ἦμαν παλληκάρι,
τάχας κὶ δὲν bιρπάτησα στῆς Προύσας τὰ λαγγάδια;
Πιάνου τ' ἀρκούδια ζουντανὰ κὶ τὰ λιουντάρια σφάζου.» [4])

ΓΝΩΜΙΚΟ

293. «"Ασ^επρι μ' σταυραϊτὲ κὶ παρδαλὸ γιράκι,
ποῦ 'σαν κ' ἔλειπις τούτου τοὺ καλουκαῖρι,

---

[1]) Μοῦ τὸ εἶπε στὸ Γομάτι ὁ Στέργιος Καπετάνιος. Λέγεται στὰ νυχτέρια. [2]) Κρές· κρέας. [3]) Λέσ^ει· πτῶμα, θνησιμαῖον. [4]) Μοῦ τὸ εἶπε ὁ Στέργιος Καπετάνιος, χρονῶν 50, στὸ Γομάτι.

—Πῆγα στοὺ Μουργιᾶ, στὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
βρίσκου μιὰ ᾿ρημιά, παράξ᾿ινην dοὺν gόσμου!
Παίρν' ἀξάδιρφους τὴ bρώτη τ᾿ ἀξαδέρφη,
σ᾿τύφτουν τὰ ν'ιρά, σ᾿τύφτουν οἱ βρύσ᾿ις οὖλ'ις,
σφάλ'σαν ἀκκλησ᾿ὲς κὶ αὐτὰ τὰ μανασ᾿τήρια.»

ΑΚΡΙΤΙΚΑ

294. Καλότυχη, καλόμοιρη τοῦ Κουσταdᾶ ἡ μάννα,
ποὺ ἔχ' ἄλουγου γλήγουρου κὶ γυιός της παλληκάρι.
Κὶ σὰν ἰκαβαλλίκιψι, τοὺν Ἅη Γιώργη μνοιάζει,
τοὺν Ἅη Γιώργη στοὺ κουρμί, τὴ bαναγιὰ στὰ κάλλη,
κὶ στὴ λιγν'ὴ πιρπατησ᾿ὰ τοὺν Ἅγιου Κουσταναdίνου,
κὶ ὅσα κουράσ᾿α τοὺν ἰδjοῦν, οὖλα φιλ'ὶ τοὺν δίνουν.
Κὶ μιὰ κόρη μιλαχροινὴ φιλ'ὶ κὶ δέ dουν δίνει,
μοὺ σ᾿τέκιτι κὶ τοὺν ρουτάει, σ᾿τέκει κὶ τοὺν ξ᾿ιτάζει·
«Ἔχεις γυναίκα, Κουσταdᾶ; ἔχεις πιδγιά; δὲν ἔχεις;
—Κάθι χουργιὸ γυναίκα ᾿χου, κάθι κασ᾿τρὶ πιδγιά ᾿χου,
ἔχου στὴν ᾿Αdριανόπουλη κόρη μὶ τριὰ κουπέλια,
τό ᾿να μαθαίνει γράμματα, τ᾿ ἄλλου μαθαίνει γράψη,
τοὺ τρίτου τοὺ μικρότιρου μαθαίνει τὴ gαβάλλα.» [1])

Πρβλ. Λαογραφία Η' 56,40.

---

[1]) Λέγεται στὰ Βραστὰ στὸ τραπέζι. ᾿Απὸ τὸ τετράδιο τοῦ ᾿Αθ. Πετρίτση.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 072892802